

**ПРЕДСЈЕДНИШТВО
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

298

На основу члана 17. став (3) Закона о Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2018. годину ("Службени гласник БиХ", број 8/18) и члана 4. став (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће резерве за 2018. годину, број 01-50-1-541-8/18 од 15. фебруара 2018. године, члан Предсједништва Босне и Херцеговине доноси

**ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА
ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2018. годину, у износу од 3.000,00 КМ, Савезу параплегичара и обољелих од дјечије парализе Федерације Босне и Херцеговине, на име подршке за организовање Међународног отвореног првенства - XV спортске игре параплегичара и обољелих од дјечије парализе.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине, у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро-рачун Савеза параплегичара и обољелих од дјечије парализе ФБиХ.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Савез параплегичара и обољелих од дјечије парализе ФБиХ да достави извјештај о намјенском утрошку додијељених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења, и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 02-02-2-634-8/18

15. марта 2018. године
Сарајево

Члан Предсједништва БиХ
Бакир Изетбеговић, с. р.

Na osnovu člana 17. stav (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2018. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 8/18) i člana 4. stav (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće rezerve za 2018. godinu, broj 01-50-1-541-8/18 od 15. februara 2018. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

**ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE REZERVE**

Član 1.

(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće budžetske rezerve Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, u iznosu od 3.000,00 КМ, Savezu paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine, na ime podrške za organizovanje Međunarodnog otvorenog prvenstva - XV sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječije paralize.

Član 2.

(Nadležnost za realizaciju)

Za realizovanje ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro-račun Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize FBiH.

Član 3.

(Izвјештај о намјенском утрошку средстава)

Obavezuje se Savez paraplegičara i oboljelih od dječije paralize FBiH da dostavi извјештај о намјенском утрошку dodijeljenih sredstava.

Član 4.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-2-634-8/18

15. marta 2018. godine

Sarajevo

Član Predsjedništva BiH

Bakir Izetbegović, s. r.

Na temelju članka 17. stavka (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2018. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 8/18) i članka 4. stavka (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuве за 2018. godinu, broj 01-50-1-541-8/18 od 15. veljače 2018. godine, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine donosi

**ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE PRIČUVE**

Članak 1.

(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuве Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine за 2018. godinu, u iznosu od 3.000,00 KM, Savezu paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine, na ime potpore за organiziranje Međunarodnog otvorenog prvenstva - XV sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječije paralize.

Članak 2.

(Nadležnost za realizaciju)

Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro-račun Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize FBiH.

Članak 3.

(Izвјешће о намјенском утрошку средстава)

Obavezuje se Savez paraplegičara i oboljelih od dječije paralize FBiH da dostavi извјешће о намјенском утрошку dodijeljenih sredstava.

Članak 4.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-2-634-8/18

15. ožujka 2018. godine

Sarajevo

Član Predsjedništva BiH

Bakir Izetbegović, v. r.

299

Na osnovu člana 17. stava (3) Zakona o Буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2018. годину ("Службени гласник БиХ", број 8/18) и члана 4. става (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће резерве за 2018. годину, број 01-50-1-541-8/18 од 15. фебруара 2018. године, члан Председништва Босне и Херцеговине доноси

**ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА
ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2018. годину, у износу од 1.500,00 КМ, Удружењу грађана "Актив жена Кочићево", Нова Топола као подршка и помоћ за рад Удружења.

Члан 2.

(Надлежност за реализацију)

За реализовање ове одлуке задужено је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине у складу са Законом о финансирању институција Босне и Херцеговине, а уплату ће извршити на жиро-рачун Удружења грађана "Актив жена Кочићево", Нова Топола.

Члан 3.

(Извјештај о намјенском утрошку средстава)

Обавезује се Удружење грађана "Актив жена Кочићево", да достави извјештај о намјенском утрошку додијелених средстава.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 04-02-2-634-9/18

19. марта 2018. године

Сарајево

Члан Председништва БиХ

Др **Младен Иванић, с. р.**

Na osnovu člana 17. stava (3) Zakona o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine за 2018. годину ("Службени гласник БиХ", број 8/18) и члана 4. става (1) и (2) Правилника о додјели средстава интервентне текуће резерве за 2018. годину, број 01-50-1-541-8/18 од 15. фебруара 2018. године, члан Председништва Босне и Херцеговине доноси

**ОДЛУКУ
О ИНТЕРВЕНТНОМ КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА
ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ**

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

Одобравају се средства за интервентно коришћење текуће буџетске резерве Буджета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2018. годину, у износу од 1.500,00 КМ, Удружењу грађана "Актив жена Коџићево", Нова Топола као подршка и помоћ за рад Удружења.

Члан 2.

(Nadležnost za realizaciju)

Za realizovanje ove odluke zaduženo je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro-račun Udruženja građana "Aktiv žena Kočićevo" Nova Topola.

Члан 3.

(Izvjешtaj o namjenskom utrošku sredstava)

Obavezuje se Udruženje građana "Aktiv žena Kočićevo" da dostavi izvještaj o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Члан 4.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Број 04-02-2-634-9/18

19. marta 2018. godine

Sarajevo

Члан Председништва БиХ

Dr. **Mladen Ivanić**, s. r.

Temeljem članka 17. stavak (3) Zakona o Proračunu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2018. godinu ("Službeni glasnik BiH", broj 8/18) i članka 4. stavak (1) i (2) Pravilnika o dodjeli sredstava interventne tekuće pričuve za 2018. godinu, broj 01-50-1-541-8/18, od 15. veljače 2018. godine, član Председништва Bosne i Hercegovine donosi

**ODLUKU
O INTERVENTNOM KORIŠTENJU SREDSTAVA
TEKUĆE PRIČUVE**

Чланак 1.

(Predmet Odluke)

Odobravaju se sredstva za interventno korištenje tekuće proračunske pričuve Proračuna institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, u iznosu od 1.500,00 KM, Udruzi građana "Aktiv žena Kočićevo", Nova Topola kao potpora i pomoć za rad Udruge.

Чланак 2.

(Nadležnost za realizaciju)

Za realiziranje ove odluke zaduženo je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine sukladno Zakonu o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, a uplatu će izvršiti na žiro-račun Udruge građana "Aktiv žena Kočićevo" Nova Topola.

Чланак 3.

(Izvjешće o namjenskom utrošku sredstava)

Obavezuje se Udruge građana "Aktiv žena Kočićevo" da dostavi izvješće o namjenskom utrošku dodijeljenih sredstava.

Чланак 4.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

Број 04-02-2-634-9/18

19. ožujka 2018. godine

Sarajevo

Члан Председништва БиХ

Dr. **Mladen Ivanić**, v. r.

**САВЈЕТ МИНИСТАРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

300

На основу члана 15. став (1) Закона о штрајку запослених у институцијама Босне и Херцеговине

("Службени гласник БиХ", број 41/16) и члана 17. Закона о Савету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), на приједлог Агенције за школовање и стручно усавршавање кадрова, Савет министара Босне и Херцеговине, на 128. сједници, одржаној 04.01.2018. године, донио је

**ОДЛУКУ
О УТВРЂИВАЊУ МИНИМУМА ПРОЦЕСА РАДА ЗА
ВРИЈЕМЕ ШТРАЈКА У АГЕНЦИЈИ ЗА
ШКОЛОВАЊЕ И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ
КАДРОВА**

Члан 1.

(Предмет)

Овом Одлуком утврђује се минимум процеса рада у Агенцији за школовање и стручно усавршавање кадрова (у даљем тексту: Агенција), за вријеме трајања штрајка запослених у Агенцији.

Члан 2.

(Право на организовање штрајка)

Запослени у Агенцији могу организовати штрајк у складу са Законом о штрајку у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 41/16), на начин који неће угрозити јавни интерес, општу безбједност, безбједност лица и имовине, као и само функционисање Агенције.

Члан 3.

(Минимум процеса рада)

Запослени у Агенцији могу почети штрајк, ако се обезбједи минимум процеса рада који осигурава несметано функционисање свих организационих јединица Агенције.

Члан 4.

(Обезбјеђивање минимума процеса рада по организационим јединицама Агенције)

Минимум процеса рада за вријеме штрајка у Агенцији по организационим јединицама обухвата:

- а) у Канцеларији директора:
  - 1) подршка раду директора и замјеника директора вршећи стручне и административно-техничке задатке, укључујући и евиденцију свих активности директора и замјеника директора, стручну и техничку подршку за састанке који су у функцији руковођења Агенцијом;
  - 2) протоколарни послови у вези са реализацијом програма активности директора и замјеника директора, пријем поште, вођење евиденције о повјерљивим и строго повјерљивим документима;
  - 3) надзор и реализација редовних и ванредних провјера финансијског пословања и начина трошења буџета Агенције;
  - 4) припремање и провођење активности везаних за односе са јавношћу и средствима јавног информисања.
- б) у Сектору за обуку:
  - 1) обезбједити несметано одвијање обуке у складу са усвојеним наставним плановима и програмима основне обуке нивоа I и II за стицање чина "полицајац" и "млађи инспектор", као и специјалистичких обука уколико се вријеме реализације истих поклапа са временом одржавања штрајка;

- ц) у Сектору за планирање и подршку обуке:
- 1) прихват, упис и смјештај полазника обуке, успостављање и вођење матичне књиге и централне евиденције о полазницима обуке, евиденција издатих свједочанстава, диплома, сертификата и других јавних исправа, издавање потврда и увјерења из матичне евиденције полазника, помоћ у припреми завршетка обуке, обрада података и израђивање извјештаја за надлежна тијела, чување регистраторског материјала о полазницима;
  - 2) одржавање рачунарске мреже, одржавање системског софтвера, одржавање апликативног софтвера, одржавање комуникацијске опреме и комуникацијских инсталација у Агенцији.
- д) у Сектору за администрацију и финансије:
- 1) вршење правних и кадровских послова и послова који проистичу из радно-правног статуса запослених;
  - 2) вођење финансијских и материјалних евиденција, као и благајне;
  - 3) послове финансијског управљања и рачуноводства Агенције, ликвидатуре и финансијско-материјалне оперативе на плаћању роба и услуга за потребе Агенције, обраду и обрачун плата и исплату накнада, провођење процедура јавних набавки и друге послове у вези са материјално-финансијским осигурањем рада Агенције;
  - 4) материјално-финансијско осигуравање свих видова обуке која се реализује у Агенцији;
  - 5) послови пријема и отпреме поште са прилозима.

Члан 5.

(Одлука о распоређивању запослених у Агенцији у случају штрајка)

- (1) Уколико до почетка штрајка не дође до рјешавања спора мирним путем, запослене који су дужни радити за вријеме штрајка ради обезбјеђивања минимума процеса рада, одређује директор Агенције посебном одлуком.
- (2) Директор Агенције не може одредити чланове штрајкачког одбора да раде у смислу става (1) овог члана, без сагласности штрајкачког одбора.
- (3) За вријеме трајања штрајка, организатори штрајка су дужни да сарађују са директором Агенције ради обезбјеђивања минимума процеса рада.

Члан 6.

(Провођење Одлуке)

За провођење ове Одлуке задужује се Агенција.

Члан 7.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 35/18
04. јануара 2018. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), на приједлог Агенције за школовање и стручно усавршавање кадрова, Вјеће министара Bosne и Hercegovine, на 128. сједници, одржаној 4.1.2018. године, донијело је

ODLUKU

O UTVRĐIVANJU MINIMUMA PROCESA RADA ZA VRIJEME ŠTRAJKA U AGENCIJI ZA ŠKOLOVANJE I STRUČNO USAVRŠAVANJE KADROVA

Član 1.

(Predmet)

Ovom Odlukom utvrđuje se minimum procesa rada u Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrova (u daljem tekstu: Agencija), za vrijeme trajanja štrajka zaposlenih u Agenciji.

Član 2.

(Pravo na organizovanje štrajka)

Zaposleni u Agenciji mogu organizovati štrajk u skladu sa Zakonom o štrajku u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 41/16), na način koji neće ugroziti javni interes, opštu sigurnost, sigurnost lica i imovine, kao i samo funkcionisanje Agencije.

Član 3.

(Minimum procesa rada)

Zaposleni u Agenciji mogu početi štrajk, ako se obezbijedi minimum procesa rada koji osigurava nesmetano funkcionisanje svih organizacionih jedinica Agencije.

Član 4.

(Obezbjedivanje minimuma procesa rada po organizacionim jedinicama Agencije)

Minimum procesa rada za vrijeme štrajka u Agenciji po organizacionim jedinicama obuhvata:

- a) у Уреду директора:
  - 1) подршка раду директора и заменика директора обављајући стручне и административно-техничке задатке, укључујући и евиденцију свих активности директора и заменика директора, стручну и техничку подршку за састанке који су у функцији руковођења Агенцијом;
  - 2) протоколари послови у вези са реализацијом програма активности директора и заменика директора, пријем поште, вођење евиденције о повјерљивим и строго повјерљивим документима;
  - 3) надзор и реализација редовних и ванредних провјера финансијског пословања и начина трошења буџета Агенције;
  - 4) припремање и спровођење активности везаних за односе са јавношћу и средствима јавног информисања.
- b) у Сектору за обуку:
  - 1) обезбједити несметано одвијање обуке у складу са усвојеним наставним плановима и програмима основне обуке нивоа I и II за стичање чина "policajac" и "mladi inspektor", као и специјалистичких обука уколико се вријеме реализације истих поклапа са временом одржавања штрајка.
- c) у Сектору за планирање и подршку обуке:
  - 1) прихват, упис и смјештај полазника обуке, успостављање и вођење матичне књиге и централне евиденције о полазницима обуке, евиденција издатих свједочанстава, диплома, сертификата и других јавних исправа, издавање потврда и увјерења из матичне евиденције

Na osnovu člana 15. stav (1) Zakona o štrajku zaposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 41/16) i člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06,

- polaznika, pomoć u pripremi završetka obuke, obrada podataka i izrađivanje izvještaja za nadležna tijela, čuvanje registratorskog materijala o polaznicima;
- 2) održavanje računarske mreže, održavanje sistemskog softvera, održavanje aplikativnog softvera, održavanje komunikacijske opreme i komunikacijskih instalacija u Agenciji;
- d) u Sektoru za administraciju i finansije:
- 1) obavljanje pravnih i kadrovskih poslova i poslova koji proističu iz radno-pravnog statusa zaposlenih;
  - 2) vođenje finansijskih i materijalnih evidencija, kao i blagajne;
  - 3) poslove finansijskog upravljanja i računovodstva Agencije, likvidature i finansijsko-materijalne operative na plaćanju roba i usluga za potrebe Agencije, obradu i obračun plata i isplatu naknada, provođenje procedura javnih nabavki i druge poslove u vezi sa materijalno-finansijskim osiguranjem rada Agencije;
  - 4) materijalno-finansijsko osiguravanje svih vidova obuke koja se realizuje u Agenciji;
  - 5) poslovi prijema i otpreme pošte sa prilogima.

Član 5.

(Odluka o raspoređivanju zaposlenih u Agenciji u slučaju štrajka)

- (1) Ukoliko do početka štrajka ne dođe do rješavanja spora mirnim putem, zaposlene koji su dužni raditi za vrijeme štrajka radi obezbjeđivanja minimuma procesa rada, određuje direktor Agencije posebnom odlukom.
- (2) Direktor Agencije ne može odrediti članove štrajkačkog odbora da rade u smislu stava (1) ovog člana, bez saglasnosti štrajkačkog odbora.
- (3) Za vrijeme trajanja štrajka, organizatori štrajka su dužni da saraduju sa direktorom Agencije radi osiguranja minimuma procesa rada.

Član 6.

(Provođenje Odluke)

Za provođenje ove Odluke zadužuje se Agencija.

Član 7.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 35/18
4. januara 2018. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

Na temelju članka 15. stavak (1) Zakona o štrajku zaposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 41/16) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), na prijedlog Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 128. sjednici, održanoj 4.1.2018. godine, donijelo je

**ODLUKU
O UTVRĐIVANJU MINIMUMA PROCESA RADA ZA
VRIJEME ŠTRAJKA U AGENCIJI ZA ŠKOLOVANJE I
STRUČNO USAVRŠAVANJE KADROVA**

Članak 1.

(Predmet)

Ovom Odlukom utvrđuje se minimum procesa rada u Agenciji za školovanje i stručno usavršavanje kadrova (u daljnjem tekstu: Agencija), za vrijeme trajanja štrajka uposlenih u Agenciji.

Članak 2.

(Pravo na organiziranje štrajka)

Uposleni u Agenciji mogu organizirati štrajk sukladno Zakonu o štrajku u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 41/16), na način koji neće ugroziti javni interes, opću sigurnost, sigurnost osoba i imovine, kao i samo funkcioniranje Agencije.

Članak 3.

(Minimum procesa rada)

Uposleni u Agenciji mogu početi štrajk, ako se osigura minimum procesa rada koji osigurava nesmetano funkcioniranje svih organizacijskih jedinica Agencije.

Članak 4.

(Osiguravanje minimuma procesa rada po organizacijskim jedinicama Agencije)

Minimum procesa rada za vrijeme štrajka u Agenciji po organizacijskim jedinicama obuhvaća:

e) u Uredu ravnatelja:

- 1) potpora radu ravnatelja i zamjenika ravnatelja obavljajući stručne i administrativno-tehničke zadatke, uključujući i evidenciju svih aktivnosti ravnatelja i zamjenika ravnatelja, stručnu i tehničku potporu za sastanke koji su u funkciji rukovođenja Agencijom;
- 2) protokolarni poslovi u vezi sa realiziranjem programa aktivnosti ravnatelja i zamjenika ravnatelja, prijem pošte, vođenje evidencije o povjerljivim i strogo povjerljivim dokumentima;
- 3) nadzor i realiziranje redovnih i vanrednih provjera finansijskog poslovanja i načina trošenja proračuna Agencije;
- 4) pripremanje i provođenje aktivnosti vezanih za odnose sa javnošću i sredstvima javnog informiranja.

b) u Sektoru za obuku:

- 1) osigurati nesmetano odvijanje obuke sukladno usvojenim nastavnim planovima i programima temeljne obuke razine I i II za stjecanje čina "policajac" i "mlađi inspektor", kao i specijalističkih obuka ukoliko se vrijeme realiziranja istih poklapa sa vremenom održavanja štrajka.

c) u Sektoru za planiranje i potporu obuke:

- 1) prihvatanje, upis i smještaj polaznika obuke, uspostavljanje i vođenje matične knjige i središnje evidencije o polaznicima obuke, evidencija izdanih svjedočanstava, diploma, certifikata i drugih javnih isprava, izdavanje potvrda i uvjerenja iz matične evidencije polaznika, pomoć u pripremi završetka obuke, obrada podataka i izrada izvješća za nadležna tijela, čuvanje registratorskog materijala o polaznicima;

- 2) одржавање рачуналне мреже, одржавање системског софтвера, одржавање апликативног софтвера, одржавање комуникацијске опреме и комуникацијских инсталација у Агенцији.
- d) у Сектору за администрацију и финансије:
  - 1) обављање правних и кадровских послова и послова који проистичу из радно-правног статуса уписаних;
  - 2) вођење финансијских и материјалних евиденција, као и благане;
  - 3) послове финансијског управљања и рачуноводства Агенције, ликвидације и финансијско-материјалне оперативе на плаћању роба и услуга за потребе Агенције, обраду и обрачун плаћа и исплату накнада, провођење процедура јавних набави и друге послове у вези са материјално-финансијским осигурањем рада Агенције;
  - 4) материјално-финансијско осигуравање свих видова обуке која се реализира у Агенцији;
  - 5) послови пријема и отпреме поште са прилозима.

Чланак 5.

(Odluka o raspoređivanju uposlenih u Агенцији у случају штрајка)

- (1) Уколико до почетка штрајка не дође до рјешавања спора мирним путем, уписане који су дужни радити за вријеме штрајка ради осигурања минимума процеса рада, одређује рavnatelj Агенције посебном одлуком.
- (2) Рavnatelj Агенције не може одредити чланове штрајкачког одбора да раде у смислу ставка (1) овог чланка, без suglasnosti штрајкачког одбора.
- (3) За вријеме трајања штрајка, организатори штрајка су дужни да сарађују са рavnatelјем Агенције ради осигурања минимума процеса рада.

Чланак 6.

(Provedba Odluke)

За provedбу ове Odluke задужује се Агенција.

Чланак 7.

(Stupanje na snagu)

Ова Odluka ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

VM број 35/18
4. сijeчња 2018. године
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

АГЕНЦИЈА ЗА ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

301

На основу члана 10. став (4) тачка д) Закона о поштама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 33/05), члана 8. став (8) Закона о раду у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 и 93/17) и члана 11. Правилника о раду Агенције за поштански саобраћај Босне и Херцеговине број 01-03-2-02-2-190-2/18 од 28.02.2018. године, Савјет Агенције за поштански саобраћај Босне и Херцеговине, на 66. сједници, одржаној 14.03.2018. године, донио је

ОДЛУКУ

О НАЧИНУ ПРОВЈЕРЕ ЗНАЊА КАНДИДАТА КОЈИ СЕ ПРИМАЈУ У РАДНИ ОДНОС У АГЕНЦИЈИ ЗА ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ДИО ПРВИ - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

- (1) Овом Одлуком уређује се процес избора, односно пријема у радни однос запосленика у Агенцију за поштански саобраћај Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Агенција).
- (2) Процес избора обавља се у складу са одредбама Закона о раду у институцијама Босне и Херцеговине, Правилника о раду Агенције за поштански саобраћај Босне и Херцеговине, Правилника о унутрашњој организацији Агенције за поштански саобраћај Босне и Херцеговине и одредбама ове Одлуке.

Члан 2.

- (1) Агенција приликом поступка пријема у радни однос организује провјеру знања кандидата за рад на конкретном радном мјесту на које се кандидат пријавио.
- (2) Провјера знања се састоји од писменог тестирања и усменог разговора (интервјуа).

Члан 3.

- (1) Провјеру знања и састављање питања за писмено тестирање и интервју обавља посебна Комисија за избор кандидата коју именује Савјет Агенције на основу Закона о раду у институцијама Босне и Херцеговине и Правилника о раду Агенције за поштански саобраћај Босне и Херцеговине.
- (2) Сваки кандидат има право да тражи и добије од Агенције имена чланова Комисије, те да писменим путем затражи изузеће једног или више чланова Комисије на основу сукоба интереса, очигледног ризика од пристрасности или недостатка потребног стручног знања, односно искуства.
- (3) О захтјеву за изузеће одлучује Савјет Агенције.
- (4) Захтјев за изузеће кандидат може поднијети најкасније 24 сата до почетка тестирања.

ДИО ДРУГИ - ПРОГРАМ ПИСМЕНОГ ТЕСТИРАЊА

Члан 4.

- (1) Писмени дио провјере знања кандидата полаже се рјешавањем одређеног броја практичних и теоретских писмених задатака и то:
  - 5 питања за руководеће радно мјесто;
  - 4 питања за радно мјесто стручног савјетника;
  - 3 питања за радно мјесто вишег стручног сарадника;
  - 3 питања за радно мјесто стручног сарадника;
  - 2 питања за радна мјеста средње стручне спреме;
  - 2 питања за приправнике и волонтере.
- (2) Питања ће бити формулисана на начин да ће се састојати од провјере знања описаних за радно мјесто на које се кандидат пријављује, формирања и надлежности Агенције, те познавања страног језика и информатике (ова врста питања се формулишу зависно о степену потребног знања), уколико се исти траже за радно мјесто на које се кандидат пријављује.
- (3) Уколико је за радно мјесто прописано активно познавање неког од страних језика у говору, писму и разумијевању, кандидат је обавезан тачно одговорити на питање из познавања страног језика.

Члан 5.

- (1) Задачи на писменом дијелу провјере знања односе се на рјешавање практичних и теоретских проблема који су типични за подручје класификације и врсте послова којој припада радно мјесто на које кандидат подноси пријаву.
- (2) Осим за кандидате који се пријављују за обављање послова средње стручне спреме, један дио питања може се односити на то посједује ли кандидат довољан степен знања из подручја познавања државног уређења и институција Босне и Херцеговине, која су неопходна за обављање послова радног мјеста које се попуњава.
- (3) Тестирање траје 60 (шездесет) минута.

Члан 6.

- (1) Комисија за избор из члана 3. ове Одлуке утврђује текстове задатака за писмени дио провјере знања најраније 24 сата прије почетка тестирања.
- (2) Комисија ће утврдити број пријављених кандидата, подијелити их по радним мјестима на које су се кандидати пријавили, те за свако радно мјесто саставити потребан број питања утврђених чланом 4. ове Одлуке.

ДИО ТРЕЋИ - ОЦЈЕЊИВАЊЕ ПИСМЕНОГ ТЕСТИРАЊА

Члан 7.

- (1) Да би задовољио писмени дио тестирања и био позван на усмени разговор (интервју), кандидат је дужан тачно ријешити минимално 70% понуђених питања.
- (2) Оцјењивање писменог теста извршиће Комисија у складу са Пословником о раду Комисије и овом Одлуком.
- (3) Комисија за сваког кандидата утврђује тачан број одговора.
- (4) Коначан број бодова на писменом тесту утврђује се на начин да се прво утврди проценат тачних одговора који се добија стављањем у однос броја тачних одговора са бројем постављених питања и тако добијен проценат се множи са максималним бројем бодова из члана 10. став (1) ове Одлуке.
- (5) Кандидату који, у складу са одредбама става (1) овог члана, није стекао услов за приступ интервју доставља се обавјештење да није задовољио на тестирању.
- (6) У односу на обавјештење из претходног става, незадовољни кандидат има право упутити приговор Савјету Агенције, у погледу регуларностиведеног поступка тестирања, у року од три дана од дана пријема обавјештења.
- (7) Изјављени приговор не одлаже процес избора кандидата.
- (8) Резултати тестирања објављују се на огласној табли Агенције, а могу се објавити и на веб страници Агенције.

ДИО ЧЕТВРТИ - ПРОГРАМ ИНТЕРВЈУА

Члан 8.

- (1) Кандидат који је задовољио писмени дио тестирања приступа интервјуу на којем се провјерава тако што му чланови Комисије за избор постављају одређени број питања.
- (2) Питања која се постављају на интервјуу, чији тачан број утврђује Комисија, имају за циљ да утврде степен знања и способност кандидата за обављање послова конкретног радног мјеста за које се пријавио.

- (3) Питања на интервјуу могу се односити и на радно искуство кандидата, његову стручну спрему и квалификацију, као и друге информације које је кандидат навео у својој пријави и биографији.

Члан 9.

- (1) Интервју траје највише 20 минута.
- (2) Комисија за избор води записник о току интервјуа са свим кандидатима.

ДИО ПЕТИ - ОЦЈЕЊИВАЊЕ ИНТЕРВЈУА

Члан 10.

- (1) Кандидата на интервјуу оцјењује сваки члан Комисије додјељујући му одређен број бодова, максимално 30 уз обавезу да и осталим члановима прокоментарише додијељену оцјену.
- (2) Број бодова које је кандидат освојио на интервјуу јесте збир бодова датих од стране сваког члана Комисије за избор.
- (3) Кандидат је задовољио ако његов број бодова на интервјуу износи најмање 15 бодова.

ДИО ШЕСТИ - ИЗБОР КАНДИДАТА

Члан 11.

- (1) Комисија за избор кандидата саставља ранг листу кандидата за најужи избор на начин да рангирање врши у складу са збиром бодова остварених на писменом тестирању и интервјуу.
- (2) Савјет Агенције мора водити рачуна приликом избора кандидата о заступљености конститутивних народа у Агенцији.

Члан 12.

Агенција мора сачувати документе-досијее у вези с поступком избора, укључујући и оглас о попуњавању слободних радних мјеста и комплетне пријаве, те се ради тога примљени документи не враћају кандидатима.

Члан 13.

- (1) Кандидати који не буду изабрани биће обавијештени да нису одабрани за радно мјесто за које су се пријавили.
- (2) Кандидат који сматра да му је приликом провођења конкурсне процедуре повријеђено право које се тиче самог поступка избора може заштити својих права остварити на начин прописан Законом о раду у институцијама Босне и Херцеговине.

Члан 14.

Све што није прописано овом Одлуком, а тиче се поступка пријема кандидата у радни однос у Агенцији за поштански саобраћај Босне и Херцеговине, примјењује се Закон о раду у институцијама Босне и Херцеговине и Правилника о раду Агенције.

Члан 15.

- (1) Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".
- (2) Ступањем на снагу ове Одлуке престаје да важи Одлука о начину провјере знања кандидата који се примају у радни однос у Агенцији за поштански саобраћај Босне и Херцеговине број 01-03-1-34-138/10 од 25.03.2010. године ("Службени гласник", број 32/10).

Број 01-03-2-02-3-274-2/18
14. марта 2018. године
Сарајево

Председавајућа
Савјета Агенције
Амира Пољак, с. р.

Na osnovu člana 10. stav (4) tačka d) Zakona o poštama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 33/05), člana 8. stav (8) Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17) i člana 11. Pravilnika o radu Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine broj 01-03-2-02-2-190-2/18 od 28.02.2018. godine, Vijeće Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine na, 66. sjednici, održanoj 14.03.2018. godine, donijelo je

ODLUKA

O NAČINU PROVJERE ZNANJA KANDIDATA KOJI SE PRIMAJU U RADNI ODNOS U AGENCIJI ZA POŠTANSKI PROMET BOSNE I HERCEGOVINE

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Član 1.

- (1) Ovom Odlukom uređuje se proces izbora, odnosno prijema u radni odnos zaposlenika u Agenciju za poštanski promet Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Agencija).
- (2) Proces izbora obavlja se u skladu sa odredbama Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine, Pravilnika o radu Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine, Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine i odredbama ove Odluke.

Član 2.

- (1) Agencija prilikom postupka prijema u radni odnos organizuje provjeru znanja kandidata za rad na konkretnom radnom mjestu na koje se kandidat prijavio.
- (2) Provjera znanja se sastoji od pismenog testiranja i usmenog razgovora (intervjua).

Član 3.

- (1) Provjeru znanja i sastavljanje pitanja za pismeno testiranje i intervju obavlja posebna Komisija za izbor kandidata koju imenuje Vijeće Agencije na osnovu Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine i Pravilnika o radu Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine.
- (2) Svaki kandidat ima pravo da traži i dobije od Agencije imena članova Komisije, te da pismenim putem zatraži izuzeće jednog ili više članova Komisije na osnovu sukoba interesa, očiglednog rizika od pristrasnosti ili nedostatka potrebnog stručnog znanja, odnosno iskustva.
- (3) O zahtjevu za izuzeće odlučuje Vijeće Agencije.
- (4) Zahtjev za izuzeće kandidat može podnijeti najkasnije 24 sata do početka testiranja.

DIO DRUGI - PROGRAM PISMENOG TESTIRANJA

Član 4.

- (1) Pismeni dio provjere znanja kandidata polaže se rješavanjem određenog broja praktičnih i teorijskih pismenih zadataka i to:
  - 5 pitanja za rukovodeće radno mjesto;
  - 4 pitanja za radno mjesto stručnog savjetnika;
  - 3 pitanja za radno mjesto višeg stručnog saradnika;
  - 3 pitanja za radno mjesto stručnog saradnika;
  - 2 pitanja za radna mjesta srednje stručne spreme;
  - 2 pitanja za pripravnike i volontere.
- (2) Pitanja će biti formulisana na način da će se sastojati od provjere znanja opisanih za radno mjesto na koje se kandidat prijavljuje, formiranja i nadležnosti Agencije, te poznavanja stranog jezika i informatike (ova vrsta pitanja se formulišu zavisno o stepenu potrebnog znanja), ukoliko

se isti traže za radno mjesto na koje se kandidat prijavljuje.

- (3) Ukoliko je za radno mjesto propisano aktivno poznavanje nekog od stranih jezika u govoru, pismu i razumijevanju, kandidat je obavezan tačno odgovoriti na pitanje iz poznavanja stranog jezika.

Član 5.

- (1) Zadaci na pismenom dijelu provjere znanja odnose se na rješavanje praktičnih i teorijskih problema koji su tipični za područje klasifikacije i vrste poslova kojoj pripada radno mjesto na koje kandidat podnosi prijavu.
- (2) Osim za kandidate koji se prijavljuju za obavljanje poslova srednje stručne spreme, jedan dio pitanja može se odnositi na to posjeduje li kandidat dovoljan stepen znanja iz područja poznavanja državnog uređenja i institucija Bosne i Hercegovine, koja su neophodna za obavljanje poslova radnog mjesta koje se popunjava.
- (3) Testiranje traje 60 (šezdeset) minuta.

Član 6.

- (1) Komisija za izbor iz člana 3. ove Odluke utvrđuje tekstove zadataka za pismeni dio provjere znanja najranije 24 sata prije početka testiranja.
- (2) Komisija će utvrditi broj prijavljenih kandidata, podijeliti ih po radnim mjestima na koje su se kandidati prijavili, te za svako radno mjesto sastaviti potreban broj pitanja utvrđenih članom 4. ove Odluke.

DIO TREĆI - OCJENJIVANJE PISMENOG TESTIRANJA

Član 7.

- (1) Da bi zadovoljio pismeni dio testiranja i bio pozvan na usmeni razgovor (intervju), kandidat je dužan tačno riješiti minimalno 70% ponuđenih pitanja.
- (2) Ocjenjivanje pismenog testa izvršiće Komisija u skladu sa Poslovnikom o radu Komisije i ovom Odlukom.
- (3) Komisija za svakog kandidata utvrđuje tačan broj odgovora.
- (4) Konačan broj bodova na pismenom testu utvrđuje se na način da se prvo utvrdi procenat tačnih odgovora koji se dobija stavljanjem u odnos broja tačnih odgovora sa brojem postavljenih pitanja i tako dobijen procenat se množi sa maksimalnim brojem bodova iz člana 10. stav (1) ove Odluke.
- (5) Kandidatu koji, u skladu sa odredbama stava (1) ovog člana, nije stekao uvjet za pristup intervju dostavlja se obavještenje da nije zadovoljio na testiranju.
- (6) U odnosu na obavještenje iz prethodnog stava, nezadovoljni kandidat ima pravo uputiti prigovor Vijeću Agencije, u pogledu regularnosti provedenog postupka testiranja, u roku od tri dana od dana prijema obavještenja.
- (7) Izjavljeni prigovor ne odlaže proces izbora kandidata.
- (8) Rezultati testiranja objavljuju se na oglasnoj tabli Agencije, a mogu se objaviti i na web stranici Agencije.

DIO ČETVRTI - PROGRAM INTERVJUA

Član 8.

- (1) Kandidat koji je zadovoljio pismeni dio testiranja pristupa intervjuu na kojem se provjerava tako što mu članovi Komisije za izbor postavljaju određeni broj pitanja.
- (2) Pitanja koja se postavljaju na intervjuu, čiji tačan broj utvrđuje Komisija, imaju za cilj da utvrde stepen znanja i sposobnost kandidata za obavljanje poslova konkretnog radnog mjesta za koje se prijavio.
- (3) Pitanja na intervjuu mogu se odnositi i na radno iskustvo kandidata, njegovu stručnu spremu i kvalifikaciju, kao i

druge informacije koje je kandidat naveo u svojoj prijavi i biografiji.

Član 9.

- (1) Intervju traje najviše 20 minuta.
- (2) Komisija za izbor vodi zapisnik o toku intervjuja sa svim kandidatima.

DIO PETI - OCJENJIVANJE INTERVJUA

Član 10.

- (1) Kandidata na intervjuu ocjenjuje svaki član Komisije dodjeljujući mu određen broj bodova, maksimalno 30 uz obavezu da i ostalim članovima prokomentariše dodijeljenu ocjenu.
- (2) Broj bodova koje je kandidat osvojio na intervjuu jeste zbir bodova datih od strane svakog člana Komisije za izbor.
- (3) Kandidat je zadovoljio ako njegov broj bodova na intervjuu iznosi najmanje 15 bodova.

DIO ŠESTI - IZBOR KANDIDATA

Član 11.

- (1) Komisija za izbor kandidata sastavlja rang listu kandidata za najuži izbor na način da rangiranje vrši u skladu sa zbirom bodova ostvarenih na pismenom testiranju i intervjuu.
- (2) Vijeće Agencije mora voditi računa prilikom izbora kandidata o zastupljenosti konstitutivnih naroda u Agenciji.

Član 12.

Agencija mora sačuvati dokumente-dosijee u vezi s postupkom izbora, uključujući i oglas o popunjavanju slobodnih radnih mjesta i kompletne prijave, te se radi toga primljeni dokumenti ne vraćaju kandidatima.

Član 13.

- (1) Kandidati koji ne budu izabrani bit će obaviješteni da nisu odabrani za radno mjesto za koje su se prijavili.
- (2) Kandidat koji smatra da mu je prilikom provođenja konkursne procedure povrijeđeno pravo koje se tiče samog postupka izbora može zaštitu svojih prava ostvariti na način propisan Zakonom o radu u institucijama Bosne i Hercegovine.

Član 14.

Sve što nije propisano ovom Odlukom, a tiče se postupka prijema kandidata u radni odnos u Agenciji za poštanski promet Bosne i Hercegovine, primjenjuje se Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine i Pravilnika o radu Agencije.

Član 15.

- (1) Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".
- (2) Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje da važi Odluka o načinu provjere znanja kandidata koji se primaju u radni odnos u Agenciji za poštanski promet Bosne i Hercegovine broj 01-03-1-34-138/10 od 25.03.2010. ("Službeni glasnik", broj 32/10).

Broj 01-03-2-02-3-274-2/18
14. marta 2018. godine
Sarajevo

Predsjedavajuća
Vijeća Agencije
Amira Poljak, s. r.

Na temelju članka 10. stavak (4) točka d) Zakona o poštama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 33/05), članka 8. stavak (8) Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 26/04, 7/05, 48/05, 60/10, 32/13 i 93/17) i članka 11. Pravilnika o radu Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine broj 01-03-

2-02-2-190-2/18 od 28.2.2018., Vijeće Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine, na 66. sjednici, održanoj 14.3.2018. godine, donijelo je

ODLUKU

O NAČINU PROVJERE ZNANJA KANDIDATA KOJI SE PRIMAJU U RADNI ODNOS U AGENCIJI ZA POŠTANSKI PROMET BOSNE I HERCEGOVINE

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Članak 1.

- (1) Ovom Odlukom uređuje se proces izbora, odnosno prijema u radni odnos uposlenika u Agenciju za poštanski promet Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija).
- (2) Proces izbora obavlja se sukladno odredbama Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine, Pravilnika o radu Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine, Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine i odredbama ove Odluke.

Članak 2.

- (1) Agencija prilikom postupka prijema u radni odnos organizira provjeru znanja kandidata za rad na konkretnom radnom mjestu na koje se kandidat prijavio.
- (2) Provjera znanja se sastoji od pismenog testiranja i usmenog razgovora (intervjuja).

Članak 3.

- (1) Provjeru znanja i sastavljanje pitanja za pismeno testiranje i intervju obavlja posebno Povjerenstvo za izbor kandidata koje imenuje Vijeće Agencije na temelju Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine i Pravilnika o radu Agencije za poštanski promet Bosne i Hercegovine.
- (2) Svaki kandidat ima pravo tražiti i dobiti, od Agencije imena članova Povjerenstva, te pismenim putem zatražiti izuzeće jednog ili više članova Povjerenstva temeljem sukoba interesa, očiglednog rizika od pristranosti ili nedostatka potrebnog stručnog znanja, odnosno iskustva.
- (3) O zahtjevu za izuzeće odlučuje Vijeće Agencije.
- (4) Zahtjev za izuzeće kandidat može podnijeti najkasnije 24 sata do početka testiranja.

DIO DRUGI - PROGRAM PISMENOG TESTIRANJA

Članak 4.

- (1) Pismeni dio provjere znanja kandidata polaže se rješavanjem određenog broja praktičnih i teorijskih pismenih zadataka i to:
  - 5 pitanja za rukovodeće radno mjesto;
  - 4 pitanja za radno mjesto stručnog savjetnika;
  - 3 pitanja za radno mjesto višeg stručnog suradnika;
  - 3 pitanja za radno mjesto stručnog suradnika;
  - 2 pitanja za radna mjesta srednje stručne spreme;
  - 2 pitanja za vježbenike i volontere.
- (2) Pitanja će biti formulirana na način da će se sastojati od provjere znanja opisanih za radno mjesto na koje se kandidat prijavljuje, ustrojstva i nadležnosti Agencije, te poznavanja stranog jezika i informatike (ova vrsta pitanja se formuliraju ovisno o stupnju potrebnog znanja), ukoliko se isti traže za radno mjesto na koje se kandidat prijavljuje.
- (3) Ukoliko je za radno mjesto propisano aktivno poznavanje nekog od stranih jezika u govoru, pismu i razumijevanju, kandidat je obavezan točno odgovoriti na pitanje iz poznavanja stranog jezika.

Članak 5.

- (1) Zadaci na pismenom dijelu provjere znanja odnose se na rješavanje praktičnih i teorijskih problema koji su tipični

za područje klasifikacije i vrste poslova kojoj pripada radno mjesto na koje kandidat podnosi prijavu.

- (2) Osim za kandidate koji se prijavljuju za obavljanje poslova srednje stručne spreme, jedan dio pitanja može se odnositi na to posjeduje li kandidat dovoljan stupanj znanja iz područja poznavanja državnog uređenja i institucija Bosne i Hercegovine, koja su neophodna za obavljanje poslova radnog mjesta koje se popunjava.
- (3) Testiranje traje 60 (šezdeset) minuta.

Članak 6.

- (1) Povjerenstvo za izbor iz članka 3. ove Odluke utvrđuje tekstove zadataka za pismeni dio provjere znanja najranije 24 sata prije početka testiranja.
- (2) Povjerenstvo će utvrditi broj prijavljenih kandidata, podijeliti ih po radnim mjestima na koje su se kandidati prijavili, te za svako radno mjesto sastaviti potreban broj pitanja utvrđenih člankom 4. ove Odluke.

DIO TREĆI - OCJENJIVANJE PISMENOG TESTIRANJA

Članak 7.

- (1) Da bi zadovoljio pismeni dio testiranja i bio pozvan na usmeni razgovor (intervju), kandidat je dužan točno riješiti minimalno 70% ponuđenih pitanja.
- (2) Ocjenjivanje pismenog testa izvršit će Povjerenstvo sukladno Poslovniku o radu Povjerenstva i ovoj Odluci.
- (3) Povjerenstvo za svakog kandidata utvrđuje točan broj odgovora.
- (4) Konačan broj bodova na pismenom testu utvrđuje se na način da se prvo utvrdi postotak točnih odgovora koji se dobiva stavljanjem u odnos broja točnih odgovora s brojem postavljenih pitanja i tako dobiven postotak se množi s maksimalnim brojem bodova iz članka 10. stavak (1) ove Odluke.
- (5) Kandidatu koji, sukladno odredbama stavka (1) ovog članka, nije stekao uvjet za pristup intervjuu dostavlja se obavijest da nije zadovoljio na testiranju.
- (6) U odnosu na obavijest iz prethodnog stavka, nezadovoljni kandidat ima pravo uputiti prigovor Vijeću Agencije, u pogledu regularnosti provedenog postupka testiranja, u roku od tri dana od dana prijema obavijesti.
- (7) Izjavljeni prigovor ne odlaže proces izbora kandidata.
- (8) Rezultati testiranja objavljuju se na oglasnoj ploči Agencije, a mogu se objaviti i na web stranici Agencije.

DIO ČETVRTI - PROGRAM INTERVJUA

Članak 8.

- (1) Kandidat koji je zadovoljio pismeni dio testiranja pristupa intervjuu na kojem se provjerava tako što mu članovi Povjerenstva za izbor postavljaju određeni broj pitanja.
- (2) Pitanja koja se postavljaju na intervjuu, čiji točan broj utvrđuje Povjerenstvo, imaju za cilj utvrditi stupanj znanja i sposobnost kandidata za obavljanje poslova konkretnog radnog mjesta za koje se prijavio.
- (3) Pitanja na intervjuu mogu se odnositi i na radno iskustvo kandidata, njegovu stručnu spremu i kvalifikaciju, kao i druge informacije koje je kandidat naveo u svojoj prijavi i životopisu.

Članak 9.

- (1) Intervju traje najviše 20 minuta.
- (2) Povjerenstvo za izbor vodi zapisnik o tijeku intervjuu sa svim kandidatima.

DIO PETI - OCJENJIVANJE INTERVJUA

Članak 10.

- (1) Kandidata na intervjuu ocjenjuje svaki član Povjerenstva dodjeljujući mu određen broj bodova, najviše 30, uz

obvezu da i ostalim članovima prokomentira dodijeljenu ocjenu.

- (2) Broj bodova koje je kandidat osvojio na intervjuu jeste zbroj bodova danih od strane svakog člana Povjerenstva za izbor.
- (3) Kandidat je zadovoljio ako njegov broj bodova na intervjuu iznosi najmanje 15 bodova.

DIO ŠESTI - IZBOR KANDIDATA

Članak 11.

- (1) Povjerenstvo za izbor kandidata sastavlja rang listu kandidata za najuži izbor na način da rangiranje obavlja sukladno zbroju bodova ostvarenih na pismenom testiranju i intervjuu.
- (2) Vijeće Agencije mora voditi računa prilikom izbora kandidata o zastupljenosti konstitutivnih naroda u Agenciji.

Članak 12.

Agencija mora sačuvati dokumente-dosijee u vezi s postupkom izbora, uključujući i oglas o popunjavanju slobodnih radnih mjesta i kompletne prijave, te se s toga primljeni dokumenti ne vraćaju kandidatima.

Članak 13.

- (1) Kandidati koji ne budu izabrani bit će obaviješteni da nisu odabrani za radno mjesto za koje su se prijavili.
- (2) Kandidat koji smatra da mu je prilikom provođenja natječajne procedure povrijeđeno pravo koje se tiče samog postupka izbora može zaštitu svojih prava ostvariti na način propisan Zakonom o radu u institucijama Bosne i Hercegovine.

Članak 14.

Sve što nije propisano ovom Odlukom, a tiče se postupka prijema kandidata u radni odnos u Agenciji za poštanski promet Bosne i Hercegovine, primjenjuje se Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine i Pravilnik o radu Agencije.

Članak 15.

- (1) Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".
- (2) Stupanjem na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o načinu provjere znanja kandidata koji se primaju u radni odnos u Agenciji za poštanski promet Bosne i Hercegovine broj 01-03-1-34-138/10 od 25.3.2010. ("Službeni glasnik", broj 32/10).

Broj 01-03-2-02-3-274-2/18
14. ožujka 2018. godine
Sarajevo

Predsjedateljica
Vijeća Agencije
Amira Poljak, v. r.

ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

302

На основу закључка које је Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине донио на сједници одржаној 14.03.2018. године, а у складу са чланом 15. став (2) Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и чланом 34. став (4) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 08/10, 40/12 и 93/17), предсједник Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине доноси

РЈЕШЕЊЕ**О ПРОДУЖЕЊУ МАНДАТА ЗАМЈЕНИКУ
ДИРЕКТОРА СЕКРЕТАРИЈАТА ВИСОКОГ
СУДСКОГ И ТУЖИЛАЧКОГ САВЈЕТА БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ**

1. Хајри Пошковићу, замјенику директора Секретаријата Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине, који има статус руководећег државног службеника на мјесту секретара са посебним задатком, продужава се мандат за четири (4) године, почевши од 16.06.2018. године.
2. Именованом се одређује плата у складу са чланом 17. став 1. тачка б) Закона о платама и другим накнадама у судским и тужилачким институцијама на нивоу Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 90/05 и 32/07).
3. Ово рјешење ступа на снагу даном доношења и објавит ће се у "Службеном гласнику БиХ".

Образложење

Хајро Пошковић је на позицију замјеника директора Секретаријата Високог судског и тужилачког савјета БиХ (у даљем тексту: Савјет) именован рјешењем број 14-34-367-35/2014 од 21.04.2014. године, а дужност је преузео 16.06.2014. године.

Имајући у виду досадашњи рад замјеника директора Секретаријата, Хајре Пошковића, а након разматрања оцјена рада за период 2014.-2017. година у ком периоду је именовани оцјењиван оцјенама "нарочито успјешан", Савјет је, у складу са чланом 15. став 2. Закона о ВСТС-у и чланом 34. став 4. Закона о државној служби у институцијама БиХ, одлучио као у диспозитиву рјешења, те продужио мандат Хајре Пошковића на радном мјесту замјеник директора Секретаријата, на период од четири године.

Поука о правном лијеку

Против овог рјешења може се поднијети жалба Одбору државне службе за жалбе у року од 8 дана од дана пријема рјешења.

Број 14-34-3-1261-1/2018

16. марта 2018. године

Сарајево

Предсједник

Милан Тегелтија

На основу закључка које је Високо судско и тужилачко вјеће Босне и Херцеговине донјело на сједници одржаној 14.03.2018. године, а у складу са чланом 15. став (2) Закона о Високом судском и тужилачком вјећу Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и чланом 34. став (4) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 08/10, 40/12 и 93/17), предсједник Високог судског и тужилачког вјећа Босне и Херцеговине доноси

РЈЕШЕЊЕ**О ПРОДУЖЕЊУ МАНДАТА ЗАМЈЕНИКУ
ДИРЕКТОРА СЕКРЕТАРИЈАТА ВИСОКОГ СУДСКОГ
И ТУЖИЛАЧКОГ ВИЈЕЋА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

1. Хајри Пошковићу, замјенику директора Секретаријата Високог судског и тужилачког вјећа Босне и Херцеговине, који има статус руководећег државног службеника на мјесту секретара са посебним задатком, продужава се мандат за четири (4) године, почевши од 16.06.2018. године.

2. Именованом се одређује плата у складу са чланом 17. став 1. тачка б) Закона о плаћама и другим накнадама у судским и тужилачким институцијама на нивоу Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 90/05 и 32/07).
3. Ово рјешење ступа на снагу даном доношења и објавит ће се у "Службеном гласнику БиХ".

Образложење

Хајро Пошковић је на позицију замјеника директора Секретаријата Високог судског и тужилачког вјећа БиХ (у даљем тексту: Вјеће) именован рјешењем број 14-34-367-35/2014 од 21.04.2014. године, а дужност је преузео 16.06.2014. године.

Имајући у виду досадашњи рад замјеника директора Секретаријата, Хајре Пошковића, а након разматрања оцјена рада за период 2014.-2017. године у ком периоду је именовани оцјенјиван оцјенама "нарочито успјешан", Вјеће је, у складу са чланом 15. став 2. Закона о ВСТВ-у и чланом 34. став 4. Закона о државној служби у институцијама БиХ, одлучило као у диспозитиву рјешења, те продружило мандат Хајре Пошковића на радном мјесту замјеник директора Секретаријата, на период од четири године.

Поука о правном лијеку

Против овог рјешења може се поднијети жалба Одбору државне службе за жалбе у року од 8 дана од дана пријема рјешења.

Број 14-34-3-1261-1/2018

16. марта 2018. године

Сарајево

Предсједник

Милан Тегелтија

Темелјем закључка које је Високо судбено и тужителско вјеће Босне и Херцеговине донјело на сједници одржаној 14.03.2018. године, суkladно чланку 15. ставак (2) Закона о Високом судбеном и тужителском вјећу Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и чланку 34. ставак (4) Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 08/10, 40/12 и 93/17), предсједник Високог судбеног и тужителског вјећа Босне и Херцеговине доноси

РЈЕШЕЊЕ**О ПРОДУЖЕЊУ МАНДАТА ЗАМЈЕНИКУ
РАВНАТЕЛЈА ТАЈНИШТВА ВИСОКОГ СУДБЕНОГ И
ТУЖИТЕЛЈСКОГ ВИЈЕЋА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

1. Хајри Пошковићу, замјенику рavnателја Тајништва Високог судбеног и тужителског вјећа Босне и Херцеговине, који има статус руководећег државног службеника на мјесту секретара са посебном задатком, продужује се мандат за четири (4) године, почевши од 16.06.2018. године.
2. Именованом се одређује плата суkladно чланку 17. ставак 1. тачка б) Закона о плаћама и другим накнадама у судбеним и тужителским институцијама на разини Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 90/05 и 32/07).
3. Ово рјешење ступа на снагу даном доношења и објавит ће се у "Службеном гласнику БиХ".

Образложење

Хајро Пошковић је на позицију замјеника рavnателја Тајништва Високог судбеног и тужителског вјећа БиХ (у даљем тексту: Вјеће) именован рјешењем број 14-34-367-35/2014 од 21.04.2014. године, а дужност је преузео 16.06.2014. године.

Имајући у виду досадашњи рад замјеника рavnателја Тајништва, Хајре Пошковића, а након разматрања оцјена рада за период 2014.-2017. година у ком периоду је именовани

оцењиван оцењенама "особито успјешан", Вијеће је, суkladно чланку 15. ставак 2. Закона о VSTV-у и чланку 34. ставак 4. Закона о државној служби у институцијима БиХ, одлучило као у диспозитиву рјешења, те продужило мандат Хајри Пошковићу на радном мјесту заменика рavnателја Тајништва, на период од четри године.

Поука о правном лијеку

Protiv ovog рјешења може се поднјети жалба Одбору државне службе за жалбе у року од 8 дана од дана пријема рјешења.

Број 14-34-3-1261-1/2018
16. оџјка 2018. године
Сарајево

Предсједник
Milan Tegeltija

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

303

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 5204/15**, рјешавајући апелацију **Штефице Галић**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 став (3) тачка х), члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник БиХ" број 94/14), у саставу:

Мирсад Теман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 13. марта 2018. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Штефице Галић** поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Широком Бријегу број 63 0 П 017942 15 Гж од 18. септембра 2015. године и Пресуде Општинског суда у Љубушком број 63 0 П 017942 12 П од 7. маја 2015. године у односу на право из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и право из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Одбацује се апелација **Штефице Галић** поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Широком Бријегу број 63 0 П 017942 15 Гж од 18. септембра 2015. године и Пресуде Општинског суда у Љубушком број 63 0 П 017942 12 П од 7. маја 2015. године у односу на члан II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члан 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због тога што је *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Штефица Галић (у даљњем тексту: апеланткиња) из Љубушког, коју заступа Нусмир Хускић, адвокат из Сарајева, поднијела је 27. новембра 2015. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту:

Уставни суд) против Пресуде Кантоналног суда у Широком Бријегу (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 63 0 П 017942 15 Гж од 18. септембра 2015. године и Пресуде Општинског суда у Љубушком (у даљњем тексту: Општински суд) број 63 0 П 017942 12 П од 7. маја 2015. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 ст. (2) и (3) Правила Уставног суда, од Кантоналног и Општинског суда, те од Ивана Филипчића (у даљњем тексту: првотужени) и Ивана Шушњара (у даљњем тексту: друготужени) као учесника у поступку затражено је 22. септембра 2017. године да доставе одговоре на апелацију. Будући да је достава првотуженом два пута била неуспјешна (враћено са ознаком "непознат"), Уставни суд је 8. фебруара 2018. године затражио одговор на апелацију од Ивана Херцега, адвоката из Љубушког, који је у поступку пред судовима био постављен као привремени заступник првотуженог.

3. Кантонални и Општински суд су доставили одговоре 27. септембра, а друготужени 4. октобра 2017. године. Првотужени није доставио одговор.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апеланткињиних навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

5. Пресудом Општинског суда број 63 0 П 017942 12 П од 7. маја 2015. године, која је потврђена Пресудом Кантоналног суда број 63 0 П 017942 15 Гж од 18. септембра 2015. године, одбијен је апеланткињин тужбени захтев којим је тражила да јој тужени исплате износ од 6.000 КМ на име накнаде штете коју је претрпјела због клевете. У поступку пред Општинским судом међу парничним странкама је било неспорно да је апеланткињин муж Недељко Галић преминуо 17. октобра 2010. године. Такође је било неспорно да је о апеланткињином мужу, након његове смрти, снимљен филм "Неђо од Љубушког" ауторке Светлане Броз, да је приказан у Љубушком неутврђеног датума, "након чега су услиједиле и бројне реакције путем портала". Даље је утврђено да је друготужени на порталу Poskok.info пренио с других портала текстове под насловом "Неђо далеко од Љубушког", чији је аутор био првотужени, те "Има ли фашизма у Љубушком" и "Херцеговачки Schindler", које су написали други аутори.

6. Апеланткиња је тужбом тужила наведене тужене и портал Poskok.info, али је накнадно у односу на портал повукла тужбу. Апеланткиња је у тужби навела да је 17. јула 2012. године на "интернет страници" објављен чланак "'Неђо далеко од Љубушког' којег је потписао друготужени". У том тексту, између осталог, писало је да је "власник мале опскурне радње био Недељко Галић, приручени фотограф, без школе, имовине и икаквих посебних талената. Његов једини адут било је презиме које је носила неколицина партизана из села Бијача које се збило уз границу са Метковићем, а с којима је био у родству. А род је род. Да је Неђина радња била у близини опћинске милиције гдје су се издавали документи за које су требале фотографије. Да су милицијски службеници строгим гласом слали престашене сељаке на фотографирање у Неђе, тако да се ови нису усуђивали отићи негдје другдје, мислећи да само Неђине фотографије ваљају, а што није ни било далеко од истине". Након тога је, како је апеланткиња даље изнијела у тужби, 19. јула 2012. године "на порталу" објављен текст под називом "Има ли фашизма у Љубушком", у којем је наведено, према

апеланткињиној интерпретацији, да се медијска јавност неколико дана забављала трагикомичним вијестима из Љубушког "Неђо од Љубушког" ауторке Светлане Броз и попутним догађајима везаним за овај филм, против којег се дигло неколико домољубних удружења, а да је филм школски примјер глорификовања селективне истине и покушај дискредитовања цијелог љубушког краја и свих Љубушака хрватске националности, те да је Љубушки медијски представљен као фашистичко легло у којем се малтретирају и тероришу сви они који мисле другачије. Даље, апеланткиња је навела и да је 21. јула 2012. године друготужени "на порталу" објавио текст под називом "Хрватски Schindler служи као потврда тезе о геноцидности Хрвата у БиХ" у којем је, између осталог, наведено: "Неђо Галић је био на Херцеговачким координатама невиђени јунак који је јадне љубушке Бошњаке 1993. године спасавао од хрватског 'логора смрти' Хелиодром. Да је Неђо Галић прије почетка домовинског рата био Удбин доушник и ситни проказатељ због чијих су фотографија Хрвати Љубушког имали страшних неугодности. Да је Галић индоктринирани комунист и заклетни атеист зазирао од цркве и вјерника и судјеловао у прогону и демонизацији кроз сурадњу с Удбом, али када је оболио од рака почео је обилазити цркве и вјерске семинаре и тражити спас у вјери. Да је у Љубушком јавна тајна да је управо Неђо Галић за вријеме рата у једној релативно мирној средини као што је Љубушки 'спашавао муслимане' тако што им је за накнаду сређивао визе за одлазак на рад у иностранство." Апеланткиња је у тужби навела да се у конкретном случају ради о изношењу неистинитих чињеница које "вријеђају морални дигнитет пок. Неђе Галића и његове обитељи", те да од објављивања ових текстова она трпи душевне болове "због презира околине" и да је стога и њен углед озбиљно нарушен.

7. Општински суд је најприје закључио да је апеланткиња "као законска наслједница наслједила право на удјелу у господарском друштву '88' д.о.о. за аудио-визуелне услуге и трговину" које је било у својини њеног мужа, те да стога "као законска наслједница има право поднијети тужбу тражећи накнаду штете" по Закону о заштити од клевете. Даље, Општински суд је утврдио да је текст "Неђо далеко од Љубушког" друготужени добио од првотуженог "у форми ауторског мишљења". Даље, суд је утврдио и да је у том тексту објављен факсимил дописа раније Службе државне безбједности центра Мостар који датира из 1982. године. У том допису је наведено да је апеланткињин муж тој служби "уступао безбједносна интересантна сазнања до којих је долазио". Даље, Општински суд је навео да је друготужени у свом исказу навео да није објавио текст "Херцеговачки Schindler", да тај текст није ни читао, нити да познаје аутора тог текста. Осим тога, Општински суд је навео да је друготужени на порталу Poskok.info објавио и текст "'Неђо Галић није био удбаш' који је демант спорног текста [првотуженог], аутора Пере Квесића, да [апеланткиња] није прочитала наведени демант јер након објаве текста [првотуженог] који је био попураћен пријетећим и понижавајућим коментарима више није улазила на портал Poskok.info (из исказа [апеланткиње])." Осим тога, Општински суд је навео да је у налазу вјештака који је дат током поступка утврђено да је апеланткиња "била изложена дуготрајним ранијим стресним догађајима прије објављивања записа на порталу спорног садржаја, због чега је обољела од посттрауматског стресног догађаја [...] а да спорни текстови нису били окидач али су код [апеланткиње] изазвали страх високог интензитета а посебно текст [првотуженог]".

8. На основу наведеног, Општински суд је закључио да је несумњиво да је приказивање филма "Неђо од Љубушког" изазвало бурне реакције гледалаца и читалаца "и на другим порталима а не само на порталу Poskok.info". Даље, суд је навео да се не могу прихватити "паушални наводи [апеланткиње] да су изнесени наводи на порталу Poskok.info објављени од стране [друготуженог] у суштини неистинити, осим можда у небитним елементима". Општински суд је образложио да су у спорним текстовима изражени вриједносни судови о апеланткињином супругу, "а да је претходно [апеланткиња] одобрила снимање и приказивање филма о пок. мужу". Будући да се, како је даље образложено, ради о филму као ауторском дјелу који је јавно приказан, тај филм подлијеже критичком осврту јавности, односно "изражавању мишљења о наведеном филму". Стога је суд закључио да је апеланткиња морала доказати "које то наведене чињенице у тексту су суштински неистините, а на чему темељи свој захтјев". Општински суд се позвао на релевантне одредбе Закона о заштити од клевете, те на суштину члана 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенције), па је истакао да према ставу Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) новинарске слободе садрже "могућности прибјегавања одређеном ступњу претјеривања па чак и провоцирања". Такође је навео да "иако суд не мора одобравати полемички, па чак и агресивни тон којег користе новинари, члан 10. не само да штити бит/садржај изражених идеја и информација, него и форму кроз коју су оне изражене". Општински суд је даље навео да из дефиниције клевете, садржане у члану 4 став 1(д) и члану 6 став 1 Закона о заштити од клевете, произлази да је битан елемент клевете да се лице идентификује према трећим лицима и да се против тог лица износе неистините чињенице. Међутим, у конкретном случају суд је закључио да се не ради о изношењу чињеница, већ о вриједносним судовима "о умјетничком дјелу – филму", а такво изражавање не подлијеже грађанскоправној одговорности за клевету. Такође, суд је навео и да апеланткињин субјективни осјећај повријеђености није одлучан за закључак да се у конкретном случају ради о клевети, те да јој у конкретном случају не припада право на накнаду штете.

9. Кантонални суд је одбио апеланткињину жалбу против првостепене одлуке, а у образложењу је кратко навео да се "цијени да се у објављеним текстовима нису испунили увјети за накнаду штете јер се не ради о клевети већ о вриједносном суду", те је поновио став првостепеног суда да апеланткињин субјективни осјећај повријеђености није довољан за другачији закључак.

IV. Апелација **а) Наводи из апелације**

10. Апеланткиња сматра да јој је оспореним одлукама прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те право из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције, а позвала се и на кршење члана 17 Европске конвенције. Апеланткиња најприје наводи да су јој судови "доносећи овакву одлуку повриједили право на забрану злоупотребе права, заштићено чланом 17. Европске конвенције", и то у вези са чланом 10 Европске конвенције и правом на правично суђење. У односу на наводно кршење права на правично суђење, апеланткиња наводи да су пресуде необразложене, да су судови поступали пристрасно, односно да су били

"наклоњени туженицима", те да су произвољно извели закључке о "одговорности апеланткиње за штету која јој је настала", као и да су наложили апеланткињи "извођење доказа које није могла извести". Даље, апеланткиња наводи да је суд потпуно занемарио налаз и мишљење вјештака о томе да су "садржаји са портала Poskok.info на којем су објављени предметни текстови, најинтензивније дјеловали на [апеланткињу]" изазивајући страх, те да је то у супротности са наводима суда "како се овдје ради о [апеланткињином] субјективном осјећају повријеђености који није одлучан за оцјену и закључак да се у конкретној ствари ради о клевети." Такође, апеланткиња оспорава закључак суда да је она морала доказати да оно што је у спорним текстовима изнесено није истинито, наводећи да суд на тај начин "свјесно занемарује чињеницу да се ради о негативним чињеницама које као такве није могуће доказати". Такође наводи да је суд на припремном рочишту наложио туженима да доставе "било какву одлуку, документ или писани траг којим је утврђено да је Неђо Галић осуђен, осумњичен или да је против њега вођен поступак за утају или превару или било какво друго кривично дјело против државе, химне, заставе или друго дјело повезано са националним односима, мржњом и нетрпељивошћу", али да то тужени нису урадили. Стога, апеланткиња сматра да је то утицало на то да суд погрешно утврди чињенично стање.

11. Даље, апеланткиња наводи да је суд одлуку засновао на "наводној чињеници да је на порталу Poskok.info објављен текст 'Неђо Галић није био удбаш'" аутора Пере Квесића, сматрајући да је тај текст објављен као деманти. Међутим, како даље наводи, суд се при том ослонио само на исказ друготуженог, будући да овај текст није био предложен ни спроведен као доказ, "нити има икаквог доказа о његовом објављивању и/или постојању". Апеланткиња сматра да је суд овај дио исказа друготуженог могао оцијенити "само на начин да закључи да је [друготужени] овим текстом суду указао на чињеницу да је био свјестан да првобитним текстом наноси штету [апеланткињи] и да је овај 'други текст' један вид признања учињене штете." Такође, апеланткиња наводи да је друготужени у исказу изјавио да је "знао да је спорни текст, како он наводи, 'смеће', али га је ипак објавио", што су судови игнорисали. Даље, апеланткиња је навела да иако је суд њен захтјев оцијенио неоснованим у смислу Закона о заштити од клевете, "није смио занемарити постојање наношења нематеријалне штете [апеланткињи] у смислу одредаба Закона о облигационим односима". Апеланткиња даље наводи да "чврсто остаје при наводима да се у предметном случају ради о клевети", али да суд није везан правном квалификацијом тужбеног захтјева. Даље апеланткиња наводи да се, осим душевних болова које "трпи и данас", не може "искључити и њен нарушени углед и част, узимајући у обзир опће усвојене норме и мјерила, а исто потврђује и чињеница да је апеланткиња промијенила своју адресу боравка, а све због презира средине којег осјећа у Љубушком".

12. Апеланткиња даље истиче да су наводи у спорним текстовима "све осим исказаног мишљења односно вриједносних судова". Наиме, сматра да су изјаве да је њен покојни муж "био Удбин доушник и ситни проказатељ због чијих су фотографија Хрвати Љубушког имали страшних неугодности", да је "јавна тајна да је Неђо Галић спасавао муслимане тако што им је за награду сређивао визе" и да је "зазирао од цркве и вјерника, судјеловао у њиховом прогону и демонизацији кроз сарадњу са Удбом" доказиве чињенице. Стога сматра да није направљена правилна

дистинкција између чињеница и вриједносних судова, као и да је материјално право неправилно примјењено јер јој је клеветничким изражавањем нанесена штета, а судови јој за то нису пружили одговарајућу заштиту.

б) Одговори на апелацију

13. Кантонални и Општински суд су у одговорима навели да остају при ономе што је наведено у оспореним одлукама те да сматрају да нису прекршена права на која се апеланткиња позвала.

14. Друготужени је у опширном одговору на апелацију, између осталог, навео да га апеланткиња неоправдано терети за објављивање текста аутора Далибора Миласа, будући да је тај текст првобитно објављен на порталу Вјесак.info, а не Poskok.info. Даље, навео је да апеланткиња покушава "обманути правосудне институције" да не постоји текст Пере Квесића који је у својим текстовима бранио "лик и дјело" Неђе Галића. Наиме, друготужени наводи да се апеланткиња, коју је заступао адвокат, сложила с тим да у спис уђе текст Пере Квесића "Неђо није био удбаш", као и да се сагласила да у спис уђе и текст друготуженог "Како је изгубљена битка за Љубушки" који је објавио под псеудонимом "Никола Зирдум који је јаван и зна се да се ради о [друготуженом]". Како даље истиче, у том тексту он наводи да Неђо Галић треба добити у лицу у Љубушком, макар да је спасио једног човјека и без обзира на то што је чинио у бившем систему. Ова два текста која су објављена на порталу Poskok.info су доказ да друготужени "није водио никакву хајку против гђе Галић, а нити против њене обитељи коју [познаје] и [цијени]". Друготужени такође наводи да апеланткиња "обмањује Уставни суд стављајући [њему] ријечи у уста које [није] рекао". У вези с тим појашњава да је у исказу који је дао пред судом, говорио о Пери Квесићу, изјавио "да је тај човјек исте политичке провенијенције као и [апеланткиња], да је [његов] рођак, да је заклето комунист, и да се згрожавао над догађајима у Љубушком", али и да је рекао "Иване, ја мислим да је онај текст [првотуженог] смеће, али да сам ја уредник и ја бих га објавио и онда бих реагирао на њега." Друготужени даље наводи да је првотужени својим текстом заиста изазвао "буру негодовања јавности против лика и дјела Неђе Галића из разлога што је уз текст приложио документ у којем тадашњи службеник УДБА-е похваљује сарадничке напоре г. Галића. Јавност је тако сазнала да је покојни Неђо, награђен за хуманизам, премда је у бившем систему радио за УДБА-у или био њен вриједан сурадник. [...] Зар та информација није информација од интереса јавности?"

15. Друготужени такође сматра да "оптужни материјал" против њега не може бити текст аутора који "има своје име и презиме и који је објављен првотно на другим порталима". Истовремено, поставља питање да ли би га апеланткиња могла тужити ако би преузео неки текст са портала Тасно.net (који уређује апеланткиња) "ако јој се он накнадно не свиди, а првотно је објављен на њеном порталу". У вези с тим, друготужени истиче да према члану 7 Закона о заштити од клевете не постоји одговорност за клевету ако се ради о пренесеном чланку који је објавио неко други. Такође истиче да сматра да је његов приступ у овом случају био професионалан, те да је као новинар дужан информисати јавност "о томе шта се догађа", те објавити и све реакције на јавни догађај "па и критичке судове писане у облику колумни".

V. Релевантни прописи

16. У Закону о заштити од клевете ("Службене новине ФБиХ" бр. 59/02, 19/03 и 73/05) релевантне одредбе гласе:

Значење назива који се користе у закону

Члан 4.

д) клевета - радња наношења штете угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем изражавања неистинитих чињеница идентификовањем тог физичког или правног лица трећем лицу.

Члан 6.

(1) Свако лице које проузрокује штету угледу физичког или правног лица изношењем или проношењем изражавања неистините чињенице, идентифицирајући то правно односно физичко лице трећем лицу, одговорно је за клевету. [...]

(4) Када се изражавање неистините чињенице односи на питања од политичког или јавног интереса, штетник је одговоран за штету изазвану изношењем или проношењем тог изражавања ако је знао да је изражавање неистинито или је непажњом занемарио неистинитост изражавања. [...]

(6) Када се изражавање неистините чињенице односи на умрло лице, наследник првог реда тог лица може поднијети захтјев, у смислу овог закона, под условом да је такво изражавање нанијело штету угледу наследника.

Изузеци од одговорности

Члан 7.

(1) Не постоји одговорност за клевету:

а) ако је изражавањем изнесено мишљење или ако је то изражавање у суштини истинито, а нетачно само у небитним елементима; [...]

и) ако је изношење односно проношење изражавања било разумно.

[...]

VI. Допустивост**Допустивост *ratione materiae***

17. При испитивању допустивости апелације у односу на наводе о кршењу права на слободу изражавања из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције, Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 18 став (3) тачка х) Правила Уставног суда.

18. Члан VI/3б) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уставни суд има и апелациону надлежност над питањима по овом Уставу, која проистичу из пресуде сваког суда у Босни и Херцеговини.

19. Члан 18 став (3) тачка х) Правила Уставног суда гласи:

[...]

(3) Апелација није допуштена ако постоји неки од сљедећих случајева:

х) апелација је *ratione materiae* инкомпатибилна с Уставом; [...]

20. Апеланткиња оспорава наведене пресуде тврдећи да јој је тим пресудама прекршено право из члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције.

21. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

[...]

х) Слободу изражавања.

22. Члан 10 Европске конвенције гласи:

(1) Свако има право на слободу изражавања. Ово право обухвата слободу сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мијешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтијевају дозволе за рад радио, телевизијских и кинематографских предузећа.

(2) Пошто остваривање ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском друштву у интересу националне безбједности, територијалног интегритета или јавне безбједности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа или права других, спречавања откривања информација добијених у повјерењу, или ради очувања ауторитета и непристрасности судства.

23. Из апелације и оспорених пресуда несумњиво произлази да је апеланткиња у конкретној правној ствари била у улози тужитељке која је тражила заштиту од наводне клевете, што значи да тужбени захтјев није био управљен против апеланткиње због неког њеног изражавања. Како члан 10 Европске конвенције штити слободу изражавања, а став 2 овог члана регулише у којим случајевима та слобода може бити ограничена, Уставни суд сматра да апеланткиња није била "жртва" кршења члана 10 Европске конвенције (види Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 90/06 од 6. јула 2007. године, тачка 18, доступна на www.ustavnisud.ba). С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да се апеланткињини наводи у вези с повредом члана II/3х) Устава Босне и Херцеговине и члана 10 Европске конвенције морају одбацити као *ratione materiae* инкомпатибилни с Уставом Босне и Херцеговине.

Допустивост у односу на остале наводе

24. У односу на преостали дио апелације у којем апеланткиња сматра да је дошло до повреде њеног права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд у складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине истиче да има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

25. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

26. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број 63 0 П 017942 15 Гж од 18. септембра 2015. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је примила 29. септембра 2015. године, а апелација је поднесена 27. новембра 2015. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

27. Имајући у виду одредбе члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног

суда, Уставни суд је утврдио да апелација у овом дијелу испуњава услове у погледу допуствости.

VII. Меритум

28. Апеланткиња сматра да су оспореним пресудама прекршена њена права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, а позива се и на кршење члана 17 Европске конвенције.

29. Уставни суд запажа да апеланткиња у суштини сматра да је спорним текстовима нанесена штета њеном угледу и угледу њеног покојног мужа, при чему своје аргументе правно квалификује као кршење права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције. Међутим, "право на углед" је заштићено у оквиру права на приватни живот из члана 8 Европске конвенције, па ће Уставни суд, слиједећи праксу Европског суда, у конкретном случају испитати да ли су редовни судови дали довољне и релевантне разлоге за ускраћивање заштите по том члану, односно да ли је оспореном одлуком постигнута правична равнотежа између два супротстављена права: права на углед и права на слободу изражавања.

Право на приватни живот

30. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

ф) Право на приватни и породични живот, дом и преписку.

31. Члан 8 Европске конвенције гласи:

1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавне власти се не смију мијешати у остваривање овог права осим ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересима националне безбједности, јавне безбједности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, ради заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.

32. Уставни суд је, слиједећи праксу Европског суда, заузео став да право појединца на углед представља елемент његовог "приватног живота" заштићеног чланом 8 Европске конвенције (види Уставни суд, између осталих, Одлука о допуствости и меритуму број АП 4431/15 од 31. јануара 2018. године, тачка 36 са даљим референцама, објављена на www.ustavisud.ba). Међутим, у конкретном случају апеланткиња је тужбом тражила заштиту угледа њеног покојног мужа, те заштиту свог угледа због изјава о њеном покојном мужу, а те је наводе поновила и у апелацији. Стога ће Уставни суд испитати да ли ти апеланткињини наводи улазе у обим члана 8 Европске конвенције.

33. У вези с тим, Уставни суд најприје запажа да су судови закључили да апеланткиња "има право да поднесе тужбу за накнаду штете" по Закону о заштити од клевете, будући да је као законска наследица иза свог покојног мужа наслиједила удио у његовом дионичком друштву. Међутим, Уставни суд запажа да члан 6 став 6 Закона о заштити од клевете прописује да наследици првог наслединог реда може поднијети захтјев за накнаду штете у смислу тог закона само под условом "да је спорно изражавање нанијело штету угледу наслединог". Уставни суд такође запажа да у оспореним одлукама судови нису направили разлику између апеланткињиног захтјева за накнаду штете због права на углед њеног покојног мужа и њеног права на углед због онога што је у спорним

чланцима речено о њеном покојном мужу. У вези с тим, Уставни суд истиче да Европски суд има врло чврст став о томе да права из члана 8 Европске конвенције нису преносива на наследице. Наиме, у својој пракси Европски суд континуирано истиче да су права из члана 8 Европске конвенције права личне природе и стога спадају у категорију непреносивих права (види Европски суд, *Džugašvili против Русије*, пресуда од 9. децембра 2014. године, апликација број 41123/10, тачке 22-24 са даљим референцама). То даље значи да наследици није активно легитимисан тражити накнаду штете због повреде угледа свог предника, па у односу на такве наводе Европски суд одбацује апликације као *ratione personae* неприхватљиве (*idem*, тачка 25).

34. Имајући у виду наведено, као и члан 6 став 6 Закона о заштити од клевете, Уставни суд истиче да апеланткиња није могла успјети са тужбом за заштиту угледа свог покојног мужа. Стога, Уставни суд неће разматрати апелационе наводе који се тичу права на углед апеланткињиног мужа. Међутим, остаје питање да ли је нападима на његов углед прекршено апеланткињино право из члана 8 Европске конвенције.

35. У вези с тим, Уставни суд указује да је Европски суд у својој скоројој пракси прихватио да напади на углед умрлог лица могу у одређеним случајевима имати штетан утицај на приватни живот и идентитет неког члана породице тог лица, те да такви наводи улазе у обим заштите члана 8 Европске конвенције (види Европски суд, *Putistin против Украјине*, пресуда од 21. новембра 2013. године, апликација број 16882/03, тачка 33 и *op. cit.*, пресуда *Džugašvili*, тачка 30). У наведеним предметима Европски суд је закључио да су апликације прихватљиве у односу на наводно кршење угледа апликаната у тим предметима, те да треба испитати да ли је постигнута правична равнотежа између њиховог права на поштовање приватног живота и права новинара на слободу изражавања из члана 10 Европске конвенције.

36. Имајући у виду наведене ставове Европског суда, али и члан 6 став 6 Закона о заштити од клевете, Уставни суд сматра да у конкретном случају дио апелационих навода који се тичу апеланткињиног права на углед улази у обим члана 8 Европске конвенције. Даље, оспорене одлуке којима је тај дио њеног захтјева одбијен несумњиво представљају мијешање у њено право из члана 8 Европске конвенције, које је и законито и има легитиман циљ – заштиту права других, односно заштиту слободе изражавања новинара из члана 10 Европске конвенције.

37. Уставни суд ће, даље, испитати да ли су судови оспореним одлукама постигли правичну равнотежу између ова два наведена права. У вези с тим, Уставни суд наглашава да су релевантни критеријуми за тест пропорционалности у таквим случајевима утврђени у пракси Европског суда и сумирани у предмету *Von Hannover против Њемачке (бр. 2)*. Ти критеријуми су: допринос расправи од јавног интереса; колико је позната личност о којој је ријеч и шта је предмет извјештавања; понашање лица о којем је ријеч прије објављивања чланка; начин прибављања информација и њихова истинитост; садржај, форма и последице објављивања и, гдје је примјенљиво, озбиљност изречене санкције (види Европски суд, *Von Hannover против Њемачке (бр. 2)*, пресуда од 7. фебруара 2012. године, апл. бр. 40660/08 и 60641/08, тачке 108-113). Уставни суд сматра да су ови критеријуми *mutatis mutandis* примјенљиви и на конкретни предмет.

38. У односу на питање да ли су спорни текстови представљали допринос дебати од јавног интереса, Уставни суд истиче да је Европски суд заузео став у својој пракси да саставни дио права на слободу изражавања представља и тражење историјске истине. Европски суд истиче да није његов задатак да дјелује као арбитар у историјским расправама јер би се у супротном такве расправе преусмјериле с јавног простора на судницу (*op. cit.*, пресуда *Džugašvili*, тачка 33). Враћајући се на конкретан предмет, Уставни суд запажа да су спорни текстови објављени као реакција на филм који је под насловом "Неђо од Љубушког" снимљен о апеланткињином покојном мужу. У филму је приказана улога апеланткињиног мужа у спасавању његових суграђана Бошњака 1993. године, за шта му је постхумно додијељена награда за грађанску храброст. Будући да се ради о не тако давним догађајима који су и даље, са историјског аспекта, од великог интереса и важности за јавност и за односе у друштву генерално, Уставни суд сматра да се може закључити да спорни текстови представљају допринос дебати од јавног интереса.

39. Даље, што се тиче тога да ли је апеланткињин муж био јавно позната личност и каква је била његова улога у друштву, Уставни суд подсјећа да су границе прихватљиве критике шире у односу на јавна него у односу на приватна лица. Међутим, чак се и приватни појединци излажу суду јавности када "ступе на сцену јавне дебате" (види Европски суд, *Бодрожић против Србије*, пресуда од 23. јуна 2009. године, апликација број 32550/05, тачка 54 са даљњим референцама). У поменутом предмету *Džugašvili* Европски суд је такође истакао да треба направити разлику између напада на углед приватног лица који утичу на углед његове породице и оправдане критике упућене јавној личности која се, "преузимајући улогу вође, изложила оку јавности" (*op. cit.*, пресуда *Džugašvili*, тачка 30). У вези с тим, Уставни суд запажа да се филм, који је био повод спорним чланцима, бавио улогом апеланткињиног мужа у наведеним догађајима, те да је у њему истакнут његов позитиван допринос заштити његових суграђана Бошњака у времену када је избио сукоб између Хрвата и Бошњака, због чега му је постхумно додијељена и награда за хуманизам. Даље, спорни текстови се нису односили на приватни живот апеланткињиног мужа, већ искључиво на његову улогу у историјски важним догађајима за заједницу у којој је живио и радио, дакле на његову улогу у јавној сфери. Осим тога, апеланткиња је, како су судови утврдили, дала сагласност ауторки филма да тај филм направи и да се он јавно прикаже, па је било разумно очекивати да ће услиједити реакције јавности. Такође, било је разумно очекивати и да ће филм бити подвргнут критичком суду јавности и да неће наићи само на одобравање. Спорни текстови су били управо такве реакције на филм о улози апеланткињиног мужа у релевантним догађајима. Таква критичка реакција, према ставу Уставног суда и наведеним стандардима Европског суда, тражи већи степен толеранције када се тражи ограничавање слободе изражавања у односу на приватни живот. С друге стране, у спорним чланцима се не помиње апеланткињино име, не говори се о њеној улози или дјеловању, нити се задире у приватну сферу њеног живота, већ се искључиво говори о улози и дјеловању њеног мужа. Иако се не може рећи да ти текстови нису могли имати било какав утицај на апеланткињин углед, Уставни суд сматра да је тај утицај био само индиректан.

40. Даље, што се тиче начина прибављања информација и њихове истинитости, Уставни суд запажа да

апеланткиња спорним, између осталих, сматра изјаве да је филм о њеном мужу "примјер глорифицирања селективне истине и покушај дискредитирања цијелог љубушког краја и Љубушка хрватске националности", да је Љубушки "представљен као фашистичко легло у којем се малтретирају и тероризирају сви који мисле другачије" и да филм "служи као потврда тезе о геноцидности Хрвата у БиХ". У вези с тим, Уставни суд подсјећа на сопствену праксу и праксу Европског суда према којима се мора правити разлика између чињеница и вриједносних судова, при чему ови други нису подложни доказивању. Класификација неке изјаве као чињенице или вриједносног суда је питање које, првенствено, спада у простор слободне процјене државних органа, а посебно домаћих судова. Међутим, чак и кад изјава представља вриједносни суд, мора постојати довољан чињенични основ који ће подржати такву изјаву (*op. cit.*, пресуда *Бодрожић*, тачка 50 са даљњим референцама; и Уставни суд, између осталих и *АП 787/04*, одлука о допуштивости и меритуму од 20. децембра 2005. године, тачка 36). Такође, нико ко се упусти у неку дебату од јавног интереса, укључујући и новинаре, не смије прекорачити одређене границе, *inter alia*, у интересу "заштите угледа и права других", али је допуштено претјеривање, па чак и провокација, или другим ријечима, допуштене су и, до одређене границе, неумјерене изјаве (види Европски суд, *Lindon, Otchakovsky-Laurens u July против Француске*, пресуда од 22. октобра 2007. године, апл. бр. 21279/02 и 36448/02, тачка 56 са даљњим референцама).

41. У конкретном случају, судови су у оспореним одлукама заузели став да су наведене спорне изјаве вриједносни судови чија се истинитост не доказује, а Уставни суд такав закључак прихвата као правилан. Што се тиче изјаве у тексту "Херцеговачки Schindler" да је "јавна тајна" да је апеланткињин муж "спашавао муслимане" тако "што им је за накнаду сређивао визе за одлазак на рад у иностранство", Уставни суд, с обзиром на контекст у којем је таква изјава изнесена, такође прихвата становиште редовних судова да се ради о вриједносном суду. Наиме, спорна изјава је дата у оквиру текста којим је критикован "селективан приступ" догађајима о којима је било ријечи у спорном филму и који је снимљен о апеланткињином мужу и његовој врло позитивној улози у ратним догађајима. У свим овим спорним изјавама коришћен је пренаглашен и провокативан језик, али Уставни суд сматра да је њихов садржај свеукупно у границама прихватљиве критике улоге апеланткињиног мужа као лица којем је у филму дата одређена важна историјска улога за заједницу у којој је живио и радио. Уставни суд сматра да се у таквим околностима мора допустити одређен простор за критички приступ и другачије виђење истих историјских догађаја, иако се морају поштовати одређене границе, које у овом случају, према ставу Уставног суда, нису прекорачене.

42. Међутим, Уставни суд запажа да су судови исти закључак донијели и у односу на изјаву изнесену у спорним текстовима, укључујући и текст првотуженог "Неђо далеко од Љубушког" – да је апеланткињин муж прије рата "био сарадник УДБА-е". У вези с тим, Уставни суд истиче да је Европски суд истакао да "то што се неко назове фашистом, нацистом или комунистом, не може само по себи да се изједначи са чињеничним стањем о политичкој припадности тог лица", већ се мора посматрати свеукупан контекст у којем су такве изјаве изнесене (*op. cit.*, пресуда *Бодрожић*, тачка 52 са даљњим референцама). Међутим, у конкретном случају, Уставни суд запажа да је првотужени овакву изјаву засновао на документу бивше

Службе државне безбједности у којем је експлицитно наведено да је апеланткињин муж тој служби "уступао безбједносно интересантна сазнања до којих је долазио". Ово указује да првотужени није рекао за апеланткињиног мужа да је "удбаш" у смислу вриједносног суда којим је желио критички, провокативно или увредљиво оцијенити друштвено дјеловање апеланткињиног мужа. Напротив, првотужени је ту изјаву засновао на званичном документу до којег је дошао и који је у склопу спорног чланка и објавио. Стога, Уставни суд сматра да судови овакву изјаву нису правилно квалификовали када су оцијенили да се ради о вриједносном суду. Међутим, иако се ради о чињеничној тврдњи, Уставни суд не може прихватити апелационе наводе да је првотужени требао извести још доказа о истинитости такве тврдње, будући да је у тексту објавио службени документ на којем је ту тврдњу засновао. То даље значи да је такву изјаву очигледно засновао на вјеродостојном извору, због чега се спорна изјава не може сматрати клеветом. Дакле, иако судови нису правилно квалификовали спорну изјаву, не може се рећи да су извели погрешан закључак да та изјава не представља клевету, будући да је за такву изјаву постојао разуман и довољан основ.

43. У односу на наводе који се тичу друготуженог, који је све спорне чланке преузео са других портала и објавио на порталу Poskok.info, Уставни суд сматра потребним нагласити да медији имају задатак да преносе информације и идеје које су од јавног интереса, а јавност има право да добије те информације. Да није тако, медији не би могли извршавати своју виталну улогу "чувара јавног интереса". У вези с тим, Европски суд истиче да би кажњавање новинара због преношења изјава других лица озбиљно угрозило допринос медија дебати од јавног интереса и не би било оправдано, осим ако за то постоје нарочито важни разлози (види Европски суд, *Jersild против Данске*, пресуда од 23. септембра 1984. године, апликација број 15890/89, тачка 35). Такав став је потврђен и у каснијој пракси, а наглашено је и то да генералан захтјев за новинаре да се систематски и формално дистанцирају од садржаја цитата који може увриједити или изазвати друге или нанијети штету њиховом угледу није помирљив с улогом медија да дају информације о текућим догађајима, мишљењима и идејама (види Европски суд, *Милсављевић против Србије*, пресуда од 4. априла 2017. године, апликација број 50123/06, тачка 37 са даљњим референцама). Имајући у виду наведено, Уставни суд запажа да је у конкретном случају неспорно да друготужени није аутор спорних чланака, већ да је само пренио оно што су други изјавили о апеланткињином мужу, те да нема ништа што указује да је при томе поступао злонамјерно. С обзиром на то да је Уставни суд већ закључио да су судови правилно успоставили равнотежу између права првотуженог као аутора спорног чланка на слободу изражавања и апеланткињиног права на углед, исто се мора закључити и у односу на друготуженог који је пренио тај и још два спорна чланка сличног садржаја.

44. С обзиром на све наведено, Уставни суд сматра да су судови оспореним пресудама успоставили правичну равнотежу између апеланткињиног права на приватни живот из члана 8 Европске конвенције и права тужених на слободу изражавања из члана 10 Европске конвенције. Стога, Уставни суд сматра да у конкретном случају није прекршено апеланткињино право из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

Остали наводи

45. Апеланткиња се жали и на кршење права на правично суђење из члана 6 став 1 Европске конвенције. Међутим, како је већ речено, наводи који су изнесени у том смислу у суштини се тичу права из члана 8 Европске конвенције, о чему је Уставни суд већ одлучио. Остали наводи које је у том смислу апеланткиња изнијела (да пресуде нису образложене, да су судови били пристрасни, да су закључци судова у одлукама произвољни и да суд није узео у обзир спроведено вјештачење) тичу се, у суштини, апеланткињиног незадовољства утврђеним чињеничним стањем и начином на који је примijeњено материјално право. У вези с тим, Уставни суд је у својој пракси континуирано истицао да није, генерално, надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивноправне прописе, осим уколико одлуке тих судова крше уставна права. Такође, Уставни суд понавља и да је ван његове надлежности да процјењује квалитет закључака редовних судова у погледу оцјене доказа, уколико се ова оцјена не доима очигледно произвољном (види Уставни суд, између осталих и Одлуку о допустивости и меритуму број *АП 4778/15* од 17. јануара 2018. године, тачка 24 са даљњим референцама, објављену на www.ustavnisud.ba).

46. У конкретном случају, Уставни суд сматра да су редовни судови довољно јасно образложили своје одлуке, а таква образложења Уставни суд не сматра произвољним. Уставни суд запажа да је образложење другостепене пресуде заиста кратко, али с обзиром на то да у жалби против првостепене одлуке апеланткиња није изнијела ништа што већ није истицала пред првостепеним судом, Уставни суд сматра да се не може закључити да је такво образложење неадекватно, будући да се другостепени суд експлицитно позвао на образложење из првостепене одлуке. Осим тога, апеланткиња ничим није поткријепила своје наводе о наводној пристрасности судова, па се мора закључити да су и ти наводи неосновани. Будући да апеланткиња не нуди било какве аргументе који би оправдали њену тврдњу да је на било који начин дошло до кршења било које процесне гаранције својствене праву на правично суђење, осим што је незадовољна резултатом конкретног поступка, Уставни суд сматра да није прекршено апеланткињино право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

47. У односу на апеланткињино позивање на члан 17 Европске конвенције, Уставни суд указује да тај члан не гарантује неко материјално право чија заштита би се могла тражити било пред редовним судом било пред Уставним судом. Наиме, члан 17 Европске конвенције забрањује злоупотребу права гарантованих Европском конвенцијом. То даље значи да ако је неко понашање или дјелатност усмјерена на поништавање било којег од права и слобода наведених у Европској конвенцији или на њихово ограничавање у већој мјери од оне која је њом предвиђена, онда такво понашање не ужива заштиту која се даје у оквиру конвенцијских права. Такав би нпр. био случај када би појединац тражио заштиту члана 10 Европске конвенције за говор за који Европски суд сматра да подрива основне вриједности Конвенције као што су толеранција и недискриминација (такав би нпр. био расистички говор, антисемитизам и сл.). Међутим, то што је апеланткиња незадовољна оспореним пресудама не даје могућност примјене принципа из члана 17 Европске конвенције, па Уставни суд неће даље испитивати ове наводе.

VIII. Закључак

48. Уставни суд закључује да није прекршено апеланткињино право на углед као дио права на приватни живот из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције у ситуацији када је у спорним текстовима изнесено критичко мишљење о апеланткињином покојном мужу и његовој улози у историјским догађајима који изазивају интерес и пажњу јавности, а све то као критичка реакција на филм који је о апеланткињином мужу и његовој позитивној улози у тим догађајима снимљен и јавно приказан, те када су судови својим одлукама успоставили правичну равнотежу између апеланткињиног права из члана 8 Европске конвенције и права новинара на слободу изражавања из члана 10 Европске конвенције.

49. Такође, Уставни суд закључује да нема ни кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када нема ништа што би могло указати на кршење гаранција права на правично суђење и када су судови у тим одлукама дали релевантна образложења која Уставни суд не сматра произвољним.

50. На основу члана 18 став (3) тачка х) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

51. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник

Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вјећу, у предмету број **АП 5204/15**, рјешавајући апелацију **Ћефице Галић**, на основу члана VI/3.б) Устава Босне и Херцеговине, члана 18. став (3) тачка h), члана 57. став (2) тачка b) и члана 59. ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – преčiшчени текст ("Службени гласник БиХ" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник

Мато Тодић, потпредсједник

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Валерија Галић, суткиња

Мiodrag Simović, судија

Сеада Palavrić, суткиња

на сједници одржаној 13. марта 2018. године donio је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija **Ћефице Галић** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. septembra 2015. године i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 017942 12 P od 7. maja 2015. године u odnosu na pravo iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i pravo iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se apelacija **Ћефице Галић** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. septembra 2015. године i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 017942 12 P od 7. maja 2015. године u odnosu na član II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i član 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE**I. Uvod**

1. Štefica Galić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Ljubuškog, koju zastupa Nusmir Huskić, advokat iz Sarajeva, podnijela je 27. novembra 2015. године apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. septembra 2015. године i Presude Općinskog suda u Ljubuškom (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 63 0 P 017942 12 P od 7. maja 2015. године.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. st. (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog i Općinskog suda, te od Ivana Filipčića (u daljnjem tekstu: prvotuženi) i Ivana Šušnjara (u daljnjem tekstu: drugotuženi) kao učesnika u postupku zatraženo je 22. septembra 2017. године da dostave odgovore na apelaciju. Budući da je dostava prvotuženom dva puta bila neuspješna (vraćeno sa oznakom "nepoznat"), Ustavni sud je 8. februara 2018. године zatražio odgovor na apelaciju od Ivana Hercega, advokata iz Ljubuškog, koji je u postupku pred sudovima bio postavljen kao privremeni zastupnik prvotuženog.

3. Kantonalni i Općinski sud su dostavili odgovore 27. septembra, a drugotuženi 4. oktobra 2017. године. Prvotuženi nije dostavio odgovor.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predložених Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Općinskog suda broj 63 0 P 017942 12 P od 7. maja 2015. године, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. septembra 2015. године, odbijen je apelantičin tužbeni zahtjev kojim je tražila da joj tuženi isplate iznos od 6.000 KM na ime naknade štete koju je pretrpjela zbog klevete. U postupku pred Općinskim sudom među parničnim strankama je bilo nesporno da je apelantičin muž Nedeljko Galić preminuo 17. oktobra 2010. године. Također je bilo nesporno da je o apelantičinom mužu, nakon njegove smrti, snimljen film "Nedo od Ljubuškog" autorice Njetlane Broz, da je prikazan u Ljubuškom neutvrđenog datuma, "nakon čega su uslijedile i brojne reakcije putem portala". Dalje je utvrđeno da je drugotuženi na portalu Poskok.info prenio s drugih portala tekstove pod naslovom "Nedo daleko od Ljubuškog", čiji je autor bio prvotuženi, te "Ima li fašizma u Ljubuškom" i "Hercegovački Schindler", koje su napisali drugi autori.

6. Apelantica je tužbom tužila navedene tužene i portal Poskok.info, ali je naknadno u odnosu na portal povukla tužbu. Apelantica je u tužbi navela da je 17. jula 2012. године na "internet stranici" objavljen članak "'Nedo daleko od Ljubuškog' kojeg je potpisao drugotuženi". U tom tekstu, između ostalog, pisalo je da je "vlasnik male opskurne radnje bio Nedeljko Galić, priučeni fotograf, bez škole, imovine i ikakvih posebnih talenata. Njegov jedini adut bilo je prezime koje je nosila nekolicina partizana iz sela Bijača koje se zbilo uz granicu sa Metkovićem, a s kojima je bio u srodstvu. A rod je rod. Da je Neđina radnja bila u blizini općinske milicije gdje su se izdavali dokumenti za koje su trebale fotografije. Da su milicijski službenici strogim glasom slali prestrašene seljake na fotografiranje u Neđe, tako da se ovi nisu usuđivali otići negdje

drugdje, misleći da samo Nedine fotografije valjaju, a što nije ni bilo daleko od istine". Nakon toga je, kako je apelantica dalje iznijela u tužbi, 19. jula 2012. godine "na portalu" objavljen tekst pod nazivom "Ima li fašizma u Ljubuškom", u kojem je navedeno, prema apelantinoj interpretaciji, da se medijska javnost nekoliko dana zabavljala tragikomničnim vijestima iz Ljubuškog "Nedo od Ljubuškog" autorice Svetlane Broz i popratnim događajima vezanim za ovaj film, protiv kojeg se diglo nekoliko domoljubnih udruga, a da je film školski primjer glorificiranja selektivne istine i pokušaj diskreditiranja cijelog ljubušskog kraja i svih ljubušaka hrvatske nacionalnosti, te da je Ljubuški medijski predstavljen kao fašističko leglo u kojem se maltretiraju i teroriziraju svi oni koji misle drugačije. Dalje, apelantica je navela i da je 21. jula 2012. godine drugotuženi "na portalu" objavio tekst pod nazivom "Hrvatski Schindler služi kao potvrda teze o genocidnosti Hrvata u BiH" u kojem je, između ostalog, navedeno: "Nedo Galić je bio na Hercegovačkim koordinatama nevideni junak koji je jadne ljubuške Bošnjake 1993. godine spašavao od hrvatskog 'logora smrti' Heliodrom. Da je Nedo Galić prije početka domovinskog rata bio Udbin doušnik i sitni prokazatelj zbog čijih su fotografija Hrvati Ljubuškog imali strašnih neugodnosti. Da je Galić indoktrinirani komunist i zakleti ateist zazirao od crkve i vjernika i sudjelovao u progonu i demonizaciji kroz suradnju s Udbom, ali kada je obolio od raka počeo je obilaziti crkve i vjerske seminare i tražiti spas u vjeri. Da je u Ljubuškom javna tajna da je upravo Nedo Galić za vrijeme rata u jednoj relativno mirnoj sredini kao što je Ljubuški 'spašavao muslimane' tako što im je za naknadu sređivao vize za odlazak na rad u inozemstvo." Apelantica je u tužbi navela da se u konkretnom slučaju radi o iznošenju neistinitih činjenica koje "vrijedaju moralni dignitet pok. Nede Galića i njegove obitelji", te da od objavljivanja ovih tekstova ona trpi duševne bolove "zbog prezira okoline" i da je stoga i njen ugled ozbiljno narušen.

7. Općinski sud je najprije zaključio da je apelantica "kao zakonska nasljednica naslijedila pravo na udjelu u gospodarskom društvu '88' d.o.o. za audio-vizuelne usluge i trgovinu" koje je bilo u vlasništvu njenog muža, te da stoga "kao zakonska nasljednica ima pravo podnijeti tužbu tražeći naknadu štete" po Zakonu o zaštiti od klevete. Dalje, Općinski sud je utvrdio da je tekst "Nedo daleko od Ljubuškog" drugotuženi dobio od prvotuženog "u formi autorskog mišljenja". Dalje, sud je utvrdio i da je u tom tekstu objavljen faksimil dopisa ranije Službe državne bezbjednosti centra Mostar koji datira iz 1982. godine. U tom dopisu je navedeno da je apelantincin muž toj službi "ustupao bezbjednosna interesantna saznanja do kojih je dolazio". Dalje, Općinski sud je naveo da je drugotuženi u svom iskazu naveo da nije objavio tekst "Hercegovački Schindler", da taj tekst nije ni čitao, niti da poznaje autora tog teksta. Osim toga, Općinski sud je naveo da je drugotuženi na portalu Poskok.info objavio i tekst "Nedo Galić nije bio udbaša" koji je demant spornog teksta [prvotuženog], autora Pere Kvesića, da [apelantica] nije pročitala navedeni demant jer nakon objave teksta [prvotuženog] koji je bio popraćen prijetećim i ponižavajućim komentarima više nije ulazila na portal Poskok.info (iz iskaza [apelantice])." Osim toga, Općinski sud je naveo da je u nalazu vještaka koji je dat tokom postupka utvrđeno da je apelantica "bila izložena dugotrajnim ranijim stresnim događajima prije objavljivanja zapisa na portalu spornog sadržaja, zbog čega je oboljela od posttraumatskog stresnog događaja [...] a da sporni tekstovi nisu bili okidač ali su kod [apelantice] izazvali strah visokog intenziteta a posebno tekst [prvotuženog]".

8. Na osnovu navedenog, Općinski sud je zaključio da je nesumnjivo da je prikazivanje filma "Nedo od Ljubuškog" izazvalo burne reakcije gledalaca i čitalaca "i na drugim

portalima a ne samo na portalu Poskok.info". Dalje, sud je naveo da se ne mogu prihvatiti "paušalni navodi [apelantice] da su izneseni navodi na portalu Poskok.info objavljeni od strane [drugotuženog] u suštini neistiniti, osim možda u nebitnim elementima". Općinski sud je obrazložio da su u spornim tekstovima izraženi vrijednosni sudovi o apelantincinom suprugu, "a da je prethodno [apelantica] odobrila snimanje i prikazivanje filma o pok. mužu". Budući da se, kako je dalje obrazloženo, radi o filmu kao autorskom djelu koji je javno prikazan, taj film podliježe kritičkom osvrtu javnosti, odnosno "izražavanju mišljenja o navedenom filmu". Stoga je sud zaključio da je apelantica morala dokazati "koje to navedene činjenice u tekstu su suštinski neistinite, a na čemu temelji svoj zahtjev". Općinski sud se pozvao na relevantne odredbe Zakona o zaštiti od klevete, te na suštinu člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencije), pa je istakao da prema stavu Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) novinarske slobode sadrže "mogućnosti pribjegavanja određenom stupnju pretjerivanja pa čak i provociranja". Također je naveo da "iako sud ne mora odobravati polemički, pa čak i agresivni ton kojeg koriste novinari, član 10. ne samo da štiti bit/sadržaj izraženih ideja i informacija, nego i formu kroz koju su one izražene". Općinski sud je dalje naveo da iz definicije klevete, sadržane u članu 4. stav 1.(d) i članu 6. stav 1. Zakona o zaštiti od klevete, proizlazi da je bitan element klevete da se lice identificira prema trećim licima i da se protiv tog lica iznose neistinite činjenice. Međutim, u konkretnom slučaju sud je zaključio da se ne radi o iznošenju činjenica, već o vrijednosnim sudovima "o umjetničkom djelu – filmu", a takvo izražavanje ne podliježe građanskopravnoj odgovornosti za klevetu. Također, sud je naveo i da apelantincin subjektivni osjećaj povrijeđenosti nije odlučan za zaključak da se u konkretnom slučaju radi o kleveti, te da joj u konkretnom slučaju ne pripada pravo na naknadu štete.

9. Kantonalni sud je odbio apelanticinu žalbu protiv prvostepene odluke, a u obrazloženju je kratko naveo da "cijeni da se u objavljenim tekstovima nisu ispunili uvjeti za naknadu štete jer se ne radi o kleveti već o vrijednosnom sudu", te je ponovio stav prvostepenog suda da apelantincin subjektivni osjećaj povrijeđenosti nije dovoljan za drugačiji zaključak.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelantica smatra da joj je osporenim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te pravo iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, a pozvala se i na kršenje člana 17. Evropske konvencije. Apelantica najprije navodi da su joj sudovi "donoseći ovakvu odluku povrijedili pravo na zabranu zloupotrebe prava, zaštićeno članom 17. Evropske konvencije", i to u vezi sa članom 10. Evropske konvencije i pravom na pravično suđenje. U odnosu na navodno kršenje prava na pravično suđenje, apelantica navodi da su presude neobrazložene, da su sudovi postupali pristrano, odnosno da su bili "naklonjeni tuženicima", te da su proizvoljno izveli zaključke o "odgovornosti apelantice za štetu koja joj je nastala", kao i da su naložili apelantici "izvođenje dokaza koje nije mogla izvesti". Dalje, apelantica navodi da je sud potpuno zanemario nalaz i mišljenje vještaka o tome da su "sadržaji sa portala Poskok.info na kojem su objavljeni predmetni tekstovi, najintenzivnije djelovali na [apelanticu]" izazivajući strah, te da je to u suprotnosti sa navodima suda "kako se ovdje radi o [apelantincinom] subjektivnom osjećaju povrijeđenosti koji nije odlučan za ocjenu i zaključak da se u konkretnoj stvari radi o

kleveti." Također, apelantica osporava zaključak suda da je ona morala dokazati da ono što je u spornim tekstovima izneseno nije istinito, navodeći da sud na taj način "svjesno zanemaruje činjenicu da se radi o negativnim činjenicama koje kao takve nije moguće dokazati". Također navodi da je sud na pripremnom ročištu naložio tuženima da dostave "bilo kakvu odluku, dokument ili pisani trag kojim je utvrđeno da je Nedo Galić osuđen, osumnjičen ili da je protiv njega vođen postupak za utaju ili prevaru ili bilo kakvo drugo krivično djelo protiv države, himne, zastave ili drugo djelo povezano sa nacionalnim odnosima, mržnjom i netrpeljivošću", ali da to tuženi nisu uradili. Stoga, apelantica smatra da je to utjecalo na to da sud pogrešno utvrdi činjenično stanje.

11. Dalje, apelantica navodi da je sud odluku zasnovao na "navodnoj činjenici da je na portalu Poskok.info objavljen tekst 'Nedo Galić nije bio udbaša'" autora Pere Kvesića, smatrajući da je taj tekst objavljen kao demanti. Međutim, kako dalje navodi, sud se pri tom oslonio samo na iskaz drugotuženog, budući da ovaj tekst nije bio predložen ni proveden kao dokaz, "niti ima ikakvog dokaza o njegovom objavljivanju i/ili postojanju". Apelantica smatra da je sud ovaj dio iskaza drugotuženog mogao ocijeniti "samo na način da zaključi da je [drugotuženi] ovim tekstom sudu ukazao na činjenicu da je bio svjestan da prvobitnim tekstom nanosi štetu [apelantici] i da je ovaj 'drugi tekst' jedan vid priznanja učinjene štete." Također, apelantica navodi da je drugotuženi u iskazu izjavio da je "znao da je sporni tekst, kako on navodi, 'smeće', ali ga je ipak objavio", što su sudovi ignorirali. Dalje, apelantica je navela da iako je sud njen zahtjev ocijenio neosnovanim u smislu Zakona o zaštiti od klevete, "nije smio zanemariti postojanje nanošenja nematerijalne štete [apelantici] u smislu odredaba Zakona o obligacionim odnosima". Apelantica dalje navodi da "čvrsto ostaje pri navodima da se u predmetnom slučaju radi o kleveti", ali da sud nije vezan pravnom kvalifikacijom tužbenog zahtjeva. Dalje apelantica navodi da se, osim duševnih bolova koje "trpi i danas", ne može "isključiti i njen narušeni ugled i čast, uzimajući u obzir opće usvojene norme i mjerila, a isto potvrđuje i činjenica da je apelantica promijenila svoju adresu boravka, a sve zbog prezira sredine kojeg osjeća u Ljubuškom".

12. Apelantica dalje ističe da su navodi u spornim tekstovima "sve osim iskazanog mišljenja odnosno vrijednosnih sudova". Naime, smatra da su izjave da je njen pokojni muž "bio Udbin doušnik i sitni prokazatelj zbog čijih su fotografija Hrvati Ljubuškog imali strašnih neugodnosti", da je "javna tajna da je Nedo Galić spašavao muslimane tako što im je za naknadu sređivao vize" i da je "zazirao od crkve i vjernika, sudjelovao u njihovom progonu i demonizaciji kroz saradnju sa Udbom" dokazive činjenice. Stoga smatra da nije napravljena pravilna distinkcija između činjenica i vrijednosnih sudova, kao i da je materijalno pravo nepravilno primijenjeno jer joj je klevetničkim izražavanjem nanese šteta, a sudovi joj za to nisu pružili odgovarajuću zaštitu.

b) Odgovori na apelaciju

13. Kantonalni i Općinski sud su u odgovorima naveli da ostaju pri onome što je navedeno u osporenim odlukama te da smatraju da nisu prekršena prava na koja se apelantica pozvala.

14. Drugotuženi je u opširnom odgovoru na apelaciju, između ostalog, naveo da ga apelantica neopravdano tereti za objavljivanje teksta autora Dalibora Milasa, budući da je taj tekst prvobitno objavljen na portalu Bljesak.info, a ne Poskok.info. Dalje, naveo je da apelantica pokušava "obmanuti pravosudne institucije" da ne postoji tekst Pere Kvesića koji je u svojim tekstovima branio "lik i djelo" Nede Galića. Naime, drugotuženi navodi da se apelantica, koju je zastupao advokat, složila s tim da u spis uđe tekst Pere Kvesića "Nedo nije bio

udbaša", kao i da se saglasila da u spis uđe i tekst drugotuženog "Kako je izgubljena bitka za Ljubuški" koji je objavio pod pseudonimom "Nikola Zirdum koji je javan i zna se da se radi o [drugotuženom]". Kako dalje ističe, u tom tekstu on navodi da Nedo Galić treba dobiti ulicu u Ljubuškom, makar da je spasio jednog čovjeka i bez obzira na to što je činio u bivšem sistemu. Ova dva teksta koja su objavljena na portalu Poskok.info su dokaz da drugotuženi "nije vodio nikakvu hajku protiv gđe Galić, a niti protiv njene obitelji koju [poznaje] i [cijeni]". Drugotuženi također navodi da apelantica "obmanjuje Ustavni sud stavljajući [njemu] riječi u usta koje [nije] rekao". U vezi s tim pojašnjava da je u iskazu koji je dao pred sudom, govoreći o Peri Kvesiću, izjavio "da je taj čovjek iste političke provenijencije kao i [apelantica], da je [njegov] rodak, da je zakleti komunist, i da se zgrožavao nad događajima u Ljubuškom", ali i da je rekao "Ivane, ja mislim da je onaj tekst [prvotuženog] smeće, ali da sam ja urednik i ja bih ga objavio i onda bih reagirao na njega." Drugotuženi dalje navodi da je prvotuženi svojim tekstom zaista izazvao "buru negodovanja javnosti protiv lika i djela Nede Galića iz razloga što je uz tekst priložio dokument u kojem tadašnji službenik UDBA-e pohvaljuje saradničke napore g. Galića. Javnost je tako saznala da je pokojni Nedo, nagrađen za humanizam, premda je u bivšem sistemu radio za UDBA-u ili bio njen vrijedan suradnik. [...] Zar ta informacija nije informacija od interesa javnosti?"

15. Drugotuženi također smatra da "optužni materijal" protiv njega ne može biti tekst autora koji "ima svoje ime i prezime i koji je objavljen prvotno na drugim portalima". Istovremeno, postavlja pitanje da li bi ga apelantica mogla tužiti ako bi preuzeo neki tekst sa portala Tačno.net (koji uređuje apelantica) "ako joj se on naknadno ne sviđa, a prvotno je objavljen na njenom portalu". U vezi s tim, drugotuženi ističe da prema članu 7. Zakona o zaštiti od klevete ne postoji odgovornost za klevetu ako se radi o prenesenom članku koji je objavio neko drugi. Također ističe da smatra da je njegov pristup u ovom slučaju bio profesionalan, te da je kao novinar dužan informirati javnost "o tome šta se događa", te objaviti i sve reakcije na javni događaj "pa i kritičke sudove pisane u obliku kolumni".

V. Relevantni propisi

16. U Zakonu o zaštiti od klevete ("Službene novine FBiH" br. 59/02, 19/03 i 73/05) relevantne odredbe glase:

Značenje naziva koji se koriste u zakonu

Član 4.

d) kleveta - radnja nanošenja štete ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja neistinitih činjenica identifikovanjem tog fizičkog ili pravnog lica trećem licu.

Član 6.

(1) Svako lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja neistinite činjenice, identifikirajući to pravno odnosno fizičko lice trećem licu, odgovorno je za klevetu. [...]

(4) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, štetnik je odgovoran za štetu izazvanu iznošenjem ili pronošenjem tog izražavanja ako je znao da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemario neistinitost izražavanja. [...]

(6) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na umrlo lice, nasljednik prvog reda tog lica može podnijeti zahtjev, u smislu ovog zakona, pod uslovom da je takvo izražavanje nanijelo štetu ugledu nasljednika.

*Izuzeci od odgovornosti**Član 7.*

(1) *Ne postoji odgovornost za klevetu:*

a) *ako je izražavanjem izneseno mišljenje ili ako je to izražavanje u suštini istinito, a netačno samo u nebitnim elementima; [...]*

(c) *ako je iznošenje odnosno pronošnje izražavanja bilo razumno.*

[...]

VI. Dopustivost**Dopustivost *ratione materiae***

17. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u odnosu na navode o kršenju prava na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 18. stav (3) tačka h) Pravila Ustavnog suda.

18. Član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. Član 18. stav (3) tačka h) Pravila Ustavnog suda glasi:

[...]

(3) *Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:*

h) *apelacija je ratione materiae inkompatibilna s Ustavom; [...]*

20. Apelantica osporava navedene presude tvrdeći da joj je tim presudama prekršeno pravo iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije.

21. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

h) *Slobodu izražavanja.*

22. Član 10. Evropske konvencije glasi:

(1) *Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo obuhvaća slobodu vlastitog mišljenja, primanja i saopćavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprečava države da zahtijevaju dozvole za rad radio, televizijskih i kinematografskih preduzeća.*

(2) *Pošto ostvarivanje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprečavanja otkrivanja informacija dobivenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.*

23. Iz apelacije i osporenih presuda nesumnjivo proizlazi da je apelantica u konkretnoj pravnoj stvari bila u ulozi tužiteljice koja je tražila zaštitu od navodne klevete, što znači da tužbeni zahtjev nije bio upravljen protiv apelantice zbog nekog njenog izražavanja. Kako član 10. Evropske konvencije štiti slobodu izražavanja, a stav 2. ovog člana regulira u kojim slučajevima ta sloboda može biti ograničena, Ustavni sud smatra da apelantica nije bila "žrtva" kršenja člana 10. Evropske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 90/06 od 6. jula 2007. godine, tačka 18, dostupna na www.ustavnisud.ba). S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da se apelantici navodi u vezi s povredom člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske

konvencije moraju odbaciti kao *ratione materiae* inkompatibilni s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Dopustivost u odnosu na ostale navode

24. U odnosu na preostali dio apelacije u kojem apelantica smatra da je došlo do povrede njenog prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud u skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine ističe da ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

26. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. septembra 2015. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelantica je primila 29. septembra 2015. godine, a apelacija je podnesena 27. novembra 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

27. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u ovom dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

28. Apelantica smatra da su osporenim presudama prekršena njena prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, a poziva se i na kršenje člana 17. Evropske konvencije.

29. Ustavni sud zapaža da apelantica u suštini smatra da je spornim tekstovima nanosena šteta njenom ugledu i ugledu njenog pokojnog muža, pri čemu svoje argumente pravno kvalificira kao kršenje prava na pravično suđenje iz člana 6. Evropske konvencije. Međutim, "pravo na ugled" je zaštićeno u okviru prava na privatni život iz člana 8. Evropske konvencije, pa će Ustavni sud, slijedeći praksu Evropskog suda, u konkretnom slučaju ispitati da li su redovni sudovi dali dovoljne i relevantne razloge za uskraćivanje zaštite po tom članu, odnosno je li osporenim odlukom postignuta pravična ravnoteža između dva suprotstavljena prava: prava na ugled i prava na slobodu izražavanja.

Pravo na privatni život

30. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

f) *Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku.*

31. Član 8. Evropske konvencije glasi:

1. *Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.*

2. *Javne vlasti se ne smiju miješati u ostvarivanje ovog prava osim ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesima nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi*

sprečavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

32. Ustavni sud je, slijedeći praksu Evropskog suda, zauzeo stav da pravo pojedinca na ugled predstavlja element njegovog "privatnog života" zaštićenog članom 8. Evropske konvencije (vidi Ustavni sud, između ostalih, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 4431/15 od 31. januara 2018. godine, tačka 36. sa daljnjim referencama, objavljena na www.ustavnisud.ba). Međutim, u konkretnom slučaju apelantica je tužbom tražila zaštitu ugleda njenog pokojnog muža, te zaštitu svog ugleda zbog izjava o njenom pokojnom mužu, a te je navode ponovila i u apelaciji. Stoga će Ustavni sud ispitati da li ti apelantini navodi ulaze u obim člana 8. Evropske konvencije.

33. U vezi s tim, Ustavni sud najprije zapaža da su sudovi zaključili da apelantica "ima pravo podnijeti tužbu za naknadu štete" po Zakonu o zaštiti od klevete, budući da je kao zakonska nasljednica iza svog pokojnog muža naslijedila udio u njegovom dioničkom društvu. Međutim, Ustavni sud zapaža da član 6. stav 6. Zakona o zaštiti od klevete propisuje da nasljednik prvog nasljednog reda može podnijeti zahtjev za naknadu štete u smislu tog zakona samo pod uvjetom "da je sporno izražavanje nanijelo štetu ugledu nasljednika". Ustavni sud također zapaža da u osporenim odlukama sudovi nisu napravili razliku između apelantinih zahtjeva za naknadu štete zbog prava na ugled njenog pokojnog muža i njenog prava na ugled zbog onoga što je u spornim člancima rečeno o njenom pokojnom mužu. U vezi s tim, Ustavni sud ističe da Evropski sud ima vrlo čvrst stav o tome da prava iz člana 8. Evropske konvencije nisu prenosiva na nasljednike. Naime, u svojoj praksi Evropski sud kontinuirano ističe da su prava iz člana 8. Evropske konvencije prava lične prirode i stoga spadaju u kategoriju neprenosivih prava (vidi Evropski sud, *Džugašvili protiv Rusije*, presuda od 9. decembra 2014. godine, aplikacija broj 41123/10, tačke 22-24. sa daljnjim referencama). To dalje znači da nasljednik nije aktivno legitimiran tražiti naknadu štete zbog povrede ugleda svog prednika, pa u odnosu na takve navode Evropski sud odbacuje aplikacije kao *ratione personae* neprihvatljive (*idem*, tačka 25).

34. Imajući u vidu navedeno, kao i član 6. stav 6. Zakona o zaštiti od klevete, Ustavni sud ističe da apelantica nije mogla uspjeti sa tužbom za zaštitu ugleda svog pokojnog muža. Stoga, Ustavni sud neće razmatrati apelacione navode koji se tiču prava na ugled apelantinih muža. Međutim, ostaje pitanje da li je napadima na njegov ugled prekršeno apelantino pravo iz člana 8. Evropske konvencije.

35. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je Evropski sud u svojoj skorijoj praksi prihvatio da napadi na ugled umrlog lica mogu u određenim slučajevima imati štetan utjecaj na privatni život i identitet nekog člana porodice tog lica, te da takvi navodi ulaze u obim zaštite člana 8. Evropske konvencije (vidi Evropski sud, *Putistin protiv Ukrajine*, presuda od 21. novembra 2013. godine, aplikacija broj 16882/03, tačka 33. i *op. cit.*, presuda *Džugašvili*, tačka 30). U navedenim predmetima Evropski sud je zaključio da su aplikacije prihvatljive u odnosu na navodno kršenje ugleda aplikanata u tim predmetima, te da treba ispitati je li postignuta pravična ravnoteža između njihovog prava na poštovanje privatnog života i prava novinara na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije.

36. Imajući u vidu navedene stavove Evropskog suda, ali i član 6. stav 6. Zakona o zaštiti od klevete, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju dio apelacionih navoda koji se tiču apelantinih prava na ugled ulazi u obim člana 8. Evropske konvencije. Dalje, osporene odluke kojima je taj dio njenog zahtjeva odbijen nesumnjivo predstavljaju miješanje u njeno

pravo iz člana 8. Evropske konvencije, koje je i zakonito i ima legitiman cilj – zaštitu prava drugih, odnosno zaštitu slobode izražavanja novinara iz člana 10. Evropske konvencije.

37. Ustavni sud će, dalje, ispitati da li su sudovi osporenim odlukama postigli pravičnu ravnotežu između ova dva navedena prava. U vezi s tim, Ustavni sud naglašava da su relevantni kriteriji za test proporcionalnosti u takvim slučajevima utvrđeni u praksi Evropskog suda i sumirani u predmetu *Von Hannover protiv Njemačke (br. 2)*. Ti kriteriji su: doprinos raspravi od javnog interesa; koliko je poznata ličnost o kojoj je riječ i šta je predmet izvještavanja; ponašanje lica o kojem je riječ prije objavljivanja članka; način pribavljanja informacija i njihova istinitost; sadržaj, forma i posljedice objavljivanja i, gdje je primjenljivo, ozbiljnost izrečene sankcije (vidi Evropski sud, *Von Hannover protiv Njemačke (br. 2)*, presuda od 7. februara 2012. godine, apl. br. 40660/08 i 60641/08, tačke 108-113). Ustavni sud smatra da su ovi kriteriji *mutatis mutandis* primjenjivi i na konkretni predmet.

38. U odnosu na pitanje jesu li sporni tekstovi predstavljali doprinos debati od javnog interesa, Ustavni sud ističe da je Evropski sud zauzeo stav u svojoj praksi da sastavni dio prava na slobodu izražavanja predstavlja i traženje historijske istine. Evropski sud ističe da nije njegov zadatak da djeluje kao arbitar u historijskim raspravama jer bi se u suprotnom takve rasprave preusmjerile s javnog prostora na sudnicu (*op. cit.*, presuda *Džugašvili*, tačka 33). Vraćajući se na konkretan predmet, Ustavni sud zapaža da su sporni tekstovi objavljeni kao reakcija na film koji je pod naslovom "Nedo od Ljubuškog" snimljen o apelantinih pokojnom mužu. U filmu je prikazana uloga apelantinih muža u spašavanju njegovih sugrađana Bošnjaka 1993. godine, za šta mu je posthumno dodijeljena nagrada za građansku hrabrost. Budući da se radi o ne tako davnim događajima koji su i dalje, sa historijskog aspekta, od velikog interesa i važnosti za javnost i za odnose u društvu općenito, Ustavni sud smatra da se može zaključiti da sporni tekstovi predstavljaju doprinos debati od javnog interesa.

39. Dalje, što se tiče toga je li apelantinih muža bio javno poznata ličnost i kakva je bila njegova uloga u društvu, Ustavni sud podsjeća da su granice prihvatljive kritike šire u odnosu na javna nego u odnosu na privatna lica. Međutim, čak se i privatni pojedinci izlažu sudu javnosti kada "stupe na scenu javne debate" (vidi Evropski sud, *Bodrožić protiv Srbije*, presuda od 23. juna 2009. godine, aplikacija broj 32550/05, tačka 54. sa daljnjim referencama). U spomenutom predmetu *Džugašvili* Evropski sud je također istakao da treba napraviti razliku između napada na ugled privatnog lica koji utječu na ugled njegove porodice i opravdane kritike upućene javnoj ličnosti koja se, "preuzimajući ulogu vođe, izložila oku javnosti" (*op. cit.*, presuda *Džugašvili*, tačka 30). U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da se film, koji je bio povod spornim člancima, bavio ulogom apelantinih muža u navedenim događajima, te da je u njemu istaknut njegov pozitivan doprinos zaštiti njegovih sugrađana Bošnjaka u vremenu kada je izbio sukob između Hrvata i Bošnjaka, zbog čega mu je posthumno dodijeljena i nagrada za humanizam. Dalje, sporni tekstovi se nisu odnosili na privatni život apelantinih muža, već isključivo na njegovu ulogu u historijski važnim događajima za zajednicu u kojoj je živio i radio, dakle na njegovu ulogu u javnoj sferi. Osim toga, apelantica je, kako su sudovi utvrdili, dala saglasnost autorici filma da taj film napravi i da se on javno prikaže, pa je bilo razumno očekivati da će uslijediti reakcije javnosti. Također, bilo je razumno očekivati i da će film biti podvrgnut kritičkom sudu javnosti i da neće naići samo na odobravanje. Sporni tekstovi su bili upravo takve reakcije na film o ulozi apelantinih muža u relevantnim događajima. Takva kritička reakcija, prema stavu Ustavnog suda i

navedenim standardima Evropskog suda, traži veći stepen tolerancije kada se traži ograničavanje slobode izražavanja u odnosu na privatni život. S druge strane, u spornim člancima se ne spominje apelantino ime, ne govori se o njenoj ulozi ili djelovanju, niti se zadire u privatnu sferu njenog života, već se isključivo govori o ulozi i djelovanju njenog muža. Iako se ne može reći da ti tekstovi nisu mogli imati bilo kakav utjecaj na apelantincin ugled, Ustavni sud smatra da je taj utjecaj bio samo indirektan.

40. Dalje, što se tiče načina pribavljanja informacija i njihove istinitosti, Ustavni sud zapaža da apelantica spornim, između ostalih, smatra izjave da je film o njenom mužu "primjer glorificiranja selektivne istine i pokušaj diskreditiranja cijelog ljubuškog kraja i Ljubušaka hrvatske nacionalnosti", da je Ljubuški "predstavljen kao fašističko leglo u kojem se maltretiraju i teroriziraju svi koji misle drugačije" i da film "služi kao potvrda teze o genocidnosti Hrvata u BiH". U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na vlastitu praksu i praksu Evropskog suda prema kojima se mora praviti razlika između činjenica i vrijednosnih sudova, pri čemu ovi drugi nisu podložni dokazivanju. Klasifikacija neke izjave kao činjenice ili vrijednosnog suda je pitanje koje, prvenstveno, spada u prostor slobodne procjene državnih organa, a posebno domaćih sudova. Međutim, čak i kad izjava predstavlja vrijednosni sud, mora postojati dovoljan činjenični osnov koji će podržati takvu izjavu (*op. cit.*, presuda *Bodrožić*, tačka 50. sa daljnjim referencama; i Ustavni sud, između ostalih i *AP 787/04*, odluka o dopustivosti i meritumu od 20. decembra 2005. godine, tačka 36). Također, niko ko se upusti u neku debatu od javnog interesa, uključujući i novinare, ne smije prekoračiti određene granice, *inter alia*, u interesu "zaštite ugleda i prava drugih", ali je dopušteno pretjerivanje, pa čak i provokacija, ili drugim riječima, dopuštene su i, do određene granice, neumjerene izjave (vidi Evropski sud, *Lindon, Otchakovsky-Laurens i July protiv Francuske*, presuda od 22. oktobra 2007. godine, apl. br. 21279/02 i 36448/02, tačka 56. sa daljnjim referencama).

41. U konkretnom slučaju, sudovi su u osporenim odlukama zauzeli stav da su navedene sporne izjave vrijednosni sudovi čija se istinitost ne dokazuje, a Ustavni sud takav zaključak prihvata kao pravilan. Što se tiče izjave u tekstu "Hercegovački Schindler" da je "javna tajna" da je apelantincin muž "spašavao muslimane" tako "što im je za naknadu sredivao vize za odlazak na rad u inozemstvo", Ustavni sud, s obzirom na kontekst u kojem je takva izjava iznesena, također prihvata stanovište redovnih sudova da se radi o vrijednosnom sudu. Naime, sporna izjava je data u okviru teksta kojim je kritiziran "selektivan pristup" događajima o kojima je bilo riječi u spornom filmu i koji je snimljen o apelantincinom mužu i njegovoj vrlo pozitivnoj ulozi u ratnim događajima. U svim ovim spornim izjavama korišten je prenaplašen i provokativan jezik, ali Ustavni sud smatra da je njihov sadržaj sveukupno u granicama prihvatljive kritike uloge apelantincinog muža kao lica kojem je u filmu data određena važna historijska uloga za zajednicu u kojoj je živio i radio. Ustavni sud smatra da se u takvim okolnostima mora dopustiti određen prostor za kritički pristup i drugačije viđenje istih historijskih događaja, iako se moraju poštovati određene granice, koje u ovom slučaju, prema stavu Ustavnog suda, nisu prekoračene.

42. Međutim, Ustavni sud zapaža da su sudovi isti zaključak donijeli i u odnosu na izjavu iznesenu u spornim tekstovima, uključujući i tekst prvotuzenog "Nedo daleko od Ljubuškog" – da je apelantincin muž prije rata "bio saradnik UDBA-e". U vezi s tim, Ustavni sud ističe da je Evropski sud istakao da "to što se neko nazove fašistom, nacistom ili komunistom, ne može samo po sebi da se izjednači sa činjeničnim stanjem o političkoj pripadnosti tog lica", već se

mora posmatrati sveukupan kontekst u kojem su takve izjave iznesene (*op. cit.*, presuda *Bodrožić*, tačka 52. sa daljnjim referencama). Međutim, u konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je prvotuzeni ovakvu izjavu zasnovao na dokumentu bivše Službe državne bezbjednosti u kojem je eksplicitno navedeno da je apelantincin muž toj službi "ustupao bezbjednosna interesantna saznanja do kojih je dolazio". Ovo ukazuje da prvotuzeni nije rekao za apelantincinog muža da je "udbaš" u smislu vrijednosnog suda kojim je želio kritički, provokativno ili uvredljivo ocijeniti društveno djelovanje apelantincinog muža. Naprotiv, prvotuzeni je tu izjavu zasnovao na zvaničnom dokumentu do kojeg je došao i koji je u sklopu spornog članka i objavio. Stoga, Ustavni sud smatra da sudovi ovakvu izjavu nisu pravilno kvalificirali kada su ocijenili da se radi o vrijednosnom sudu. Međutim, iako se radi o činjeničnoj tvrdnji, Ustavni sud ne može prihvatiti apelacione navode da je prvotuzeni trebao izvesti još dokaza o istinitosti takve tvrdnje, budući da je u tekstu objavio službeni dokument na kojem je tu tvrdnju zasnovao. To dalje znači da je takvu izjavu očigledno zasnovao na vjerodostojnom izvoru, zbog čega se sporna izjava ne može smatrati klevetom. Dakle, iako sudovi nisu pravilno kvalificirali spornu izjavu, ne može se reći da su izveli pogrešan zaključak da ta izjava ne predstavlja klevetu, budući da je za takvu izjavu postojao razuman i dovoljan osnov.

43. U odnosu na navode koji se tiču drugotuzenog, koji je sve sporne članke preuzeo sa drugih portala i objavio na portalu Poskok.info, Ustavni sud smatra potrebnim naglasiti da mediji imaju zadatak da prenose informacije i ideje koje su od javnog interesa, a javnost ima pravo da dobije te informacije. Da nije tako, mediji ne bi mogli izvršavati svoju vitalnu ulogu "čuvara javnog interesa". U vezi s tim, Evropski sud ističe da bi kažnjavanje novinara zbog prenošenja izjava drugih lica ozbiljno ugrozilo doprinos medija debati od javnog interesa i ne bi bilo opravdano, osim ako za to postoje naročito važni razlozi (vidi Evropski sud, *Jersild protiv Danske*, presuda od 23. septembra 1984. godine, aplikacija broj 15890/89, tačka 35). Takav stav je potvrđen i u kasnijoj praksi, a naglašeno je i to da općenit zahtjev za novinare da se sistematski i formalno distanciraju od sadržaja citata koji može uvrijediti ili izazvati druge ili nanijeti štetu njihovom ugledu nije pomirljiv s ulogom medija da daju informacije o tekućim događajima, mišljenjima i idejama (vidi Evropski sud, *Milislavljević protiv Srbije*, presuda od 4. aprila 2017. godine, aplikacija broj 50123/06, tačka 37. sa daljnjim referencama). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju nesporno da drugotuzeni nije autor spornih članaka, već da je samo prenio ono što su drugi izjavili o apelantincinom mužu, te da nema ništa što ukazuje da je pri tome postupao zlonamjerno. S obzirom na to da je Ustavni sud već zaključio da su sudovi pravilno uspostavili ravnotežu između prava prvotuzenog kao autora spornog članka na slobodu izražavanja i apelantincinog prava na ugled, isto se mora zaključiti i u odnosu na drugotuzenog koji je prenio taj i još dva sporna članka sličnog sadržaja.

44. S obzirom na sve navedeno, Ustavni sud smatra da su sudovi osporenim presudama uspostavili pravičnu ravnotežu između apelantincinog prava na privatni život iz člana 8. Evropske konvencije i prava tuženih na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije prekršeno apelantincino pravo iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

Ostali navodi

45. Apelantica se žali i na kršenje prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Međutim, kako je već rečeno, navodi koji su izneseni u tom smislu u suštini se

tiču prava iz člana 8. Evropske konvencije, o čemu je Ustavni sud već odlučio. Ostali navodi koje je u tom smislu apelantica iznijela (da presude nisu obrazložene, da su sudovi bili pristrani, da su zaključci sudova u odlukama proizvoljni i da sud nije uzeo u obzir provedeno vještačenje) tiču se, u suštini, apelanticinog nezadovoljstva utvrđenim činjeničnim stanjem i načinom na koji je primijenjeno materijalno pravo. U vezi s tim, Ustavni sud je u svojoj praksi kontinuirano isticao da nije, općenito, nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivnopravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. Također, Ustavni sud ponavlja i da je van njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitet zaključaka redovnih sudova u pogledu ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očigledno proizvoljnom (vidi Ustavni sud, između ostalih i Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 4778/15 od 17. januara 2018. godine, tačka 24. sa daljnjim referencama, objavljenu na www.ustavnisud.ba).

46. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi dovoljno jasno obrazložili svoje odluke, a takva obrazloženja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Ustavni sud zapaža da je obrazloženje drugostepene presude zaista kratko, ali s obzirom na to da u žalbi protiv prvostepene odluke apelantica nije iznijela ništa što već nije isticala pred prvostepenim sudom, Ustavni sud smatra da se ne može zaključiti da je takvo obrazloženje neadekvatno, budući da se drugostepeni sud eksplicitno pozvao na obrazloženje iz prvostepene odluke. Osim toga, apelantica ničim nije potkrijepila svoje navode o navodnoj pristranosti sudova, pa se mora zaključiti da su i ti navodi neosnovani. Budući da apelantica ne nudi bilo kakve argumente koji bi opravdali njenu tvrdnju da je na bilo koji način došlo do kršenja bilo koje procesne garancije svojstvene pravu na pravično suđenje, osim što je nezadovoljna rezultatom konkretnog postupka, Ustavni sud smatra da nije prekršeno apelanticino pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

47. U odnosu na apelanticino pozivanje na član 17. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje da taj član ne garantira neko materijalno pravo čija zaštita bi se mogla tražiti bilo pred redovnim sudom bilo pred Ustavnim sudom. Naime, član 17. Evropske konvencije zabranjuje zloupotrebu prava garantiranih Evropskom konvencijom. To dalje znači da ako je neko ponašanje ili djelatnost usmjerena na poništavanje bilo kojeg od prava i sloboda navedenih u Evropskoj konvenciji ili na njihovo ograničavanje u većoj mjeri od one koja je njom predviđena, onda takvo ponašanje ne uživa zaštitu koja se daje u okviru konvencijskih prava. Takav bi npr. bio slučaj kada bi pojedinac tražio zaštitu člana 10. Evropske konvencije za govor za koji Evropski sud smatra da podriva osnovne vrijednosti Konvencije kao što su tolerancija i nediskriminacija (takav bi npr. bio rasistički govor, antisemitizam i sl.). Međutim, to što je apelantica nezadovoljna osporenim presudama ne daje mogućnost primjene principa iz člana 17. Evropske konvencije, pa Ustavni sud neće dalje ispitivati ove navode.

VIII. Zaključak

48. Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno apelanticino pravo na ugled kao dio prava na privatni život iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije u situaciji kada je u svojim tekstovima izneseno kritičko mišljenje o apelanticinom pokojnom mužu i njegovoj ulozi u historijskim događajima koji izazivaju interes i pažnju javnosti, a sve to kao kritička reakcija na film koji je o apelanticinom mužu i njegovoj pozitivnoj ulozi u tim događajima snimljen i javno prikazan, te kada su sudovi svojim odlukama uspostavili

pravičnu ravnotežu između apelanticinog prava iz člana 8. Evropske konvencije i prava novinara na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije.

49. Također, Ustavni sud zaključuje da nema ni kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada nema ništa što bi moglo ukazati na kršenje garancija prava na pravično suđenje i kada su sudovi u tim odlukama dali relevantna obrazloženja koja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim.

50. Na osnovu člana 18. stav (3) tačka h) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

51. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj AP 5204/15, rješavajući apelaciju **Štefice Galić**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. stavak (3) tačka h), članka 57. stavak (2) tačka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 13. ožujka 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Štefice Galić** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine u odnosu na pravo iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i pravo iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Odbacuje se apelacija **Štefice Galić** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine u odnosu na članak II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog toga što je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Štefica Galić (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Ljubuškog, koju zastupa Nusmir Huskić, odvjetnik iz Sarajeva, podnijela je 27. studenog 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Ljubuškom

(u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. st. (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog i Općinskog suda, te od Ivana Filipčića (u daljnjem tekstu: prvotuženi) i Ivana Šušnjara (u daljnjem tekstu: drugotuženi) kao sudionika u postupku zatraženo je 22. rujna 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju. Budući da je dostava prvotuženom dva puta bila neuspješna (vraćeno sa oznakom "nepoznat"), Ustavni sud je 8. veljače 2018. godine zatražio odgovor na apelaciju od Ivana Hercega, odvjetnika iz Ljubuškog, koji je u postupku pred sudovima bio postavljen kao privremeni zastupnik prvotuženog.

3. Kantonalni i Općinski sud su dostavili odgovore 27. rujna, a drugotuženi 4. listopada 2017. godine. Prvotuženi nije dostavio odgovor.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantičnih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Presudom Općinskog suda broj 63 0 P 017942 12 P od 7. svibnja 2015. godine, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine, odbijen je apelantičin tužbeni zahtjev kojim je tražila da joj tuženi isplate iznos od 6.000 KM na ime naknade štete koju je pretrpjela zbog klevete. U postupku pred Općinskim sudom među parničnim strankama je bilo nesporno da je apelantičin muž Nedeljko Galić preminuo 17. listopada 2010. godine. Također je bilo nesporno da je o apelantičinom mužu, nakon njegove smrti, snimljen film "Nedo od Ljubuškog" autorice Svetlane Broz, da je prikazan u Ljubuškom neutvrđenog datuma, "nakon čega su uslijedile i brojne reakcije putem portala". Dalje je utvrđeno da je drugotuženi na portalu Poskok.info prenio s drugih portala tekstove pod naslovom "Nedo daleko od Ljubuškog", čiji je autor bio prvotuženi, te "Ima li fašizma u Ljubuškom" i "Hercegovački Schindler", koje su napisali drugi autori.

6. Apelantica je tužbom tužila navedene tužene i portal Poskok.info, ali je naknadno u odnosu na portal povukla tužbu. Apelantica je u tužbi navela da je 17. srpnja 2012. godine na "internet stranici" objavljen članak "Nedo daleko od Ljubuškog" kojeg je potpisao drugotuženi". U tom tekstu, između ostalog, pisalo je da je "vlasnik male opskurne radnje bio Nedeljko Galić, pričuveni fotograf, bez škole, imovine i ikakvih posebnih talenata. Njegov jedini adut bilo je prezime koje je nosila nekolicina partizana iz sela Bijača koje se zbilu uz granicu sa Metkovićem, a s kojima je bio u rodstvu. A rod je rod. Da je Neđina radnja bila u blizini općinske milicije gdje su se izdavali dokumenti za koje su trebale fotografije. Da su milicijski službenici strogim glasom slali prestrašene seljake na fotografiranje u Nede, tako da se ovi nisu usuđivali otići negdje drugdje, misleći da samo Neđine fotografije valjaju, a što nije ni bilo daleko od istine". Nakon toga je, kako je apelantica dalje iznijela u tužbi, 19. srpnja 2012. godine "na portalu" objavljen tekst pod nazivom "Ima li fašizma u Ljubuškom", u kojem je navedeno, prema apelantičinoj interpretaciji, da se medijska javnost nekoliko dana zabavljala tragikomičnim vijestima iz Ljubuškog "Nedo od Ljubuškog" autorice Svetlane Broz i popratnim događajima vezanim za ovaj film, protiv kojeg se diglo nekoliko domoljubnih udruga, a da je film školski primjer glorificiranja selektivne istine i pokušaj diskreditiranja cijelog ljubuščkog kraja i svih ljubušćaka hrvatske nacionalnosti, te da je ljubuški medijski predstavljatelj kao fašističko leglo u kojem se maltretiraju i teroriziraju svi oni koji misle drugačije. Dalje, apelantica je navela i da je 21. srpnja 2012. godine drugotuženi

"na portalu" objavio tekst pod nazivom "Hrvatski Schindler služi kao potvrda teze o genocidnosti Hrvata u BiH" u kojem je, između ostalog, navedeno: "Nedo Galić je bio na Hercegovačkim koordinatama nevideni junak koji je jadne ljubuške Bošnjake 1993. godine spašavao od hrvatskog 'logora smrti' Heliograd. Da je Nedo Galić prije početka domovinskog rata bio Udbin doušnik i sitni prokazatelj zbog čijih su fotografija Hrvati Ljubuščkog imali strašnih neugodnosti. Da je Galić indoktrinirani komunist i zakleti ateist zazirao od crkve i vjernika i sudjelovao u progonu i demonizaciji kroz suradnju s Udbom, ali kada je obolio od raka počeo je obilaziti crkve i vjerske seminare i tražiti spas u vjeri. Da je u Ljubuškom javna tajna da je upravo Nedo Galić za vrijeme rata u jednoj relativno mirnoj sredini kao što je Ljubuški 'spašavao muslimane' tako što im je za naknadu sređivao vize za odlazak na rad u inozemstvo." Apelantica je u tužbi navela da se u konkretnom slučaju radi o iznošenju neistinitih činjenica koje "vrijedaju moralni dignitet pok. Nede Galića i njegove obitelji", te da od objave ovih tekstova ona trpi duševne bolove "zbog prezira okoline" i da je stoga i njezin ugled ozbiljno narušen.

7. Općinski sud je najprije zaključio da je apelantica "kao zakonska nasljednica naslijedila pravo na udjelu u gospodarskom društvu '88' d.o.o. za audio-vizuelne usluge i trgovinu" koje je bilo u vlasništvu njezinog muža, te da stoga "kao zakonska nasljednica ima pravo podnijeti tužbu tražeći naknadu štete" po Zakonu o zaštiti od klevete. Dalje, Općinski sud je utvrdio da je tekst "Nedo daleko od Ljubuškog" drugotuženi dobio od prvotuženog "u formi autorskog mišljenja". Dalje, sud je utvrdio i da je u tom tekstu objavljen faksimil dopisa ranije Službe državne bezbjednosti centra Mostar koji datira iz 1982. godine. U tom dopisu je navedeno da je apelantičin muž toj službi "ustupao bezbjednosna interesantna saznanja do kojih je dolazio". Dalje, Općinski sud je naveo da je drugotuženi u svom iskazu naveo da nije objavio tekst "Hercegovački Schindler", da taj tekst nije ni čitao, niti da poznaje autora tog teksta. Osim toga, Općinski sud je naveo da je drugotuženi na portalu Poskok.info objavio i tekst "Nedo Galić nije bio udbaša" koji je demant spornog teksta [prvotuženog], autora Pere Kvesića, da [apelantica] nije pročitala navedeni demant jer nakon objave teksta [prvotuženog] koji je bio popraćen prijetećim i ponižavajućim komentarima više nije ulazila na portal Poskok.info (iz iskaza [apelantice])." Osim toga, Općinski sud je naveo da je u nalazu vještaka koji je dan tijekom postupka utvrđeno da je apelantica "bila izložena dugotrajnim ranijim stresnim događajima prije objavljivanja zapisa na portalu spornog sadržaja, zbog čega je oboljela od posttraumatskog stresnog događaja [...] a da sporni tekstovi nisu bili okidač ali su kod [apelantice] izazvali strah visokog intenziteta a posebno tekst [prvotuženog]".

8. Na temelju navedenog, Općinski sud je zaključio da je nesumnjivo da je prikazivanje filma "Nedo od Ljubuškog" izazvalo burne reakcije gledatelja i čitatelja "i na drugim portalima a ne samo na portalu Poskok.info". Dalje, sud je naveo da se ne mogu prihvatiti "paušalni navodi [apelantice] da su izneseni navodi na portalu Poskok.info objavljeni od strane [drugotuženog] u suštini neistiniti, osim možda u nebitnim elementima". Općinski sud je obrazložio da su u spornim tekstovima izraženi vrijednosni sudovi o apelantičinom suprugu, "a da je prethodno [apelantica] odobrila snimanje i prikazivanje filma o pok. mužu". Budući da se, kako je dalje obrazloženo, radi o filmu kao autorskom djelu koji je javno prikazan, taj film podliježe kritičkom osvrtu javnosti, odnosno "izražavanju mišljenja o navedenom filmu". Stoga je sud zaključio da je apelantica morala dokazati "koje to navedene činjenice u tekstu su suštinski neistinite, a na čemu temelji svoj zahtjev". Općinski sud se pozvao na relevantne odredbe Zakona

o zaštiti od klevete, te na suštinu članka 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencije), pa je istaknuo da prema stajalištu Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) novinarske slobode sadrže "mogućnosti pribjegavanja određenom stupnju pretjerivanja pa čak i provociranja". Također je naveo da "iako sud ne mora odobravati polemički, pa čak i agresivni ton kojeg koriste novinari, član 10. ne samo da štiti bit/sadržaj izraženih ideja i informacija, nego i formu kroz koju su one izražene". Općinski sud je dalje naveo da iz definicije klevete, sadržane u članku 4. stavak 1.(d) i članku 6. stavak 1. Zakona o zaštiti od klevete, proizlazi da je bitan element klevete da se osoba identificira prema trećim osobama i da se protiv te osobe iznose neistinite činjenice. Međutim, u konkretnom slučaju sud je zaključio da se ne radi o iznošenju činjenica, već o vrijednosnim sudovima "o umjetničkom djelu – filmu", a takvo izražavanje ne podliježe građanskoj odgovornosti za klevetu. Također, sud je naveo i da apelantičin subjektivni osjećaj povrijeđenosti nije odlučan za zaključak da se u konkretnom slučaju radi o kleveti, te da joj u konkretnom slučaju ne pripada pravo na naknadu štete.

9. Kantonalni sud je odbio apelantičinu žalbu protiv prvostupajnske odluke, a u obrazloženju je kratko naveo da "cijeni da se u objavljenim tekstovima nisu ispunili uvjeti za naknadu štete jer se ne radi o kleveti već o vrijednosnom sudu", te je ponovio stav prvostupajnskog suda da apelantičin subjektivni osjećaj povrijeđenosti nije dovoljan za drugačiji zaključak.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelantica smatra da joj je pobijanim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te pravo iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije, a pozvala se i na kršenje članka 17. Europske konvencije. Apelantica najprije navodi da su joj sudovi "donoseći ovakvu odluku povrijedili pravo na zabranu zlopotrebe prava, zaštićeno članom 17. Evropske konvencije", i to u svezi sa člankom 10. Europske konvencije i pravom na pravično suđenje. U odnosu na navodno kršenje prava na pravično suđenje, apelantica navodi da su presude neobrazložene, da su sudovi postupali pristrano, odnosno da su bili "naklonjeni tuženicima", te da su proizvoljno izveli zaključke o "odgovornosti apelantice za štetu koja joj je nastala", kao i da su naložili apelantici "izvođenje dokaza koje nije mogla izvesti". Dalje, apelantica navodi da je sud potpuno zanemario nalaz i mišljenje vještaka o tome da su "sadržaji sa portala Poskok.info na kojem su objavljeni predmetni tekstovi, najintenzivnije djelovali na [apelanticu]" izazivajući strah, te da je to u suprotnosti sa navodima suda "kako se ovdje radi o [apelantičinom] subjektivnom osjećaju povrijeđenosti koji nije odlučan za ocjenu i zaključak da se u konkretnoj stvari radi o kleveti." Također, apelantica pobija zaključak suda da je ona morala dokazati da ono što je u spornim tekstovima izneseno nije istinito, navodeći da sud na taj način "svjesno zanemaruje činjenicu da se radi o negativnim činjenicama koje kao takve nije moguće dokazati". Također navodi da je sud na pripremnom ročištu naložio tuženima da dostave "bilo kakvu odluku, dokument ili pisani trag kojim je utvrđeno da je Neđo Galić osuđen, osumnjičen ili da je protiv njega vođen postupak za utaju ili prevaru ili bilo kakvo drugo krivično djelo protiv države, himne, zastave ili drugo djelo povezano sa nacionalnim odnosima, mržnjom i netrpeljivošću", ali da to tuženi nisu

uradili. Stoga, apelantica smatra da je to utjecalo na to da sud pogrešno utvrdi činjenično stanje.

11. Dalje, apelantica navodi da je sud odluku utemeljio na "navodnoj činjenici da je na portalu Poskok.info objavljen tekst 'Neđo Galić nije bio udbaša'" autora Pere Kvesića, smatrajući da je taj tekst objavljen kao demanti. Međutim, kako dalje navodi, sud se pri tom oslonio samo na iskaz drugotuženog, budući da ovaj tekst nije bio predložen ni proveden kao dokaz, "niti ima ikakvog dokaza o njegovom objavljivanju i/ili postojanju". Apelantica smatra da je sud ovaj dio iskaza drugotuženog mogao ocijeniti "samo na način da zaključi da je [drugotuženi] ovim tekstom sudu ukazao na činjenicu da je bio svjestan da prvobitnim tekstom nanosi štetu [apelantici] i da je ovaj 'drugi tekst' jedan vid priznanja učinjene štete." Također, apelantica navodi da je drugotuženi u iskazu izjavio da je "znao da je sporni tekst, kako on navodi, 'smeće', ali ga je ipak objavio", što su sudovi ignorirali. Dalje, apelantica je navela da iako je sud njezin zahtjev ocijenio neutemeljenim u smislu Zakona o zaštiti od klevete, "nije smio zanemariti postojanje nanošenja nematerijalne štete [apelantici] u smislu odredaba Zakona o obligacionim odnosima". Apelantica dalje navodi da "čvrsto ostaje pri navodima da se u predmetnom slučaju radi o kleveti", ali da sud nije vezan pravnom kvalifikacijom tužbenog zahtjeva. Dalje apelantica navodi da se, osim duševnih bolova koje "trpi i danas", ne može "isključiti i njen narušeni ugled i čast, uzimajući u obzir opće usvojene norme i mjerila, a isto potvrđuje i činjenica da je apelantica promijenila svoju adresu boravka, a sve zbog prezira sredine kojeg osjeća u Ljubuškom".

12. Apelantica dalje ističe da su navodi u spornim tekstovima "sve osim iskazanog mišljenja odnosno vrijednosnih sudova". Naime, smatra da su izjave da je njezin pokojni muž "bio Udbin doušnik i sitni prokazatelj zbog čijih su fotografija Hrvati Ljubuškog imali strašnih neugodnosti", da je "javna tajna da je Neđo Galić spašavao muslimane tako što im je za naknadu sređivao vize" i da je "zazirao od crkve i vjernika, sudjelovao u njihovom progonu i demonizaciji kroz saradnju sa Udbom" dokazive činjenice. Stoga smatra da nije napravljena pravilna distinkcija između činjenica i vrijednosnih sudova, kao i da je materijalno pravo nepravilno primijenjeno jer joj je klevetničkim izražavanjem nanesena šteta, a sudovi joj za to nisu pružili odgovarajuću zaštitu.

b) Odgovori na apelaciju

13. Kantonalni i Općinski sud su u odgovorima naveli da ostaju pri onome što je navedeno u pobijanim odlukama te da smatraju da nisu prekršena prava na koja se apelantica pozvala.

14. Drugotuženi je u opširnom odgovoru na apelaciju, između ostalog, naveo da ga apelantica neopravdano tereti za objavu teksta autora Dalibora Milasa, budući da je taj tekst prvobitno objavljen na portalu Bljesak.info, a ne Poskok.info. Dalje, naveo je da apelantica pokušava "obmanuti pravosudne institucije" da ne postoji tekst Pere Kvesića koji je u svojim tekstovima branio "lik i djelo" Neđe Galića. Naime, drugotuženi navodi da se apelantica, koju je zastupao odvjetnik, složila s tim da u spis uđe tekst Pere Kvesića "Neđo nije bio udbaša", kao i da se suglasila da u spis uđe i tekst drugotuženog "Kako je izgubljena bitka za Ljubuški" koji je objavio pod pseudonimom "Nikola Zirdum koji je javan i zna se da se radi o [drugotuženom]". Kako dalje ističe, u tom tekstu on navodi da Neđo Galić treba dobiti ulicu u Ljubuškom, makar da je spasio jednog čovjeka i bez obzira na to što je činio u bivšem sustavu. Ova dva teksta koja su objavljena na portalu Poskok.info su dokaz da drugotuženi "nije vodio nikakvu hajku protiv gđe Galić, a niti protiv njene obitelji koju [poznaje] i [cijeni]". Drugotuženi također navodi da apelantica "obmanjuje Ustavni sud stavljajući [njemu] riječi u usta koje [nije] rekao". U vezi s

tim pojašnjava da je u iskazu koji je dao pred sudom, govoreći o Peri Kvesiću, izjavio "da je taj čovjek iste političke provenijencije kao i [apelantica], da je [njegov] rođak, da je zakleti komunist, i da se zgrožavao nad događajima u Ljubuškom", ali i da je rekao "Ivane, ja mislim da je onaj tekst [prvotuženog] smeće, ali da sam ja urednik i ja bih ga objavio i onda bih reagirao na njega." Drugotuženi dalje navodi da je prvotuženi svojim tekstom zaista izazvao "buru negodovanja javnosti protiv lika i djela Nede Galića iz razloga što je uz tekst priložio dokument u kojem tadašnji službenik UDBA-e pohvaljuje saradničke napore g. Galića. Javnost je tako saznala da je pokojni Nedo, nagrađen za humanizam, premda je u bivšem sistemu radio za UDBA-u ili bio njen vrijedan suradnik. [...] Zar ta informacija nije informacija od interesa javnosti?"

15. Drugotuženi također smatra da "optužni materijal" protiv njega ne može biti tekst autora koji "ima svoje ime i prezime i koji je objavljen prvotno na drugim portalima". Istodobno, postavlja pitanje bi li ga apelantica mogla tužiti ako bi preuzeo neki tekst sa portala Tačno.net (koji uređuje apelantica) "ako joj se on naknadno ne sviđa, a prvotno je objavljen na njenom portalu". U svezi s tim, drugotuženi ističe da prema članku 7. Zakona o zaštiti od klevete ne postoji odgovornost za klevetu ako se radi o prenesenom članku koji je objavio neko drugi. Također ističe da smatra da je njegov pristup u ovom slučaju bio profesionalan, te da je kao novinar dužan informirati javnost "o tome šta se događa", te objaviti i sve reakcije na javni događaj "pa i kritičke sudove pisane u obliku kolumni".

V. Relevantni propisi

16. U **Zakonu o zaštiti od klevete** ("Službene novine FBiH" br. 59/02, 19/03 i 73/05) relevantne odredbe glase:

Značenje naziva koji se koriste u zakonu

Članak 4.

d) kleveta - nanošenje štete ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošanjem izražavanja neistinitih činjenica identificiranjem te fizičke ili pravne osobe trećoj osobi.

Članak 6.

(1) Svaka osoba koja prouzrokuje štetu ugledu fizičke ili pravne osobe iznošenjem ili pronošanjem izražavanja neistinite činjenice, identificirajući tu pravnu odnosno fizičku osobu trećoj osobi, odgovorna je za klevetu. [...]

(4) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, štetnik je odgovoran za štetu izazvanu iznošenjem ili pronošanjem tog izražavanja ako je znao da je izražavanje neistinito ili je svojom neoprežnošću zanemario neistinitost izražavanja. [...]

(6) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na umrlu osobu, nasljednik prvog reda te osobe može podnijeti zahtjev, u smislu ovog zakona, pod uvjetom da je takvo izražavanje nanijelo štetu ugledu nasljednika.

Izuzeci od odgovornosti

Članak 7.

(1) Ne postoji odgovornost za klevetu:

a) ako je izražavanjem izneseno mišljenje ili ako je to izražavanje u suštini istinito, a netočno samo u nebitnim elementima; [...]

(c) ako je iznošenje odnosno pronošanje izražavanja bilo razumno.

[...]

VI. Dopustivost

Dopustivost *ratione materiae*

17. Pri ispitivanju dopustivosti apelacije u odnosu na navode o kršenju prava na slobodu izražavanja iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije,

Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 18. stavak (3) točka h) Pravila Ustavnog suda.

18. Članak VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Ustavni sud također ima apelacijsku nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.

19. Članak 18. stavak (3) točka h) Pravila Ustavnog suda glasi:

[...]

(3) Apelacija nije dopustiva ako postoji neki od sljedećih slučajeva:

*h) apelacija je *ratione materiae* inkompatibilna s Ustavom; [...]*

20. Apelantica pobija navedene presude tvrdeći da joj je tim presudama prekršeno pravo iz članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije.

21. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

[...]

h) Slobodu izražavanja.

22. Članak 10. Europske konvencije glasi:

(1) Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo obuhvaća slobodu vlastitog mišljenja, primanja i priopćavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad radio, televizijskih i kinematografskih poduzeća.

(2) Pošto ostvarivanje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, radi sprječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprječavanja otkrivanja informacija dobivenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva.

23. Iz apelacije i pobijanih presuda nesumnjivo proizlazi da je apelantica u konkretnoj pravnoj stvari bila u ulozi tužiteljice koja je tražila zaštitu od navodne klevete, što znači da tužbeni zahtjev nije bio upravljen protiv apelantice zbog nekog njezinog izražavanja. Kako članak 10. Europske konvencije štiti slobodu izražavanja, a stavak 2. ovog članka regulira u kojim slučajevima ta sloboda može biti ograničena, Ustavni sud smatra da apelantica nije bila "žrtva" kršenja članka 10. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 90/06 od 6. srpnja 2007. godine, točka 18, dostupna na www.ustavnisud.ba). S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da se apelantičini navodi u svezi s povredom članka II/3.(h) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 10. Europske konvencije moraju odbaciti kao *ratione materiae* inkompatibilni s Ustavom Bosne i Hercegovine.

Dopustivost u odnosu na ostale navode

24. U odnosu na preostali dio apelacije u kojem apelantica smatra da je došlo do povrede njezinog prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud u skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine ističe da ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv

presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

26. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 63 0 P 017942 15 Gž od 18. rujna 2015. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelantica je primila 29. rujna 2015. godine, a apelacija je podnesena 27. studenog 2015. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očito (*prima facie*) neutemeljena.

27. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija u ovom dijelu ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

28. Apelantica smatra da su pobijanim presudama prekršena njezina prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, a poziva se i na kršenje članka 17. Europske konvencije.

29. Ustavni sud zapaža da apelantica u biti smatra da je spornim tekstovima nanescena šteta njezinom ugledu i ugledu njezinog pokojnog muža, pri čemu svoje argumente pravno kvalificira kao kršenje prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije. Međutim, "pravo na ugled" je zaštićeno u okviru prava na privatni život iz članka 8. Europske konvencije, pa će Ustavni sud, slijedeći praksu Europskog suda, u konkretnom slučaju ispitati jesu li redovni sudovi dali dovoljne i relevantne razloge za uskraćivanje zaštite po tom članku, odnosno je li pobijanom odlukom postignuta pravična ravnoteža između dva suprotstavljena prava: prava na ugled i prava na slobodu izražavanja.

Pravo na privatni život

30. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

f) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.

31. Članak 8. Europske konvencije glasi:

1. *Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.*

2. *Javne vlasti se ne smiju miješati u ostvarivanje ovog prava osim ako to nije sukladno zakonu i neophodno u demokratskom društvu u interesima nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti ili gospodarske dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.*

32. Ustavni sud je, slijedeći praksu Europskog suda, zauzeo stajalište da pravo pojedinca na ugled predstavlja element njegovog "privatnog života" zaštićenog člankom 8. Europske konvencije (vidi Ustavni sud, između ostalih, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 4431/15 od 31. siječnja 2018. godine, točka 36. sa daljnjim referencama, objavljena na www.ustavnisud.ba). Međutim, u konkretnom slučaju apelantica je tužbom tražila zaštitu ugleda njezinog pokojnog muža, te zaštitu svog ugleda zbog izjava o njezinom pokojnom mužu, a te je navode ponovila i u apelaciji. Stoga će Ustavni sud ispitati ulaze li ti apelantičini navodi u opseg članka 8. Europske konvencije.

33. U svezi s tim, Ustavni sud najprije zapaža da su sudovi zaključili da apelantica "ima pravo podnijeti tužbu za naknadu štete" po Zakonu o zaštiti od klevete, budući da je kao zakonska nasljednica iza svog pokojnog muža naslijedila udio u njegovom dioničkom društvu. Međutim, Ustavni sud zapaža da članak 6. stavak 6. Zakona o zaštiti od klevete propisuje da nasljednik prvog nasljednog reda može podnijeti zahtjev za naknadu štete u smislu tog zakona samo pod uvjetom "da je sporno izražavanje nanijelo štetu ugledu nasljednika". Ustavni sud također zapaža da u pobijanim odlukama sudovi nisu napravili razliku između apelantičinog zahtjeva za naknadu štete zbog prava na ugled njezinog pokojnog muža i njezinog prava na ugled zbog onoga što je u spornim člancima rečeno o njezinom pokojnom mužu. U svezi s tim, Ustavni sud ističe da Europski sud ima vrlo čvrst stav o tome da prava iz članka 8. Europske konvencije nisu prenosiva na nasljednike. Naime, u svojoj praksi Europski sud kontinuirano ističe da su prava iz članka 8. Europske konvencije prava osobne prirode i stoga spadaju u kategoriju neprenosivih prava (vidi Europski sud, *Džugašvili protiv Rusije*, presuda od 9. prosinca 2014. godine, aplikacija broj 41123/10, točke 22-24. sa daljnjim referencama). To dalje znači da nasljednik nije aktivno legitimiran tražiti naknadu štete zbog povrede ugleda svog prednika, pa u odnosu na takve navode Europski sud odbacuje aplikacije kao *ratione personae* neprihvatljive (*idem*, točka 25).

34. Imajući u vidu navedeno, kao i članak 6. stavak 6. Zakona o zaštiti od klevete, Ustavni sud ističe da apelantica nije mogla uspjeti sa tužbom za zaštitu ugleda svog pokojnog muža. Stoga, Ustavni sud neće razmatrati apelacijske navode koji se tiču prava na ugled apelantičinog muža. Međutim, ostaje pitanje je li napadima na njegov ugled prekršeno apelantičino pravo iz članka 8. Europske konvencije.

35. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da je Europski sud u svojoj skorijoj praksi prihvatio da napadi na ugled umrle osobe mogu u određenim slučajevima imati štetan utjecaj na privatni život i identitet nekog člana obitelji te osobe, te da takvi navodi ulaze u opseg zaštite članka 8. Europske konvencije (vidi Europski sud, *Putistin protiv Ukrajine*, presuda od 21. studenog 2013. godine, aplikacija broj 16882/03, točka 33. i *op. cit.*, presuda *Džugašvili*, točka 30). U navedenim predmetima Europski sud je zaključio da su aplikacije prihvatljive u odnosu na navodno kršenje ugleda aplikantata u tim predmetima, te da treba ispitati je li postignuta pravična ravnoteža između njihovog prava na poštovanje privatnog života i prava novinara na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije.

36. Imajući u vidu navedene stavove Europskog suda, ali i članak 6. stavak 6. Zakona o zaštiti od klevete, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju dio apelacijskih navoda koji se tiču apelantičinog prava na ugled ulazi u opseg članka 8. Europske konvencije. Dalje, pobijane odluke kojima je taj dio njezinog zahtjeva odbijen nesumnjivo predstavljaju miješanje u njezino pravo iz članka 8. Europske konvencije, koje je i zakonito i ima legitiman cilj – zaštitu prava drugih, odnosno zaštitu slobode izražavanja novinara iz članka 10. Europske konvencije.

37. Ustavni sud će, dalje, ispitati jesu li sudovi pobijanim odlukama postigli pravičnu ravnotežu između ova dva navedena prava. U svezi s tim, Ustavni sud naglašava da su relevantni kriteriji za test proporcionalnosti u takvim slučajevima utvrđeni u praksi Europskog suda i sumirani u predmetu *Von Hannover protiv Njemačke (br. 2)*. Ti kriteriji su: doprinos raspravi od javnog interesa; koliko je poznata ličnost o kojoj je riječ i što je predmet izvještavanja; ponašanje osobe o kojoj je riječ prije objave članka; način pribavljanja informacija i njihova istinitost; sadržaj, forma i posljedice objave i, gdje je

primjenljivo, ozbiljnost izrečene sankcije (vidi Europski sud, *Von Hannover protiv Njemačke* (br. 2), presuda od 7. veljače 2012. godine, apl. br. 40660/08 i 60641/08, točke 108-113). Ustavni sud smatra da su ovi kriteriji *mutatis mutandis* primjenjivi i na konkretni predmet.

38. U odnosu na pitanje jesu li sporni tekstovi predstavljali doprinos debati od javnog interesa, Ustavni sud ističe da je Europski sud zauzeo stav u svojoj praksi da sastavni dio prava na slobodu izražavanja predstavlja i traženje povijesne istine. Europski sud ističe da nije njegova zadaća da djeluje kao arbitar u povijesnim raspravama jer bi se u suprotnom takve rasprave preusmjerile s javnog prostora na sudnicu (*op. cit.*, presuda *Džugašvili*, točka 33). Vraćajući se na konkretan predmet, Ustavni sud zapaža da su sporni tekstovi objavljeni kao reakcija na film koji je pod naslovom "Nedo od Ljubuškog" snimljen o apelantičinom pokojnom mužu. U filmu je prikazana uloga apelantičinog muža u spašavanju njegovih sugrađana Bošnjaka 1993. godine, za što mu je posthumno dodijeljena nagrada za građansku hrabrost. Budući da se radi o ne tako davnim događajima koji su i dalje, sa povijesnog aspekta, od velikog interesa i važnosti za javnost i za odnose u društvu općenito, Ustavni sud smatra da se može zaključiti da sporni tekstovi predstavljaju doprinos debati od javnog interesa.

39. Dalje, što se tiče toga je li apelantičin muž bio javno poznata ličnost i kakva je bila njegova uloga u društvu, Ustavni sud podsjeća da su granice prihvatljive kritike šire u odnosu na javne nego u odnosu na privatne osobe. Međutim, čak se i privatni pojedinci izlažu sudu javnosti kada "stupe na scenu javne debate" (vidi Europski sud, *Bodrožić protiv Srbije*, presuda od 23. lipnja 2009. godine, aplikacija broj 32550/05, točka 54. sa daljnjim referencama). U spomenutom predmetu *Džugašvili* Europski sud je također istaknuo da treba napraviti razliku između napada na ugled privatne osobe koji utječu na ugled njezine obitelji i opravdane kritike upućene javnoj ličnosti koja se, "preuzimajući ulogu vođe, izložila oku javnosti" (*op. cit.*, presuda *Džugašvili*, točka 30). U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da se film, koji je bio povod spornim člancima, bavio ulogom apelantičinog muža u navedenim događajima, te da je u njemu istaknut njegov pozitivan doprinos zaštiti njegovih sugrađana Bošnjaka u vremenu kada je izbio sukob između Hrvata i Bošnjaka, zbog čega mu je posthumno dodijeljena i nagrada za humanizam. Dalje, sporni tekstovi se nisu odnosili na privatni život apelantičinog muža, već isključivo na njegovu ulogu u povijesno važnim događajima za zajednicu u kojoj je živio i radio, dakle na njegovu ulogu u javnoj sferi. Osim toga, apelantica je, kako su sudovi utvrdili, dala suglasnost autorici filma da taj film napravi i da se on javno prikaže, pa je bilo razumno očekivati da će uslijediti reakcije javnosti. Također, bilo je razumno očekivati i da će film biti podvrgnut kritičkom sudu javnosti i da neće naići samo na odobravanje. Sporni tekstovi su bili upravo takve reakcije na film o ulozi apelantičinog muža u relevantnim događajima. Takva kritička reakcija, prema stajalištu Ustavnog suda i navedenim standardima Europskog suda, traži veći stupanj tolerancije kada se traži ograničavanje slobode izražavanja u odnosu na privatni život. S druge strane, u spornim člancima se ne spominje apelantičino ime, ne govori se o njezinoj ulozi ili djelovanju, niti se zadire u privatnu sferu njezinog života, već se isključivo govori o ulozi i djelovanju njezinog muža. Iako se ne može reći da ti tekstovi nisu mogli imati bilo kakav utjecaj na apelantičin ugled, Ustavni sud smatra da je taj utjecaj bio samo neizravan.

40. Dalje, što se tiče načina pribavljanja informacija i njihove istinitosti, Ustavni sud zapaža da apelantica spornim, između ostalih, smatra izjave da je film o njezinom mužu "primjer glorificiranja selektivne istine i pokušaj diskreditiranja

cijelog ljubušskog kraja i Ljubušaka hrvatske nacionalnosti", da je Ljubuški "predstavljen kao fašističko leglo u kojem se maltretiraju i teroriziraju svi koji misle drugačije" i da film "služi kao potvrda teze o genocidnosti Hrvata u BiH". U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća na vlastitu praksu i praksu Europskog suda prema kojima se mora praviti razlika između činjenica i vrijednosnih sudova, pri čemu ovi drugi nisu podložni dokazivanju. Klasifikacija neke izjave kao činjenice ili vrijednosnog suda je pitanje koje, prvenstveno, spada u prostor slobodne procjene državnih organa, a posebno domaćih sudova. Međutim, čak i kad izjava predstavlja vrijednosni sud, mora postojati dovoljna činjenična osnova koja će podržati takvu izjavu (*op. cit.*, presuda *Bodrožić*, točka 50. sa daljnjim referencama; i Ustavni sud, između ostalih i *AP 787/04*, odluka o dopustivosti i meritumu od 20. prosinca 2005. godine, točka 36). Također, nitko tko se upusti u neku debatu od javnog interesa, uključujući i novinare, ne smije prekoračiti određene granice, *inter alia*, u interesu "zaštite ugleda i prava drugih", ali je dopušteno pretjerivanje, pa čak i provokacija, ili drugim riječima, dopuštene su i, do određene granice, neumjerene izjave (vidi Europski sud, *Lindon, Otchakovsky-Laurens i July protiv Francuske*, presuda od 22. listopada 2007. godine, apl. br. 21279/02 i 36448/02, točka 56. sa daljnjim referencama).

41. U konkretnom slučaju, sudovi su u pobijanim odlukama zauzeli stav da su navedene sporne izjave vrijednosni sudovi čija se istinitost ne dokazuje, a Ustavni sud takav zaključak prihvaća kao pravilan. Što se tiče izjave u tekstu "Hercegovački Schindler" da je "javna tajna" da je apelantičin muž "spašavao muslimane" tako "što im je za naknadu sređivao vize za odlazak na rad u inozemstvo", Ustavni sud, s obzirom na kontekst u kojem je takva izjava iznesena, također prihvaća stajalište redovnih sudova da se radi o vrijednosnom sudu. Naime, sporna izjava je dana u okviru teksta kojim je kritiziran "selektivan pristup" događajima o kojima je bilo riječi u spornom filmu i koji je snimljen o apelantičinom mužu i njegovoj vrlo pozitivnoj ulozi u ratnim događajima. U svim ovim spornim izjavama korišten je prenatravan i provokativan jezik, ali Ustavni sud smatra da je njihov sadržaj sveukupno u granicama prihvatljive kritike uloge apelantičinog muža kao osobe kojoj je u filmu dana određena važna povijesna uloga za zajednicu u kojoj je živio i radio. Ustavni sud smatra da se u takvim okolnostima mora dopustiti određen prostor za kritički pristup i drugačije viđenje istih povijesnih događaja, iako se moraju poštovati određene granice, koje u ovom slučaju, prema stajalištu Ustavnog suda, nisu prekoračene.

42. Međutim, Ustavni sud zapaža da su sudovi isti zaključak donijeli i u odnosu na izjavu iznesenu u spornim tekstovima, uključujući i tekst prvotuzenog "Nedo daleko od Ljubuškog" – da je apelantičin muž prije rata "bio saradnik UDBA-e". U svezi s tim, Ustavni sud ističe da je Europski sud istaknuo da "to što se neko nazove fašistom, nacistom ili komunistom, ne može samo po sebi da se izjednači sa činjeničnim stanjem o političkoj pripadnosti tog lica", već se mora promatrati sveukupan kontekst u kojem su takve izjave iznesene (*op. cit.*, presuda *Bodrožić*, točka 52. sa daljnjim referencama). Međutim, u konkretnom slučaju, Ustavni sud zapaža da je prvotuzeni ovakvu izjavu utemeljio na dokumentu bivše Službe državne bezbjednosti u kojem je eksplicitno navedeno da je apelantičin muž toj službi "ustupao bezbjednosna interesantna saznanja do kojih je dolazio". Ovo ukazuje da prvotuzeni nije rekao za apelantičinog muža da je "udbaš" u smislu vrijednosnog suda kojim je želio kritički, provokativno ili uvredljivo ocijeniti društveno djelovanje apelantičinog muža. Naprotiv, prvotuzeni je tu izjavu utemeljio na službenom dokumentu do kojeg je došao i koji je u sklopu spornog članka i objavio. Stoga, Ustavni sud smatra da sudovi

ovakvu izjavu nisu pravilno kvalificirali kada su ocijenili da se radi o vrijednosnom sudu. Međutim, iako se radi o činjeničnoj tvrdnji, Ustavni sud ne može prihvatiti apelacijske navode da je prvotuzeni trebao izvesti još dokaza o istinitosti takve tvrdnje, budući da je u tekstu objavio službeni dokument na kojem je tu tvrdnju utemeljio. To dalje znači da je takvu izjavu očito utemeljio na vjerodostojnom izvoru, zbog čega se sporna izjava ne može smatrati klevetom. Dakle, iako sudovi nisu pravilno kvalificirali spornu izjavu, ne može se reći da su izveli pogrešan zaključak da ta izjava ne predstavlja klevetu, budući da je za takvu izjavu postojala razumna i dovoljna osnova.

43. U odnosu na navode koji se tiču drugotuzenog, koji je sve sporne članke preuzeo sa drugih portala i objavio na portalu Poskok.info, Ustavni sud smatra potrebnim naglasiti da mediji imaju zadaću prenijeti informacije i ideje koje su od javnog interesa, a javnost ima pravo dobiti te informacije. Da nije tako, mediji ne bi mogli izvršavati svoju vitalnu ulogu "čuvara javnog interesa". U svezi s tim, Europski sud ističe da bi kažnjavanje novinara zbog prenošenja izjava drugih osoba ozbiljno ugrozilo doprinos medija debati od javnog interesa i ne bi bilo opravdano, osim ako za to postoje naročito važni razlozi (vidi Europski sud, *Jersild protiv Danske*, presuda od 23. rujna 1984. godine, aplikacija broj 15890/89, točka 35). Takav stav je potvrđen i u kasnijoj praksi, a naglašeno je i to da općenit zahtjev za novinare da se sistematski i formalno distanciraju od sadržaja citata koji može uvrijediti ili izazvati druge ili nanijeti štetu njihovom ugledu nije pomirljiv s ulogom medija da daju informacije o tekućim događajima, mišljenjima i idejama (vidi Europski sud, *Milisavljević protiv Srbije*, presuda od 4. travnja 2017. godine, aplikacija broj 50123/06, točka 37. sa daljnjim referencama). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zapaža da je u konkretnom slučaju nesporno da drugotuzeni nije autor spornih članaka, već da je samo prenio ono što su drugi izjavili o apelantičinom mužu, te da nema ništa što ukazuje da je pri tome postupao zlonamjerno. S obzirom na to da je Ustavni sud već zaključio da su sudovi pravilno uspostavili ravnotežu između prava prvotuzenog kao autora spornog članka na slobodu izražavanja i apelantičinog prava na ugled, isto se mora zaključiti i u odnosu na drugotuzenog koji je prenio taj i još dva sporna članka sličnog sadržaja.

44. S obzirom na sve navedeno, Ustavni sud smatra da su sudovi pobijanim presudama uspostavili pravičnu ravnotežu između apelantičinog prava na privatni život iz članka 8. Europske konvencije i prava tuženih na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije prekršeno apelantičino pravo iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

Ostali navodi

45. Apelantica se žali i na kršenje prava na pravično suđenje iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Međutim, kako je već rečeno, navodi koji su izneseni u tom smislu u biti se tiču prava iz članka 8. Europske konvencije, o čemu je Ustavni sud već odlučio. Ostali navodi koje je u tom smislu apelantica iznijela (da presude nisu obrazložene, da su sudovi bili pristrani, da su zaključci sudova u odlukama proizvoljni i da sud nije uzeo u obzir provedeno vještačenje) tiču se, u biti, apelantičinog nezadovoljstva utvrđenim činjeničnim stanjem i načinom na koji je primijenjeno materijalno pravo. U svezi s tim, Ustavni sud je u svojoj praksi kontinuirano isticao da nije, općenito, nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivnopravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. Također, Ustavni sud ponavlja i da je izvan njegove nadležnosti da procjenjuje kvalitetu zaključaka redovnih sudova u pogledu

ocjene dokaza, ukoliko se ova ocjena ne doima očito proizvoljnom (vidi Ustavni sud, između ostalih i Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 4778/15 od 17. siječnja 2018. godine, točka 24. sa daljnjim referencama, objavljenu na www.ustavisud.ba).

46. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da su redovni sudovi dovoljno jasno obrazložili svoje odluke, a takva obrazloženja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim. Ustavni sud zapaža da je obrazloženje drugostupanske presude zaista kratko, ali s obzirom na to da u žalbi protiv prvostupanske odluke apelantica nije iznijela ništa što već nije isticala pred prvostupanskim sudom, Ustavni sud smatra da se ne može zaključiti da je takvo obrazloženje neadekvatno, budući da se drugostupanski sud eksplicitno pozvao na obrazloženje iz prvostupanske odluke. Osim toga, apelantica ničim nije potkrijepila svoje navode o navodnoj pristranosti sudova, pa se mora zaključiti da su i ti navodi neutemeljeni. Budući da apelantica ne nudi bilo kakve argumente koji bi opravdali njezinu tvrdnju da je na bilo koji način došlo do kršenja bilo koje procesne garancije svojstvene pravu na pravično suđenje, osim što je nezadovoljna rezultatom konkretnog postupka, Ustavni sud smatra da nije prekršeno apelantičino pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

47. U odnosu na apelantičino pozivanje na članak 17. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje da taj članak ne garantira neko materijalno pravo čija zaštita bi se mogla tražiti bilo pred redovnim sudom bilo pred Ustavnim sudom. Naime, članak 17. Europske konvencije zabranjuje zlouporabu prava garantiranih Europskom konvencijom. To dalje znači da ako je neko ponašanje ili djelatnost usmjerena na poništavanje bilo kojeg od prava i sloboda navedenih u Europskoj konvenciji ili na njihovo ograničavanje u većoj mjeri od one koja je njome predviđena, onda takvo ponašanje ne uživa zaštitu koja se daje u okviru konvencijskih prava. Takav bi npr. bio slučaj kada bi pojedinac tražio zaštitu članka 10. Europske konvencije za govor za koji Europski sud smatra da podriva temeljne vrijednosti Konvencije kao što su tolerancija i nediskriminacija (takav bi npr. bio rasistički govor, antisemitizam i sl.). Međutim, to što je apelantica nezadovoljna pobijanim presudama ne daje mogućnost primjene načela iz članka 17. Europske konvencije, pa Ustavni sud neće dalje ispitivati ove navode.

VIII. Zaključak

48. Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno apelantičino pravo na ugled kao dio prava na privatni život iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije u situaciji kada je u spornim tekstovima izneseno kritičko mišljenje o apelantičinom pokojnom mužu i njegovoj ulozi u povijesnim događajima koji izazivaju interes i pažnju javnosti, a sve to kao kritička reakcija na film koji je o apelantičinom mužu i njegovoj pozitivnoj ulozi u tim događajima snimljen i javno prikazan, te kada su sudovi svojim odlukama uspostavili pravičnu ravnotežu između apelantičinog prava iz članka 8. Europske konvencije i prava novinara na slobodu izražavanja iz članka 10. Europske konvencije.

49. Također, Ustavni sud zaključuje da nema ni kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada nema ništa što bi moglo ukazati na kršenje garancija prava na pravično suđenje i kada su sudovi u tim odlukama dali relevantna obrazloženja koja Ustavni sud ne smatra proizvoljnim.

суд морао да цијели уговор прогласи ништавим. Уговор о кредиту је, према мишљењу тужене, имао могућ, допуштен и одређен, односно одредив предмет.

8. Одлучујући у оквиру апеланткињиног постављеног тужбеног захтјева, Општински суд је, прије свега, истакао да је међу парничним странкама спорно да ли је предметни уговор о кредиту девизни уговор или уговор са валутном клаузулом, да ли је било законито уговарање у вези са швајцарским франком (у даљем тексту: CHF), да ли је каматна стопа законито обрачунавана и да ли апеланткињу уговор обавезује у свим одредбама будући да га је закључила слободном вољом, те да ли је у околностима конкретнег случаја протекао рок у којем се апеланткиња могла да позива на разлоге за релативну ништавост уговора, односно да ли је потраживање застарјело. У вези са наведеним, након оцјене и анализе изведених доказа појединачно и у њиховој укупности, Општински суд је закључио да је тужбени захтјев дјелимично основан, и то у дијелу утврђења које се тиче промјениве каматне стопе на начин да се она састоји од фиксне марже од 5,25% и дванаестомјесечног LIBOR-а за CHF утврђеног на 31. децембар и заокруженог на прву већу четвртину. У том смислу су оцијењене одредбе уговора и налаз и мишљење вјештака финансијске струке Недељке Билић, па је, с тим у вези, закључено да тужена није имала право да мијења каматну стопу на начин како је то учињено (у односу на висину марже), нити је апеланткињи достављена одлука Кредитног одбора на основу које је мијењана каматна стопа, нити је то могло бити учињено а да се не обавијести апеланткиња о наведеном. С тим у вези су прихваћени налаз и мишљење вјештака финансијске струке као основ за дјелимично усвајање тужбеног захтјева, јер је у поступку утврђено да је дио уговора о кредиту захваћен недостатком из члана 105 став 1 (дјелимична ништавост) због чега је утврђено да се промјенива каматна стопа састоји од фиксне марже и дванаестомјесечног LIBOR-а за CHF утврђеног на 31. децембар и заокруженог на прву већу четвртину. У том смислу је увидом у уговор закључен између парничних странака утврђено да у уговору није одређено за коју валуту је везан обрачун промјениве каматне стопе и није одређена маржа, а пошто је тужена током трајања уговора неосновано мијењала маржу и истицала да на то има право, било је очекивано да ће то радити и убудуће, па је тај дио тужбеног захтјева усвојен.

9. У преосталом дијелу је одбијен тужбени захтјев којим је апеланткиња тражила да се њена обавеза из уговора утврди у висини како је већ одређена у члану 1 уговора о кредиту, уз рок отплате како је већ одређено у члану 2II и 2III уговора, па је оцијењено да нема основа да се то пресудом налаже туженој. Такође је оцијењено да нема основа ни да се измијени уговорна одредба тако да се будуће апеланткињине мјесечне обавезе вежу за курс CHF на дан склапања уговора, јер су парничне странке сагласношћу воља одредиле да се рата кредита отплаћује према курсу на дан уплате (члан 2II уговора), а осим тога је оцијењено да нема основа ни смисла утврђивати висину апеланткињине мјесечне обавезе за период који је већ прошао (од 1. фебруара 2013. до 1. фебруара 2014. године), јер је за тај период тужени већ извршио обрачун и са апеланткињиног текућег рачуна скинуо обрачунати износ.

10. С тим у вези, Општински суд је, прије свега, навео садржину одредбе члана 18 ЗОО према којој су учесници у облигационоправном односу дужни да у извршавању својих обавеза поступају с пажњом доброг привредника а, затим, садржину одредбе члана 47 ЗОО којом је прописано да је уговор ништав у случају да је предмет обавезе

неодређен или неодредив. Наведене законске одредбе су доведене у контекст изведених доказа, прије свега са садржином уговора о кредиту чије је утврђење ништавости апеланткиња затражила, те је закључено да наведени уговор није у супротности са одредбом члана 395 ЗОО и чланом 56 Закона о девизном пословању из 1998. године, јер из уговора јасно произилази да апеланткињина обавеза није одређена исплатом у иностраној валути, већ у КМ. Осим тога, услов за примјену одредбе члана 395 ЗОО је да је обавеза утврђена противно посебном пропису (закону), а то је у релевантном периоду био Закон о девизном пословању у којем не постоји одредба која би забрањивала уговарање обавезе у иностраној валути. Одредба члана 56 Закона о девизном пословању на чијој је примјени апеланткиња током поступка инсистирала односи се, како је наведено у образложењу, на кредите за правна лица, а пошто је у околностима конкретнег случаја неспорно кредит одобрен физичком лицу (апеланткињи), наведена законска одредба, према оцјени суда, није могла ни бити прекршена. Према томе, како је закључио Општински суд, предметни уговор није супротан законским одредбама, нити је другим прописима било искључено уговарање промјениве каматне стопе и валутне клаузуле.

11. Кантонални суд је, одлучујући о жалбама парничних странака, донио Пресуду број 58 0 П 102361 14 Гж од 2. септембра 2015. године којом су жалбе одбијене као неосноване и првостепена пресуда потврђена. Након што је побијану пресуду испитао у смислу одредбе члана 221 Закона о парничном поступку (у даљем тексту: ЗПП), Кантонални суд је неоснованост жалбених навода, односно правилност и законитост првостепене пресуде утемељио на следећем: насупрот апеланткињиним жалбеним наводима којима је суштински указала на погрешну примјену материјалног права због тога што уговор о кредиту није девизни уговор, Кантонални суд је навео да је међу странкама неспорно да су 17. октобра 2006. године закључиле Уговор о кредиту као намјенски стамбени кредит у износу од 121,797,44 CHF уз валутну клаузулу према средњем курсу, што је на дан закључења уговора износило 149.651,42 КМ са роком отплате од 240 мјесеци и ратом у тренутку закључења Уговора од 911,66 CHF, која ће се отплаћивати у КМ према средњем курсу CHF на дан уплате са промјенивом каматном стопом која је у тренутку закључења Уговора износила 6,75%, мјесечни обрачун, 12-мјесечни LIBOR увећан за маржу, LIBOR заокружен на прву већу четвртину и камата у року кориштења у висини редовне, а што произлази из наведеног уговора. С тим у вези и у вези са апеланткињиним жалбеним наводима је закључено да наведени уговор није девизни, већ уговор с валутном клаузулом, па, стога, нема мјеста за примјену одредбе члана 56 Закона о девизном пословању из 1998. године, јер не представља кредитирање у девизама које је било допуштено домаћем правном лицу у иностраној, а не у домаћој валути. Међутим, како је даље образложено, валутна клаузула је изричито дозвољена Законом о девизном пословању из 2010. године којим је у одредби члана 5 прописано да је дозвољено уговарање у девизама у ФБиХ с тим што се плаћање и наплаћивање врши у конвертибилним маркама. С тим у вези, Кантонални суд је појаснио да Закон о Централној банци БиХ и Закон о банкама нису забранили уговарање валутне клаузуле, већ управо супротно, након доношења Закона о девизном пословању из 2010. године наведени закони се нису мијењали, што значи да није било потребе за евентуалним усаглашавањем са Законом о девизном пословању будући да нису били у колизији једни с другим. У том смислу,

дакле допуштености закључења уговора о кредиту с валутном клаузулом (плаћање у домаћој валути према вриједности одређеног износа стране валуте), јесте и став судске праксе Врховног суда ФБиХ, као и одредаба ЗОО као *lex generalis* у конкретном случају, који не забрањује уговарање валутне клаузуле, ослањајући се на друге прописе који се примјењују у ФБиХ. С тим у вези је напоменуто да се одредба члана 395. ЗОО примјењује само и једино под условом да је уговарање валутне клаузуле забрањено неким другим законом, па је, с тим у вези, закључено да се наведена одредба у конкретном случају не може да примијени, јер у вријеме закључења уговора валутна клаузула није била забрањена неким другим посебним законом.

12. У вези са жалбеним наводима којима је указано на неоправданост уговарања валутне клаузуле у CHF, Кантонални суд је, образлажући њихову неоснованост, навео да је у вријеме уговарања КМ била стабилна валута, али само у односу на EUR, док је у односу на све друге валуте била нестабилна, да банке пласман кредита врше из својих депозита, да је у вријеме пласмана предметног кредита тужена имала депозит у валути CHF и да је, стога, кредит пласиран уз ту валуту и валутну клаузулу, да се из предметног уговора види да је у питању стамбени кредит на износ главнице који није занемарив и на период отплате од 20 година, те да је, стога, сваком пунољетном и просјечно опрезном лицу могло бити јасно да ће се током тако дугог периода отплате прилике у друштву мијењати, односно да економске прилике неће остати неизмијењене. При склапању дугорочног уговора о кредиту потпуно је јасно, како је даље наведено, да се са елементом алеаторности увијек мора рачунати, да су одредбе о валутној клаузули везаној за швајцарски франак у предметном уговору биле уочљиве, јасне и разумљиве и да је апеланткиња као корисници кредита било потпуно јасно да ће се током трајања отплате кредита износ главнице обрачунавати примјеном швајцарског франка у односу на конвертибилну марку.

13. Апеланткињин жалбени навод да су предметним уговором прекршене одредбе члана 40 Закона о банкама у вези са нелојалном конкуренцијом, према оцјени Кантоналног суда, неприхватљив је при чињеници да је у вријеме склапања предметног уговора почетна каматна стопа, према уговорена као промјењива, била нижа од оне у уговорима о кредиту склопљеним у КМ или уз валутну клаузулу уз примјену EUR-а, што значи да такви уговори нису представљали нелојалну конкуренцију на финансијском тржишту у смислу одредаба члана 40 Закона о банкама према којем банка не смије да улази у трансакције или да учествује у било којим дјелатностима које представљају конкуренцију на финансијском тржишту. Осим тога, апеланткињина жалба неосновано указује на изигравање начела монетарног номинализма израженог у члану 394 ЗОО које подразумијева исплату оног броја новчаних јединица на које обавеза гласи, позивајући се при томе на становиште Врховног суда ФБиХ усвојено у Пресуди тог суда број 070-0-Рев-08-001688 од 23. фебруара 2010. године, јер се у конкретном случају не ради о истом чињеничном и правном основу. На основу наведеног, прихватајући у потпуности разлоге првостепене пресуде, Кантонални суд је апеланткињину жалбу одбио и првостепено пресуду потврдио примјеном одредбе из члана 226 ЗПП.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апеланткиња указује да јој је оспореним пресудама повријеђено право на правично суђење и право на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција) и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Повреду наведених права апеланткиња суштински образлаже погрешном примјеном материјалног права, указујући на одредбе чл. 26 и 47 ЗОО из којих, према њеном мишљењу, произилази да је уговор о кредиту који је закључила с туженом ништав због тога што је наведеним одредбама прописано да је уговор закључен онда када су се странке усагласиле о битним састојцима уговора, односно да је ништав јер предметни уговор приликом закључења није имао одређене, нити одредиве елементе. Сматра да је имала оправдан интерес да тужбом тражи утврђење стварног стања главног дуга, а стога и утврђење своје стварне обавезе као корисника кредита, јер је предмет уговора након закључења постао немогућ и недопуштен. Сматра да је у околностима конкретног случаја поступљено супротно одредби члана 394 ЗОО на начин што је допуштена валоризација потраживања кредита у домаћој валути, односно што је допуштено да се кредит добијен у домаћој валути валоризује у инострану, конкретно у CHF, иако из образложења оспорених пресуда произилази да предметни кредит није био девизни, па је, стога, искључена могућност уговарања валутне клаузуле. Примјењено на конкретан случај, одредба члана 394 ЗОО, према апеланткињиним мишљењу, могла је да се тумачи једино на начин да није допуштено валоризовати потраживање кредита у домаћем новцу према вриједности курса стране валуте на дан плаћања обавезе, јер је тужена у конкретном случају, због повећања курса CHF, повећала главницу, чиме је поступила противно наведеној одредби ЗОО. На тај начин је тужена остварила повећање вриједности стране валуте коју у вријеме закључења уговора није имала, чиме је нарушено основно начело ЗОО о једнаким давањима и равноправности странака. Предложено је да се апелација усвоји, оспорена пресуда укине и предмет врати на поновни поступак.

б) Одговор на апелацију

15. Општински суд је у одговору на апелацију истакао да је апелација неоснована, да у поступку који се водио пред тим судом нису повријеђена апеланткињина права на која је апелацијом указала, јер је у поступку и приликом доношења пресуде у свему поступљено у складу с релевантним одредбама ЗОО. При томе је оцијењено као неосновано налагати туженој да изврши прерачун апеланткињине обавезе по основу предметног уговора о кредиту, јер је првостепена пресуда којом је дјелимично усвојен апеланткињин захтјев поводом врсте, висине и структуре каматне стопе, те начина утврђења њеног промјењивог дијела базирана на чињеничном стању утврђеном у поступку уз закључак да у околностима конкретног случаја није у питању девизни кредит и да је обавеза, иако неодређена, ипак, одредива. Предложено је да се апелација одбије.

16. Тужена је у исцрпном одговору на апелацију истакла сљедеће: да су се парничне странке приликом закључења уговора о кредиту сагласиле о битним елементима уговора у смислу одредбе члана 1065 ЗОО, да су одредбе о валутној клаузули у уговору биле не само уочљиве већ и јасне и разумљиве, да је при закључењу

уговора изјава воље учињена слободно, да је апеланткиња као корисник кредита имала могућност да затражи од тужене појашњење одређених појмова или одредаба уговора, да је предмет обавезе из уговора одређен и одредив како у погледу главне обавезе (износа кредита), тако и у погледу споредних давања (износа камата) о чему су се парничне странке приликом закључења уговора договориле. Осим тога, тужена је истакла релевантне законске одредбе из којих произилази да је у вријеме закључења уговора о кредиту било дозвољено уговарање валутне клаузуле, да клаузула није везана искључиво за EUR, већ у конкретном случају за CHF, чији курс осцилира, зависно од стања на финансијском тржишту. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

17. **Закон о парничном поступку** ("Службене новине ФБиХ" бр. 53/03, 73/05 и 19/06) у релевантном дијелу гласи:

Члан 8.

Које ће чињенице узети као доказане одлучује суд на основу слободне оцјене доказа. Суд ће савјесно и брижљиво оцијенити сваки доказ засебно и све доказе заједно.

18. **Закон о девизном пословању** ("Службене новине ФБиХ" број 35/98) у релевантном дијелу гласи:

Члан 5б.

Банке могу одобравати девизне кредите домаћим правним лицима ради плаћања у иностранству с тим да се на одобрени девизни кредит може плаћати камата и у девизама.

Влада, на приједлог Министарства прописује намјену и услове уз које се могу одобравати ови кредити.

Министарство може утврдити начин и рокове извјештавања о одобреним кредитима.

19. **Закон о девизном пословању** ("Службене новине ФБиХ" број 47/10) у релевантном дијелу гласи:

Члан 5.

Дозвољено је уговарање у девизама у Федерацији с тим што се плаћање и наплаћивање врши у конвертибилним маркама.

20. **Закон о банкама** ("Службене новине ФБиХ" бр. 39/98, 32/00, 48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03, 28/03 и 66/13) у релевантном дијелу гласи:

Члан 40.

Банка не смије улазити у трансакције или учествовати у било којим дјелатностима које представљају нелојалну конкуренцију на финансијском тржишту.

Члан 40.а

Агенција има право регулирати накнаде које банке наплаћују у случајевима споразума банака о фиксним накнадама или другим некоректним пословањем супротно прописима Агенције.

21. **Закон о облигационим односима** ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85 45/89 и 57/89, "Службени лист РБиХ" бр. 2/92, 13/93 и 13/94 и "Службене новине ФБиХ" број 29/03) у релевантном дијелу гласи:

Члан 26.

Уговор је закључен кад су се уговорне стране сагласиле о битним састојцима уговора.

Члан 28.

(1) Воља за закључење уговора може се изјавити ријечима, уобичајеним знацима или другим понашањем из

кога се са сигурношћу може закључити о њеном постојању.

(2) Изјава воље мора да буде учињена слободно и озбиљно.

Члан 47.

Кад је предмет обавезе немогућ, недопуштен, неодређен или неодредив, уговор је ништав.

Члан 49.

Предмет обавезе је недопуштен ако је противан "Уставу Републике Босне и Херцеговине", принудним прописима те моралу друштва.

Члан 50.

(1) Предмет обавезе је одредив ако уговор садржи податке помоћу којих се може одредити или су стране оставиле трећем лицу да га одреди.

(2) Ако то треће лице неће или не може да одреди предмет обавезе, уговор је ништав.

Члан 103.

Уговор, који је противан Уставу Републике Босне и Херцеговине и принудним прописима те моралу друштва ништаван је ако циљ повријеђеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон у одређеном случају не прописује што друго.

[...]

Начело монетарног номинализма

Члан 394.

Кад обавеза има за предмет своту новца, дужник је дужан исплатити онај број новчаних јединица на који обавеза гласи, изузев кад закон одређује што друго.

Валута обавезе

Члан 395.

Ако новчана обавеза противно посебном закону гласи на плаћање у злату или некој другој валути, њено испуњење се може захтијевати само у домаћем новцу према курсу који је важио у тренутку настанка обавезе.

Члан 1065.

Уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено вријеме, за неку намјену или без утврђене намјене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у вријеме и на начин како је утврђено уговором.

Члан 1066.

Уговор о кредиту мора бити сачињен у писменој форми.

Уговором о кредиту утврђују се износ, као и услови давања, коришћења и враћања кредита.

VI. Допустивост

22. У складу са чланом VI(36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

23. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

24. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број 58 0 П 102361 14 Гж од 2. септембра 2015. године против које

нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апеланткиња је посредством свог пуномоћника примила 1. октобра 2015. године а апелација је поднесена 30. новембра 2015. године, дакле, у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

25. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштивости.

VII. Меритум

26. Апеланткиња побија пресуде редовних судова указујући да јој је наведеним пресудама повријеђено право на правично суђење и право на имовину из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, односно члана 6 став 1 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

27. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

28. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

29. У конкретном случају поступак из којег су произашле оспорене пресуде односи се на утврђење ништавости уговора о кредиту из чега произилази да се ради о предмету грађанскоправне природе, па, стога, апеланткиња у предметном поступку ужива гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Према томе, Уставни суд мора да испита да ли је поступак пред редовним судовима био правичан онако како то захтијевају наведене одредбе.

30. Апеланткиња суштински указује да јој је у поступку који је окончан оспореном пресудом Кантоналног суда повријеђено право на правично суђење због погрешне примјене материјалног права. С тим у вези, апеланткиња истрајава на тврдњи да је предметни уговор ништав, јер се при његовом закључењу са туженом није усагласила о битним састојцима уговора који се односе на валутну клаузулу у CHF, због чега сматра да предметни уговор при закључењу није имао одређене, нити одредиве елементе. Сматра да је имала оправдан интерес да тужбом тражи утврђење стварног стања главног дуга и утврђење своје стварне обавезе као корисника кредита, јер је предмет уговора, након закључења, постао немогућ и недопуштен, да су у околностима конкретног случаја редовни судови поступили супротно одредби члана 394 ЗОО на начин да је допуштена валоризација потраживања кредита у домаћој валути, односно да је допуштено да се кредит добијен у домаћој валути валоризује у иностраној, конкретно у CHF, иако из образложења оспорених пресуда произилази да

предметни кредит није био девизни, па је стога искључена могућност уговарања валутне клаузуле. Сматра да није допуштено валоризовати потраживање кредита у домаћем новцу према вриједности курса стране валуте на дан плаћања обавезе, јер је тужена у конкретном случају, због повећања курса CHF, повећала главницу, чиме је поступила противно наведеној одредби ЗОО. На тај начин је тужена остварила повећање вриједности стране валуте коју у вријеме закључења уговора није имала, чиме је нарушено основно начело ЗОО о једнаким давањима и равноправности странака.

31. У вези с тим, Уставни суд указује на то да, према пракси Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види, Европски суд, *Pronina protiv Русије*, одлука о допуштивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, уопштено, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

32. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примјенили позитивноправне прописе када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда како у поступку утврђивања чињеница, тако и примјене релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље, и, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Анђелковић против Србије*, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која се предметном апелацијом покрећу, испитати да ли је оспорена пресуда Кантоналног суда заснована на произвољној примјени материјалног права.

33. Доводећи наведена становишта у везу с конкретним предметом, Уставни суд, прије свега, запажа да су судови који су донијели оспорене одлуке на два нивоа, поводом апеланткињине тужбе и жалбе, били сагласни да у околностима конкретног случаја нема основа за утврђење ништавости уговора о кредиту, будући да је апеланткиња са туженом закључила намјенски стамбени кредит чија је новчана вриједност изражена у CHF уз валутну клаузулу која, у суштини, значи да се мјесечне рате отплаћују у KM према средњем курсу CHF на дан уплате, да је у вријеме уговарања KM била стабилна валута, али само у односу на EUR, док је у односу на све друге валуте била нестабилна, да је у вријеме пласмана предметног кредита тужена имала депозит у валути CHF и да је, стога, кредит пласиран уз ту валуту и валутну клаузулу, да је из предметног уговора видљиво да је у питању стамбени кредит на износ главнице који није занемарив и период отплате од 20 година, те да је

апеланткињи, као и сваком просјечно опрезном лицу, могло бити јасно да ће се током тако дугог периода отплате прилике у друштву мијењати, односно да економске прилике неће остати неизмијењене. У погледу непримјењивости одредаба ЗОО на које је апеланткиња указала током поступка и поводом жалбе, редовни судови су у образложењу одлука навели да ни Закон о Централној банци БиХ, нити Закон о банкама нису забранили уговарање валутне клаузуле. У вези с немогућношћу примјене одредбе члана 395 ЗОО којом је прописано да, "ако новчана обавеза противно посебном закону гласи на плаћање у злату или некој другој валути, њено испуњење може да се захтијева само у домаћем новцу према курсу који је важио у тренутку настанка обавезе", Кантонални суд је у образложењу пресуде навео да наведена одредба може да се примијени само и једино под условом да је уговарање валутне клаузуле забрањено неким другим законом, што у конкретним околностима није случај, јер у вријеме закључења уговора валутна клаузула није била забрањена неким другим посебним законом.

34. Имајући у виду апелационе наводе којима је, између осталог, указано на недостатак битних елемената уговора у вријеме његовог закључења и становиште из оспорене пресуде из ког произилази да је апеланткиња на јасан и потпуно разумљив начин (у писаној форми) била обавијештена о битним елементима уговора, Уставни суд напомиње да је при разматрању околности конкретног случаја имао у виду Директиву Савјета Европске заједнице број 93/13/ЕЕЗ од 5. априла 1993. године ("Службени лист Европских заједница" број 95/29, у даљњем тексту: Директива) на основу које је Европски суд правде (у даљњем тексту: СЈЕУ) донио пресуду у предмету број Ц-186/16 од 20. септембра 2017. године поводом захтјева за претходну одлуку коју је упутио Жалбени суд у Oradei - Румунија, у оквиру спора између *Ruhandre Paule Adriciu* и 68 других лица, с једне стране, и *Banca Romaneasca SA* (у даљњем тексту: Банка) у вези с непоштеним одредбама из уговора о кредиту према којима су корисници кредита били дужни да враћају мјесечне рате кредита у швајцарским францима (CHF). Посљедица тога је била да су курсни ризик који подразумијева да се рата повећава у случају пада курса румунског леја у односу на CHF у потпуности сносили они.

35. У том смислу Уставни суд подсјећа да је надлежност СЈЕУ оригинална а то значи да се пред тим судом рјешавају предмети који за странку још нису изгубљени пред националним судовима, те, с тим у вези, подсјећа на обавезу држава чланица Европске уније да поштују и спроводе одлуке СЈЕУ. У том контексту, имајући у виду да је владавина права основни принцип на чијем остварењу раде сви национални судови, па тако и правосуђе у Босни и Херцеговини, Уставни суд подсјећа да, иако Босна и Херцеговина није чланица Европске уније и нема директну обавезу да спроводи одлуке СЈЕУ као што имају државе чланице, она може да тумачи домаће законодавство у духу правног концепта какав подржава Европска унија, тим прије што Устав Босне и Херцеговине у члану II/1 прописује највише стандарде заштите људских права у поређењу са минималним стандардима које намеће Европска конвенција.

36. У наведеној Одлуци број Ц-186/16 СЈЕУ је, између осталог, анализирајући непоштене одредбе у потрошачким уговорима, неравнотежу у правима и обавезама странака произашлим из уговора, као и обим (границу, оквир) појма одредаба уговора које су "јасно и разумљиво састављене" (што на неки начин представља сличност с

апеланткињиним предметом), прије свега напоменуо да је сврха поменуте Директиве број 93/13, између осталог, и усклађивање закона и других прописа држава који се односе на непоштене одредбе у уговорима који се склапају између даваоца услуге и потрошача и које су одраз непоступања у доброј вјери које може да узрокује знатнију неравнотежу у правима и обавезама странака. С тим у вези је наведена садржина члана 4 наведене директиве у којем је наведено: "Не доводећи у питање члан 7 непоштеност уговорне одредбе процјењује се тако да се у обзир узимају природа робе или услуга на које се уговор односи у вријеме када је уговор склопљен, све попутне околности склапања уговора и све остале одредбе тог уговора или неког другог уговора од којег он зависи. Процјена о томе да ли су неке одредбе непоштене не односи се на дефиницију главног предмета уговора, ни на примјереност цијене и накнаде, на једној страни, и испоручене услуге и робу, на другој, све док су те одредбе јасно и разумљиво састављене." Члан 5 исте директиве гласи (одређује): "У случају уговора у којима се потрошачу све или одређене одредбе нуде у писаном облику, те одредбе увијек морају бити срочене јасно и разумљиво [...]."

37. Разматрајући конкретне околности у предмету број Ц-186/16, СЈЕУ је афирмисао становиште изражено у ранијој одлуци у предмету број Ц-26/13 (одлука *Kasler*) према коме је обавеза редовног суда да оцијени, с обзиром на природу, општу структуру и одредбе уговора о зајму (кредиту), као и правне и чињеничне околности тих уговора, да ли су одредбе уговора о кредиту одраз законских одредаба националног права у смислу члана 1 став 2 Директиве број 93/13 и да ли су у сваком појединачном случају одредбе уговора сачињене јасно и разумљиво, што подразумијева обавезу националног суда да провјери околности склапања уговора, односно да ли су у предметном случају кориснику кредита били саопштени сви елементи који би могли да имају утицаја на обим његове обавезе, на основу којих он може да оцијени нарочито укупну цијену свог зајма. Одлучујућу улогу у тој оцијени, како је закључено, има, с једне стране, питање да ли су одредбе састављене јасно и разумљиво тако да просјечном потрошачу, односно уобичајено обавијештеном кориснику кредита који поступа с дужном пажњом и разборитошћу, омогуће да процијени ту цијену и, с друге стране, околност повезана с ненавођењем у уговору о кредиту информација које се сматрају битним с обзиром на природу робе или услуга које су предмет тог уговора. Зајмопримац, како је даље образложено, мора бити јасно обавијештен о чињеници да се, склапајући уговор о зајму у другој валути, излаже одређеном курсном ризику који ће економски тешко моћи да сноси у случају пада вриједности валуте у којој остварује свој доходак. С друге стране, кредитна институција (банка) мора да изложи могуће промјене девизног курса и ризике својствене узимању зајма у другој валути, нарочито ако потрошач који је зајмопримац не остварује свој доходак у тој валути. Слиједећи наведено, како је закључио СЈЕУ у поменутој пресуди, национални суд мора да провјери да ли је давалац услуга потрошачима на јасан начин саопштио све релевантне информације које им омогућавају да оцијене економске посљедице уговорне одредбе по њихове финансијске обавезе, и то "у вријеме склапања уговора", узимајући у обзир да уговорна одредба може да уноси неравнотежу између странака која се очитује тек током извршења уговора.

38. Враћајући се на конкретни предмет који се разматра у овој одлуци и суштину апелационих навода

којима је указано на погрешну примјену материјалног права због мањкавости које се тичу битних елемената уговора, Уставни суд, доводећи те околности у везу са околностима из предмета које је разматрао СЈЕУ, указује да је основни задатак редовних судова како са аспекта примјене процесног и материјалног права, тако и са аспекта закључака из цитираног предмета број Ц-186/16 био да провјери да ли је тужена као давалац услуге апеланткињи као примаоцу услуге саопштила све релевантне информације у погледу њених финансијских обавеза и то у вријеме закључења уговора. С тим у вези, Уставни суд, прије свега, запажа да, иако је апеланткиња тужбу поднијела ради утврђења ништавости уговора, свој тужбени захтјев је одредијелила на начин да је захтијевала измјену уговорних одредаба из уговора који је закључила с туженом 17. октобра 2006. године, јер су, како је сматрала, од тог периода настале околности због којих је предмет уговора постао немогућ и недопуштен, захтијевајући да јој се обавеза по кредиту обрачуна у КМ, и то према курсу у CHF који је важио у вријеме закључења уговора. У поступку који је спроведен и из ког су произашле оспорене пресуде несумњиво је утврђено да је апеланткиња са туженом сагласношћу воља закључила стамбени кредит, да је у одредби члана 12 уговорено да ће апеланткиња доспјеле обавезе исплаћивати у КМ према средњем курсу CHF на дан уплате, да је апеланткиња вољно прихватила да новчана средства одређена у CHF буду дозначена на њен рачун у КМ иако је имала могућност да одобрена девизна средства положи на девизни рачун, да је у вријеме уговарања конвертибилна марка у односу на све друге валуте, укључујући и CHF, била нестабилна (стабилна само у односу на EUR), да је у вријеме пласмана кредита тужена имала депозит у CHF валути и да је, стога, кредит пласиран уз ту валуту и валутну клаузулу, да је апеланткиња приликом закључења уговора у писаној форми била обавијештена о свим релевантним информацијама у вези са својом финансијском обавезом у периоду извршења уговора и периоду отплате од 20 година, односно да јој је, као и сваком просјечно опрезном лицу, могло да буде јасно да економске прилике неће остати неизмијењене, те да ниједном релевантном одредбом материјалног права није забрањено уговарање валутне клаузуле. Такође, судови су закључили да у околностима конкретног случаја није примјенива одредба члана 395 ЗОО на којој је апеланткиња инсистирала, јер она може да се примијени само и једино под условом да је уговарање валутне клаузуле забрањено неким другим законом, што у конкретним околностима, како је наведено, није случај. При томе Уставни суд у околностима конкретног случаја не налази ништа што би указивало да је прекршено начело монетарног номинализма из члана 394 ЗОО будући да апеланткиња неспорно враћа дуг у КМ у којима је и примила предметни кредит с тим што је као корисник кредита (у смислу члана 1065 ЗОО) обавезна "да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у вријеме и на начин како је утврђено уговором".

39. Уставни суд сматра да наведени разлози и закључак редовних судова у вези с постојањем битних елемената уговора у вријеме његовог закључења који су апеланткињи предочени на јасан и разумљив начин, у писаној форми, представљају основну разлику у односу на предмет који је разматрао и анализирао СЈЕУ у вези са сличним околностима, те да су становишта и закључци редовних судова у погледу постојања битних елемената уговора, као и одређености (одредивости) предмета уговора потпуно јасни и разумљиви. Стога, како сматра

Уставни суд, нема произвољности у погледу примјене материјалног права одбијањем апеланткињиног тужбеног захтјева којим је, у суштини, захтијевала измјену уговорних одредаба, које су у вријеме закључења биле јасне и разумљиве, због тога што су се након закључења уговора, односно у вријеме његовог извршења промијениле околности због којих апеланткиња сматра да је предмет извршења од почетка био недопуштен. Ово тим прије што је апеланткиња, иако је навела да тужбу подноси ради утврђења ништавости, заправо, тужбеним захтјевом тражила да суд обавезе тужену да измијени уговор, што је у колизији с обзиром на посљедице ништавости на начин како су оне регулисане одредбама ЗОО (чл. 104 и 105). Имајући у виду наведено, као и то да се конкретни предмет у кључним аспектима (јасноће, разумљивости, битних елемената у вријеме закључења спорног уговора) у битноме разликује од предмета који је разматрао СЈЕУ, те да су управо у вези с тим кључним аспектима у образложењима пресуда наведени јасни и аргументовани разлози, Уставни суд закључује да у околностима конкретног случаја није дошло до повреде апеланткињиног права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

40. Апелационим наводима је право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, такође, доведено у контекст примјене материјалног права које је Уставни суд већ размотрио у претходним тачкама ове одлуке. С обзиром на то, Уставни суд закључује да су због истих разлога неосновани апеланткињини наводи о кршењу права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

41. Уставни суд закључује да нема кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у ситуацији када је апеланткињин тужбени захтјев одбијен уз јасне и аргументоване разлоге из којих суштински произилази да је апеланткиња у вријеме закључења уговора била на јасан и разумљив начин обавијештена о свим битним елементима уговора, дакле и о валутној клаузули, те да је уговор са туженом закључен обостраном сагласношћу воља уговорних страна.

42. Уставни суд закључује да нема повреде права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију које је у конкретним околностима доведено у везу са погрешном примјеном материјалног права због истих разлога који су наведени у вези са правом на правично суђење.

43. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

44. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ђеман, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 5328/15**, rješavajući apelaciju **L.J.L.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 13. marta 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija **L.J.L.** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 P 102361 14 Gž od 2. septembra 2015. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 P 102361 11 P od 20. februara 2014. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Lj.L. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Ljubuškog, koju zastupa Anela Musa, advokat iz Mostara, podnijela je 30. novembra 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 58 0 P 102361 14 Gž od 2. septembra 2015. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 58 0 P 102361 11 P od 20. februara 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i Addiko Bank d.d. Sarajevo, kao pravnog sljednika Hypo Alpe-Adria Bank d.d. Mostar (u daljnjem tekstu: tužena) zatraženo je da dostave odgovore na apelaciju u periodu od 3. do 30. januara 2018. godine.

3. Općinski sud i tužena su dostavili odgovore na apelaciju 11. januara i 5. februara 2018. godine. Kantonalni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Presudom Općinskog suda broj 58 0 P 102361 11 P od 20. februara 2014. godine, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda, usvojen je dio apelantinog tužbenog zahtjeva koji glasi: "Dužan je tuženi tužiteljici [apelantici] nadoknaditi parnične troškove u iznosu od 120,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 20. februara 2014. godine do isplate, sve u roku od 30 dana." U preostalom dijelu je tužbeni zahtjev odbijen na način: "Odbija se tužiteljica [apelantica] sa zahtjevom da se tuženom naloži da njenu obavezu po kreditu, kreditna partija broj 1637266529, obračuna u KM po kursu CHF za KM na dan 17. oktobar 2006. godine i utvrdi da je glavni dug 149.651,41 KM sa rokom otplate 240 mjeseci, računajući od 1. januara 2007. do 1. decembra 2026. godine, da tu obavezu apelantica plati u preostalom roku otplate od 158 mjeseci računajući od 1. decembra 2013. godine do 1. decembra 2026. godine u KM prema kursu na dan sklapanja ugovora o kreditu, tako da je na ime glavnog duga preostali

iznos 117.819,44 KM, čija otplata je uz redovnu promjenjivu kamatnu stopu od 5,75 % (u periodu od 1. februara 2013. godine do 1. februara 2014. godine), a koja je promjenjiva u zavisnosti od kretanja 12-mjesečnog LIBOR-a za CHF utvrđenog na dan 31. decembra i zaokruženog na prvu veću četvrtinu i uvećanu za fiksnu maržu od 5,25 %, isplati u mjesečnim anuitetima od po 1.055,98 KM (u periodu od 1. februara 2013. godine do 1. februara 2014. godine) i uz dospijeće mjesečnog anuiteta 1. dana u mjesecu za tekući mjesec."

6. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo da iz činjeničnih navoda tužbe proizlazi da su parnične stranke 17. oktobra 2006. godine zaključile ugovor o kreditu na iznos od 121.797,44 CHF uz valutnu klauzulu po srednjem kursu, što je na dan zaključenja ugovora iznosilo 149.651,42 KM uz redovnu godišnju kamatnu stopu od 6,75%. Ugovoreni rok otplate je bio 240 mjeseci počev od 1. januara 2007. godine. Kredit je, osim toga, bio osiguran hipotekom na osnovu sporazuma koji je zaključen 7. novembra 2006. godine, pa pošto je ugovor o kreditu, prema apelantinim tvrdnjama, zaključen suprotno članu 56. Zakona o deviznom poslovanju FBiH, tužbenim zahtjevom je predloženo da se utvrdi njegova ništavost, odnosno da se glavni dug utvrdi u konvertibilnim markama prema kursu CHF na 17. oktobar 2006. godine i da tu obavezu apelantica plati u roku otplate od 158 mjeseci, počev od 1. decembra 2013. do 1. decembra 2026. godine.

7. Oспорavajući osnov i visinu tužbenog zahtjeva, tužena je u odgovoru na tužbu istakla sljedeće: da je smisao primjene valutne klauzule zaštita banke od promjene vrijednosti novca u periodu od nastanka do dospijeća obaveze, da je dozvoljena na osnovu odredbe člana 395. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), da su apelantica i tužena ugovor o kreditu zaključile saglasnošću volja i u odredbi člana 12. ugovora odredile da će apelantica dospjele obaveze isplaćivati u KM prema srednjem kursu CHF na dan uplate, da je apelantica voljno prihvatila da novčana sredstva određena u CHF budu doznačena na njen račun u KM iako je imala mogućnost da odobrena devizna sredstva položi na devizni račun, iz čega proizlazi da je po njenom zahtjevu, primjenom valutne klauzule, izvršena konverzija u domaću valutu. Tužena je, osim toga, navela da je apelantinica obaveza određena, odnosno određiva, jer bi, u suprotnom, to povuklo ništavost cijelog ugovora, pa bi sud morao cijeli ugovor proglasiti ništavim. Ugovor o kreditu je, prema mišljenju tužene, imao moguć, dopušten i određen, odnosno odrediv predmet.

8. Odlučujući u okviru apelantinog postavljenog tužbenog zahtjeva, Općinski sud je, prije svega, istakao da je među parničnim strankama sporno da li je predmetni ugovor o kreditu devizni ugovor ili ugovor sa valutnom klauzulom, da li je bilo zakonito ugovaranje u vezi sa švajcarskim frankom (u daljnjem tekstu: CHF), da li je kamatna stopa zakonito obračunavana i da li apelanticu ugovor obavezuje u svim odredbama budući da ga je zaključila slobodnom voljom, te da li je u okolnostima konkretnog slučaja protekao rok u kojem se apelantica mogla pozivati na razloge za relativnu ništavost ugovora, odnosno da li je potraživanje zastarjelo. U vezi sa navedenim, nakon ocjene i analize izvedenih dokaza pojedinačno i u njihovoj ukupnosti, Općinski sud je zaključio da je tužbeni zahtjev djelomično osnovan, i to u dijelu utvrđenja koje se tiče promjenjive kamatne stope na način da se ona sastoji od fiksne marže od 5,25% i dvanaestomjesečnog LIBOR-a za CHF utvrđenog na 31. decembar i zaokruženog na prvu veću četvrtinu. U tom smislu su ocijenjene odredbe ugovora i nalaz i mišljenje vještaka finansijske struke Nedeljke Bilić, pa je, s tim u vezi, zaključeno da tužena nije imala pravo mijenjati kamatnu stopu na način kako je to učinjeno (u odnosu

na visinu marže), niti je apelantici dostavljena odluka Kreditnog odbora na osnovu koje je mijenjana kamatna stopa, niti je to moglo biti učinjeno a da se ne obavijesti apelantica o navedenom. S tim u vezi su prihvaćeni nalaz i mišljenje vještaka finansijske struke kao osnov za djelomično usvajanje tužbenog zahtjeva, jer je u postupku utvrđeno da je dio ugovora o kreditu zahvaćen nedostatkom iz člana 105. stav 1. (djelomična ništavost) zbog čega je utvrđeno da se promjenjiva kamatna stopa sastoji od fiksne marže i dvanaestmjesječnog LIBOR-a za CHF utvrđenog na 31. decembar i zaokruženog na prvu veću četvrtinu. U tom smislu je uvidom u ugovor zaključen između parničnih stranaka utvrđeno da u ugovoru nije određeno za koju valutu je vezan obračun promjenjive kamatne stope i nije određena marža, a pošto je tužena tokom trajanja ugovora neosnovano mijenjala maržu i isticala da na to ima pravo, bilo je očekivano da će to raditi i ubuduće, pa je taj dio tužbenog zahtjeva usvojen.

9. U preostalom dijelu je odbijen tužbeni zahtjev kojim je apelantica tražila da se njena obaveza iz ugovora utvrdi u visini kako je već određena u članu 1. ugovora o kreditu, uz rok otplate kako je već određeno u članu 2.II i 2.III ugovora, pa je ocijenjeno da nema osnova da se to presudom nalaže tuženoj. Također je ocijenjeno da nema osnova ni da se izmijeni ugovorna odredba tako da se buduće apelanticine mjesečne obaveze vežu za kurs CHF na dan sklapanja ugovora, jer su parnične stranke saglasnošću volja odredile da se rata kredita otplaćuje prema kursu na dan uplate (član 2.II ugovora), a osim toga je ocijenjeno da nema osnova ni smisla utvrđivati visinu apelanticine mjesečne obaveze za period koji je već prošao (od 1. februara 2013. do 1. februara 2014. godine), jer je za taj period tuženi već izvršio obračun i sa apelanticinog tekućeg računa skinuo obračunati iznos.

10. S tim u vezi, Općinski sud je, prije svega, naveo sadržaj odredbe člana 18. ZOO prema kojoj su učesnici u obligacionopravnom odnosu dužni u izvršavanju svojih obaveza postupati s pažnjom dobrog privrednika a, zatim, sadržaj odredbe člana 47. ZOO kojom je propisano da je ugovor ništav u slučaju da je predmet obaveze neodređen ili neodrediv. Navedene zakonske odredbe su dovedene u kontekst izvedenih dokaza, prije svega sa sadržajem ugovora o kreditu čije je utvrđenje ništavosti apelantica zatražila, te je zaključeno da navedeni ugovor nije u suprotnosti sa odredbom člana 395. ZOO i članom 56. Zakona o deviznom poslovanju iz 1998. godine, jer iz ugovora jasno proizlazi da apelanticina obaveza nije određena isplatom u stranoj valuti, već u KM. Osim toga, uvjet za primjenu odredbe člana 395. ZOO je da je obaveza utvrđena protivno posebnom propisu (zakonu), a to je u relevantnom periodu bio Zakon o deviznom poslovanju u kojem ne postoji odredba koja bi zabranjivala ugovaranje obaveze u stranoj valuti. Odredba člana 56. Zakona o deviznom poslovanju na čijoj je primjeni apelantica tokom postupka insistirala odnosi se, kako je navedeno u obrazloženju, na kredite za pravna lica, a pošto je u okolnostima konkretnog slučaja nesporno kredit odobren fizičkom licu (apelantici), navedena zakonska odredba, prema ocjeni suda, nije mogla ni biti prekršena. Prema tome, kako je zaključio Općinski sud, predmetni ugovor nije suprotan zakonskim odredbama, niti je drugim propisima bilo isključeno ugovaranje promjenjive kamatne stope i valutne klauzule.

11. Kantonalni sud je, odlučujući o žalbama parničnih stranaka, donio Presudu broj 58 0 P 102361 14 Gž od 2. septembra 2015. godine kojom su žalbe odbijene kao neosnovane i prvostepena presuda potvrđena. Nakon što je pobijanu presudu ispitao u smislu odredbe člana 221. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), Kantonalni sud je neosnovanost žalbenih navoda, odnosno pravilnost i

zakonitost prvostepene presude utemeljio na sljedećem: nasuprot apelanticinim žalbenim navodima kojima je suštinski ukazala na pogrešnu primjenu materijalnog prava zbog toga što ugovor o kreditu nije devizni ugovor, Kantonalni sud je naveo da je među strankama nesporno da su 17. oktobra 2006. godine zaključile Ugovor o kreditu kao namjenski stambeni kredit u iznosu od 121,797,44 CHF uz valutnu klauzulu prema srednjem tečaju, što je na dan zaključenja ugovora iznosilo 149.651,42 KM sa rokom otplate od 240 mjeseci i ratom u trenutku zaključenja Ugovora od 911,66 CHF, koja će se otplaćivati u KM prema srednjem tečaju CHF na dan uplate sa promjenjivom kamatnom stopom koja je u trenutku zaključenja Ugovora iznosila 6,75%, mjesečni obračun, 12- mjesечni LIBOR uvećan za maržu, LIBOR zaokružen na prvu veću četvrtinu i kamata u roku korištenja u visini redovne, a što proizlazi iz navedenog ugovora. S tim u vezi i u vezi sa apelanticinim žalbenim navodima je zaključeno da navedeni ugovor nije devizni, već ugovor s valutnom klauzulom, pa, stoga, nema mjesta za primjenu odredbe člana 56. Zakona o deviznom poslovanju iz 1998. godine, jer ne predstavlja kreditiranje u devizama koje je bilo dopušteno domaćem pravnom licu u stranoj, a ne u domaćoj valuti. Međutim, kako je dalje obrazloženo, valutna klauzula je izričito dozvoljena Zakonom o deviznom poslovanju iz 2010. godine kojim je u odredbi člana 5. propisano da je dozvoljeno ugovaranje u devizama u FBiH s tim što se plaćanje i naplaćivanje vrši u konvertibilnim markama. S tim u vezi, Kantonalni sud je pojasnio da Zakon o Centralnoj banci BiH i Zakon o bankama nisu zabranili ugovaranje valutne klauzule, već upravo suprotno, nakon donošenja Zakona o deviznom poslovanju iz 2010. godine navedeni zakoni se nisu mijenjali, što znači da nije bilo potrebe za eventualnim usaglašavanjem sa Zakonom o deviznom poslovanju budući da nisu bili u koliziji jedni s drugim. U tom smislu, dakle dopuštenosti zaključenja ugovora o kreditu s valutnom klauzulom (plaćanje u domaćoj valuti prema vrijednosti određenog iznosa strane valute), jeste i stav sudske prakse Vrhovnog suda FBiH, kao i odredaba ZOO kao *lex generalis* u konkretnom slučaju, koji ne zabranjuje ugovaranje valutne klauzule, oslanjajući se na druge propise koji se primjenjuju u FBiH. S tim u vezi je napomenuto da se odredba člana 395. ZOO primjenjuje samo i jedino pod uvjetom da je ugovaranje valutne klauzule zabranjeno nekim drugim zakonom, pa je, s tim u vezi, zaključeno da se navedena odredba u konkretnom slučaju ne može primijeniti, jer u vrijeme zaključenja ugovora valutna klauzula nije bila zabranjena nekim drugim posebnim zakonom.

12. U vezi sa žalbenim navodima kojima je ukazano na neopravdanost ugovaranja valutne klauzule u CHF, Kantonalni sud je, obrazlažući njihovu neosnovanost, naveo da je u vrijeme ugovaranja KM bila stabilna valuta, ali samo u odnosu na EUR, dok je u odnosu na sve druge valute bila nestabilna, da banke plasman kredita vrše iz svojih depozita, da je u vrijeme plasmana predmetnog kredita tužena imala depozit u valuti CHF i da je, stoga, kredit plasiran uz tu valutu i valutnu klauzulu, da se iz predmetnog ugovora vidi da je u pitanju stambeni kredit na iznos glavnice koji nije zanemariv i na period otplate od 20 godina, te da je, stoga, svakom punoljetnom i prosječno opreznom licu moglo biti jasno da će se tokom tako dugog perioda otplate prilike u društvu mijenjati, odnosno da ekonomske prilike neće ostati neizmijenjene. Pri sklapanju dugoročnog ugovora o kreditu potpuno je jasno, kako je dalje navedeno, da se sa elementom aleatornosti uvijek mora računati, da su odredbe o valutnoj klauzuli vezanoj za švajcarski franak u predmetnom ugovoru bile uočljive, jasne i razumljive i da je apelantici kao korisnici kredita bilo potpuno jasno da će se tokom trajanja otplate kredita iznos glavnice

obračunavati primjenom švajcarskog franka u odnosu na konvertibilnu marku.

13. Apelantcin žalbeni navod da su predmetnim ugovorom prekršene odredbe člana 40. Zakona o bankama u vezi sa neloyalnom konkurencijom, prema ocjeni Kantonalnog suda, neprihvatljiv je pri činjenici da je u vrijeme sklapanja predmetnog ugovora početna kamatna stopa, premda ugovorena kao promjenjiva, bila niža od one u ugovorima o kreditu sklopljenim u KM ili uz valutnu klauzulu uz primjenu EUR-a, što znači da takvi ugovori nisu predstavljali neloyalnu konkurenciju na finansijskom tržištu u smislu odredaba člana 40. Zakona o bankama prema kojem banka ne smije ulaziti u transakcije ili učestvovati u bilo kojim djelatnostima koje predstavljaju konkurenciju na finansijskom tržištu. Osim toga, apelantcina žalba neosnovano ukazuje na izigravanje načela monetarnog nominalizma izraženog u članu 394. ZOO koje podrazumijeva isplatu onog broja novčanih jedinica na koje obaveza glasi, pozivajući se pri tome na stav Vrhovnog suda FBiH usvojen u Presudi tog suda broj 070-0-Rev-08-001688 od 23. februara 2010. godine, jer se u konkretnom slučaju ne radi o istom činjeničnom i pravnom osnovu. Na osnovu navedenog, prihvatajući u potpunosti razloge prvostepene presude, Kantonalni sud je apelantcinu žalbu odbio i prvostepenu presudu potvrdio primjenom odredbe iz člana 226. ZPP.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelantica ukazuje da joj je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelantica suštinski obrazlaže pogrešnom primjenom materijalnog prava, ukazujući na odredbe čl. 26. i 47. ZOO iz kojih, prema njenom mišljenju, proizlazi da je ugovor o kreditu koji je zaključila s tuženom ništav zbog toga što je navedenim odredbama propisano da je ugovor zaključen onda kada su se stranke usaglasile o bitnim sastojcima ugovora, odnosno da je ništav jer predmetni ugovor prilikom zaključenja nije imao određene, niti određive elemente. Smatra da je imala opravdan interes da tužbom traži utvrđenje stvarnog stanja glavnog duga, a stoga i utvrđenje svoje stvarne obaveze kao korisnika kredita, jer je predmet ugovora nakon zaključenja postao nemoguć i nedopušten. Smatra da je u okolnostima konkretnog slučaja postupljeno suprotno odredbi člana 394. ZOO na način što je dopuštena valorizacija tražbine kredita u domaćoj valuti, odnosno što je dopušteno da se kredit dobiven u domaćoj valuti valorizira u stranoj, konkretno u CHF, iako iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da predmetni kredit nije bio devizni, pa je, stoga, isključena mogućnost ugovaranja valutne klauzule. Primijenjeno na konkretan slučaj, odredba člana 394. ZOO, prema apelantcinom mišljenju, mogla se tumačiti jedino na način da nije dopušteno valorizirati tražbinu kredita u domaćem novcu prema vrijednosti tečaja strane valute na dan plaćanja obaveze, jer je tužena u konkretnom slučaju, zbog povećanja tečaja CHF, povećala glavnice, čime je postupila protivno navedenoj odredbi ZOO. Na taj način je tužena ostvarila povećanje vrijednosti strane valute koju u vrijeme zaključenja ugovora nije imala, čime je narušeno temeljno načelo ZOO o jednakim davanjima i ravnopravnosti stranaka. Predloženo je da se apelacija usvoji, osporena presuda ukine i predmet vrati na ponovni postupak.

b) Odgovor na apelaciju

15. Općinski sud je u odgovoru na apelaciju istakao da je apelacija neosnovana, da u postupku koji se vodio pred tim

sudom nisu povrijeđena apelantcina prava na koja je apelacijom ukazala, jer je u postupku i prilikom donošenja presude u svemu postupljeno u skladu s relevantnim odredbama ZOO. Pri tome je ocijenjeno kao neosnovano nalagati tuženoj da izvrši preračun apelantcine obaveze po osnovu predmetnog ugovora o kreditu, jer je prvostepena presuda kojom je djelomično usvojen apelantcin zahtjev povodom vrste, visine i strukture kamatne stope, te načina utvrđenja njenog promjenjivog dijela bazirana na činjeničnom stanju utvrđenom u postupku uz zaključak da u okolnostima konkretnog slučaja nije u pitanju devizni kredit i da je obaveza, iako neodređena, ipak, određiva. Predloženo je da se apelacija odbije.

16. Tužena je u iscrpnom odgovoru na apelaciju istakla sljedeće: da su se parnične stranke prilikom zaključenja ugovora o kreditu saglasile o bitnim elementima ugovora u smislu odredbe člana 1065. ZOO, da su odredbe o valutnoj klauzuli u ugovoru bile ne samo uočljive već i jasne i razumljive, da je pri zaključenju ugovora izjava volje učinjena slobodno, da je apelantica kao korisnik kredita imala mogućnost da zatraži od tužene pojašnjenje određenih pojmova ili odredaba ugovora, da je predmet obaveze iz ugovora određen i određiv kako u pogledu glavne obaveze (iznosa kredita), tako i u pogledu sporednih davanja (iznosa kamata) o čemu su se parnične stranke prilikom zaključenja ugovora dogovorile. Osim toga, tužena je istakla relevantne zakonske odredbe iz kojih proizlazi da je u vrijeme zaključenja ugovora o kreditu bilo dozvoljeno ugovaranje valutne klauzule, da klauzula nije vezana isključivo za EUR, već u konkretnom slučaju za CHF, čiji tečaj oscilira, zavisno od stanja na finansijskom tržištu. Predloženo je da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

17. **Zakon o parničnom postupku** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na osnovu slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno.

18. **Zakon o deviznom poslovanju** ("Službene novine FBiH" broj 35/98) u relevantnom dijelu glasi:

Član 56.

Banke mogu odobravati devizne kredite domaćim pravnim licima radi plaćanja u inostranstvu s tim da se na odobreni devizni kredit može plaćati kamata i u devizama.

Vlada, na prijedlog Ministarstva propisuje namjenu i uslove uz koje se mogu odobravati ovi krediti.

Ministarstvo može utvrditi način i rokove izvještavanja o odobrenim kreditima.

19. **Zakon o deviznom poslovanju** ("Službene novine FBiH" broj 47/10) u relevantnom dijelu glasi:

Član 5.

Dozvoljeno je ugovaranje u devizama u Federaciji s tim što se plaćanje i naplaćivanje vrši u konvertibilnim markama.

20. **Zakon o bankama** ("Službene novine FBiH" br. 39/98, 32/00, 48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03, 28/03 i 66/13) u relevantnom dijelu glasi:

Član 40.

Banka ne smije ulaziti u transakcije ili učestvovati u bilo kojim djelatnostima koje predstavljaju neloyalnu konkurenciju na finansijskom tržištu.

Član 40.a

Agencija ima pravo regulirati naknade koje banke naplaćuju u slučajevima sporazuma banaka o fiksnim

naknadama ili drugim nekorektnim poslovanjem suprotno propisima Agencije.

21. **Zakon o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85 45/89 i 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94 i "Službene novine FBiH" broj 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 26.

Ugovor je zaključen kad su se ugovorne strane saglasile o bitnim sastojcima ugovora.

Član 28.

(1) Volja za zaključenje ugovora može se izjaviti riječima, uobičajenim znacima ili drugim ponašanjem iz koga se sa sigurnošću može zaključiti o njenom postojanju.

(2) Izjava volje mora da bude učinjena slobodno i ozbiljno.

Član 47.

Kad je predmet obaveze nemoguć, nedopušten, neodređen ili neodrediv, ugovor je ništav.

Član 49.

Predmet obaveze je nedopušten ako je protivan "Ustavu Republike Bosne i Hercegovine", prinudnim propisima te moralu društva.

Član 50.

(1) Predmet obaveze je odrediv ako ugovor sadrži podatke pomoću kojih se može odrediti ili su strane ostavile trećem licu da ga odredi.

(2) Ako to treće lice neće ili ne može da odredi predmet obaveze, ugovor je ništav.

Član 103.

Ugovor, koji je protivan Ustavu Republike Bosne i Hercegovine i prinudnim propisima te moralu društva ništavan je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

[...]

Načelo monetarnog nominalizma

Član 394.

Kad obaveza ima za predmet svotu novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obaveza glasi, izuzev kad zakon određuje što drugo.

Valuta obaveze

Član 395.

Ako novčana obaveza protivno posebnom zakonu glasi na plaćanje u zlatu ili nekoj stranoj valuti, njeno ispunjenje se može zahtijevati samo u domaćem novcu prema kursu koji je važio u trenutku nastanka obaveze.

Član 1065.

Ugovorom o kreditu banka se obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom.

Član 1066.

(1) Ugovor o kreditu mora biti sačinjen u pismenoj formi.

(2) Ugovorom o kreditu utvrđuju se iznos, kao i uslovi davanja, korišćenja i vraćanja kredita.

VI. Dopustivost

22. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu

predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

24. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 58 0 P 102361 14 GŽ od 2. septembra 2015. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelantica je posredstvom svog opunomoćenika primila 1. oktobra 2015. godine a apelacija je podnesena 30. novembra 2015. godine, dakle, u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

25. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelantica pobija presude redovnih sudova ukazujući da joj je navedenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

27. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

28. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

29. U konkretnom slučaju postupak iz kojeg su proizašle osporene presude odnosi se na utvrđenje ništavosti ugovora o kreditu iz čega proizlazi da se radi o predmetu građanskopravne prirode, pa, stoga, apelantica u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Prema tome, Ustavni sud mora ispitati da li je postupak pred redovnim sudovima bio pravičan onako kako to zahtijevaju navedene odredbe.

30. Apelantica suštinski ukazuje da joj je u postupku koji je okončan osporenim presudom Kantonalnog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje zbog pogrešne primjene materijalnog prava. S tim u vezi, apelantica istražava na tvrdnji da je predmetni ugovor ništav, jer se pri njegovom zaključenju sa tuženom nije usaglasila o bitnim sastojcima ugovora koji se odnose na valutnu klauzulu u CHF, zbog čega smatra da predmetni ugovor pri zaključenju nije imao određene, niti odredive elemente. Smatra da je imala opravdan interes da tužbom traži utvrđenje stvarnog stanja glavnog duga i utvrđenje svoje stvarne obaveze kao korisnika kredita, jer je predmet ugovora, nakon zaključenja, postao nemoguć i nedopušten, da

su u okolnostima konkretnog slučaja redovni sudovi postupili suprotno odredbi člana 394. ZOO na način da je dopuštena valorizacija tražbine kredita u domaćoj valuti, odnosno da je dopušteno da se kredit dobiven u domaćoj valuti valorizira u stranoj, konkretno u CHF, iako iz obrazloženja osporenih presuda proizlazi da predmetni kredit nije bio devizni, pa je stoga isključena mogućnost ugovaranja valutne klauzule. Smatra da nije dopušteno valorizirati tražbinu kredita u domaćem novcu prema vrijednosti tečaja strane valute na dan plaćanja obaveze, jer je tužena u konkretnom slučaju, zbog povećanja tečaja CHF, povećala glavnice, čime je postupila protivno navedenoj odredbi ZOO. Na taj način je tužena ostvarila povećanje vrijednosti strane valute koju u vrijeme zaključenja ugovora nije imala, čime je narušeno temeljno načelo ZOO o jednakim davanjima i ravnopravnosti stranaka.

31. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

32. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se predmetnom apelacijom pokreću, ispitati da li je osporena presuda Kantonalnog suda zasnovana na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

33. Dovodeći navedena stajališta u vezu s konkretnim predmetom, Ustavni sud, prije svega, zapaža da su sudovi koji su donijeli osporene odluke na dva nivoa, povodom apelantice tužbe i žalbe, bili saglasni da u okolnostima konkretnog slučaja nema osnova za utvrđenje ništavosti ugovora o kreditu, budući da je apelantica sa tuženom zaključila namjenski stambeni kredit čija je novčana vrijednost izražena u CHF uz valutnu klauzulu koja, u suštini, znači da se mjesečne rate otplaćuju u KM prema srednjem tečaju CHF na dan uplate, da je u vrijeme ugovaranja KM bila stabilna valuta, ali samo u odnosu na EUR, dok je u odnosu na sve druge valute bila nestabilna, da je u vrijeme plasmana predmetnog kredita tužena imala depozit u valuti CHF i da je, stoga, kredit plasiran uz tu valutu i valutnu klauzulu, da je iz predmetnog ugovora vidljivo da je u pitanju stambeni kredit na iznos glavnice koji nije zanemariv i period otplate od 20 godina, te da je apelantici, kao i svakom prosječno opreznom licu, moglo biti jasno da će

se tokom tako dugog perioda otplate prilike u društvu mijenjati, odnosno da ekonomske prilike neće ostati neizmijenjene. U pogledu neprimjenjivosti odredaba ZOO na koje je apelantica ukazala tokom postupka i povodom žalbe, redovni sudovi su u obrazloženju odluka naveli da ni Zakon o Centralnoj banci BiH, niti Zakon o bankama nisu zabranili ugovaranje valutne klauzule. U vezi s nemogućnošću primjene odredbe člana 395. ZOO kojom je propisano da, "ako novčana obaveza protivno posebnom zakonu glasi na plaćanje u zlatu ili nekoj stranoj valuti, njeno ispunjenje se može zahtijevati samo u domaćem novcu prema kursu koji je važio u trenutku nastanka obaveze", Kantonalni sud je u obrazloženju presude naveo da se navedena odredba može primijeniti samo i jedino pod uvjetom da je ugovaranje valutne klauzule zabranjeno nekim drugim zakonom, što u konkretnim okolnostima nije slučaj, jer u vrijeme zaključenja ugovora valutna klauzula nije bila zabranjena nekim drugim posebnim zakonom.

34. Imajući u vidu apelacione navode kojima je, između ostalog, ukazano na nedostatak bitnih elemenata ugovora u vrijeme njegovog zaključenja i stav iz osporene presude iz kog proizlazi da je apelantica na jasan i potpuno razumljiv način (u pisanoj formi) bila obaviještena o bitnim elementima ugovora, Ustavni sud napominje da je pri razmatranju okolnosti konkretnog slučaja imao u vidu Direktivu Vijeća Evropske zajednice broj 93/13/EEZ od 5. aprila 1993. godine ("Službeni list Evropskih zajednica" broj 95/29, u daljnjem tekstu: Direktiva) na temelju koje je Evropski sud pravde (u daljnjem tekstu: CJEU) donio presudu u predmetu broj C-186/16 od 20. septembra 2017. godine povodom zahtjeva za prethodnu odluku koju je uputio Žalbeni sud u Oradei - Rumunija, u okviru spora između *Ruxandre Paule Adriciuc* i 68 drugih lica, s jedne strane, i *Banca Romaneasca SA* (u daljnjem tekstu: Banka) u vezi s nepoštenim odredbama iz ugovora o kreditu prema kojima su korisnici kredita bili dužni vraćati mjesečne rate kredita u švajcarskim francima (CHF). Posljedica toga je bila da su tečajni rizik koji podrazumijeva da se rata povećava u slučaju pada tečaja rumunskog leja u odnosu na CHF u potpunosti snosili oni.

35. U tom smislu Ustavni sud podsjeća da je nadležnost CJEU originalna a to znači da se pred tim sudom rješavaju predmeti koji za stranku još nisu izgubljeni pred nacionalnim sudovima, te, s tim u vezi, podsjeća na obavezu država članica Evropske unije da poštuju i provode odluke CJEU. U tom kontekstu, imajući u vidu da je vladavina prava osnovni princip na čijem ostvarenju rade svi nacionalni sudovi, pa tako i pravosuđe u Bosni i Hercegovini, Ustavni sud podsjeća da, iako Bosna i Hercegovina nije članica Evropske unije i nema direktnu obavezu da provodi odluke CJEU kao što imaju države članice, ona može tumačiti domaće zakonodavstvo u duhu pravnog koncepta kakav podržava Evropska unija, tim prije što Ustav Bosne i Hercegovine u članu II/1. propisuje najviše standarde zaštite ljudskih prava u poređenju sa minimalnim standardima koje nameće Evropska konvencija.

36. U navedenoj Odluci broj C-186/16 CJEU je, između ostalog, analizirajući nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima, neravnotežu u pravima i obavezama stranaka proizašlim iz ugovora, kao i obim (granicu, okvir) pojma odredaba ugovora koje su "jasno i razumljivo sastavljene" (što na neki način predstavlja sličnost s apelantice predmetom), prije svega napomenuo da je svrha spomenute Direktive broj 93/13, između ostalog, i usklađivanje zakona i drugih propisa država koji se odnose na nepoštene odredbe u ugovorima koji se klapaju između davaoca usluge i potrošača i koje su odraz nepostupanja u dobroj vjeri koje može uzrokovati znatniju neravnotežu u pravima i obavezama stranaka. S tim u vezi je naveden sadržaj člana 4. navedene direktive u kojem je

navedeno: "Ne dovodeći u pitanje član 7. nepoštenost ugovorne odredbe procjenjuje se tako da se u obzir uzimaju priroda robe ili usluga na koje se ugovor odnosi u vrijeme kada je ugovor sklopljen, sve popratne okolnosti sklapanja ugovora i sve ostale odredbe tog ugovora ili nekog drugog ugovora o kojem on ovisi. Procjena o tome da li su neke odredbe nepošteno ne odnosi se na definiciju glavnog predmeta ugovora, ni na primjerenost cijene i naknade, na jednoj strani, i isporučene usluge i robu, na drugoj, sve dok su te odredbe jasno i razumljivo sastavljene." Član 5. iste direktive glasi (određuje): "U slučaju ugovora u kojima se potrošaču sve ili određene odredbe nude u pisanom obliku, te odredbe uvijek moraju biti sročene jasno i razumljivo [...]."

37. Razmatrajući konkretne okolnosti u predmetu broj C-186/16, CJEU je afirmirao stav izražen u ranijoj odluci u predmetu broj C-26/13 (odluka *Kasler*) prema kome je obaveza redovnog suda da ocijeni, s obzirom na narav, opću strukturu i odredbe ugovora o zajmu (kreditu), kao i pravne i činjenične okolnosti tih ugovora, da li su odredbe ugovora o kreditu odraz zakonskih odredaba nacionalnog prava u smislu člana 1. stav 2. Direktive broj 93/13 i da li su u svakom pojedinačnom slučaju odredbe ugovora sačinjene jasno i razumljivo, što podrazumijeva obavezu nacionalnog suda da provjeri okolnosti sklapanja ugovora, odnosno da li su u predmetnom slučaju korisniku kredita bili saopćeni svi elementi koji bi mogli imati utjecaja na opseg njegove obaveze, na osnovu kojih on može ocijeniti naročito ukupnu cijenu svog zajma. Odlučujuću ulogu u toj ocjeni, kako je zaključeno, ima, s jedne strane, pitanje da li su odredbe sastavljene jasno i razumljivo tako da prosječnom potrošaču, odnosno uobičajeno obaviještenom korisniku kredita koji postupa s dužnom pažnjom i razboritošću, omoguće da procijeni tu cijenu i, s druge strane, okolnost povezana s nenavođenjem u ugovoru o kreditu informacija koje se smatraju bitnim s obzirom na prirodu robe ili usluga koje su predmet tog ugovora. Zajmoprimac, kako je dalje obrazloženo, mora biti jasno obaviješten o činjenici da se, sklapajući ugovor o zajmu u stranoj valuti, izlaže određenom tečajnom riziku koji će ekonomski teško moći snositi u slučaju pada vrijednosti valute u kojoj ostvaruje svoj dohodak. S druge strane, kreditna institucija (banka) mora izložiti moguće promjene deviznog tečaja i rizike svojstvene uzimanju zajma u stranoj valuti, naročito ako potrošač koji je zajmoprimac ne ostvaruje svoj dohodak u toj valuti. Slijedeći navedeno, kako je zaključio CJEU u spomenutoj presudi, nacionalni sud mora provjeriti da li je davalac usluga potrošačima na jasan način saopćio sve relevantne informacije koje im omogućavaju da ocijene ekonomske posljedice ugovorne odredbe po njihove finansijske obaveze, i to "u vrijeme sklapanja ugovora", uzimajući u obzir da ugovorna odredba može unositi neravnotežu između stranaka koja se očituje tek tokom izvršenja ugovora.

38. Vraćajući se na konkretni predmet koji se razmatra u ovoj odluci i suštinu apelacionih navoda kojima je ukazano na pogrešnu primjenu materijalnog prava zbog manjkavosti koje se tiču bitnih elemenata ugovora, Ustavni sud, dovodeći te okolnosti u vezu sa okolnostima iz predmeta koje je razmatrao CJEU, ukazuje da je osnovni zadatak redovnih sudova kako sa aspekta primjene procesnog i materijalnog prava, tako i sa aspekta zaključaka iz citiranog predmeta broj C-186/16 bio da provjeri da li je tužena kao davalac usluge apelantici kao primaocu usluge saopćila sve relevantne informacije u pogledu njenih finansijskih obaveza i to u vrijeme zaključenja ugovora. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, zapaža da, iako je apelantica tužbu podnijela radi utvrđenja ništavosti ugovora, svoj tužbeni zahtjev je opredijelila na način da je zahtijevala izmjenu ugovornih odredaba iz ugovora koji je zaključila s tuženom 17. oktobra 2006. godine, jer su, kako je smatrala, od

tog perioda nastale okolnosti zbog kojih je predmet ugovora postao nemoguć i nedopušten, zahtijevajući da joj se obaveza po kreditu obračuna u KM, i to prema kursu u CHF koji je važio u vrijeme zaključenja ugovora. U postupku koji je proveden i iz kog su proizašle osporene presude nesumnjivo je utvrđeno da je apelantica sa tuženom saglasnošću volja zaključila stambeni kredit, da je u odredbi člana 12. ugovoreno da će apelantica dospjele obaveze isplaćivati u KM prema srednjem kursu CHF na dan uplate, da je apelantica voljno prihvatila da novčana sredstva određena u CHF budu doznačena na njen račun u KM iako je imala mogućnost da odobrena devizna sredstva položi na devizni račun, da je u vrijeme ugovaranja konvertibilna marka u odnosu na sve druge valute, uključujući i CHF, bila nestabilna (stabilna samo u odnosu na EUR), da je u vrijeme plasmana kredita tužena imala depozit u CHF valuti i da je, stoga, kredit plasiran uz tu valutu i valutnu klauzulu, da je apelantica prilikom zaključenja ugovora u pisanoj formi bila obaviještena o svim relevantnim informacijama u vezi sa svojom finansijskom obavezom u periodu izvršenja ugovora i periodu otplate od 20 godina, odnosno da joj je, kao i svakom prosječno opreznom licu, moglo biti jasno da ekonomske prilike neće ostati neizmijenjene, te da nijednom relevantnom odredbom materijalnog prava nije zabranjeno ugovaranje valutne klauzule. Također, sudovi su zaključili da u okolnostima konkretnog slučaja nije primjenjiva odredba člana 395. ZOO na kojoj je apelantica insistirala, jer se ona može primijeniti samo i jedino pod uvjetom da je ugovaranje valutne klauzule zabranjeno nekim drugim zakonom, što u konkretnim okolnostima, kako je navedeno, nije slučaj. Pri tome Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja ne nalazi ništa što bi ukazivalo da je prekršeno načelo monetarnog nominalizma iz člana 394. ZOO budući da apelantica nesporno vraća dug u KM u kojima je i primila predmetni kredit s tim što je kao korisnik kredita (u smislu člana 1065. ZOO) obavezna "da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom".

39. Ustavni sud smatra da navedeni razlozi i zaključak redovnih sudova u vezi s postojanjem bitnih elemenata ugovora u vrijeme njegovog zaključenja koji su apelantici predočeni na jasan i razumljiv način, u pisanoj formi, predstavljaju osnovnu razliku u odnosu na predmet koji je razmatrao i analizirao CJPU u vezi sa sličnim okolnostima, te da su stavovi i zaključci redovnih sudova u pogledu postojanja bitnih elemenata ugovora, kao i određenosti (odredivosti) predmeta ugovora potpuno jasni i razumljivi. Stoga, kako smatra Ustavni sud, nema proizvoljnosti u pogledu primjene materijalnog prava odbijanjem apelantice tužbenog zahtjeva kojim je, u suštini, zahtijevala izmjenu ugovornih odredaba, koje su u vrijeme zaključenja bile jasne i razumljive, zbog toga što su se nakon zaključenja ugovora, odnosno u vrijeme njegovog izvršenja promijenile okolnosti zbog kojih apelantica smatra da je predmet izvršenja od početka bio nedopušten. Ovo tim prije što je apelantica, iako je navela da tužbu podnosi radi utvrđenja ništavosti, zapravo, tužbenim zahtjevom tražila da sud obaveže tuženu da izmijeni ugovor, što je u koliziji s obzirom na posljedice ništavosti na način kako su one regulirane odredbama ZOO (čl. 104. i 105). Imajući u vidu navedeno, kao i to da se konkretni predmet u ključnim aspektima (jasnoće, razumljivosti, bitnih elemenata u vrijeme zaključenja spornog ugovora) u bitnome razlikuje od predmeta koji je razmatrao CJPU, te da su upravo u vezi s tim ključnim aspektima u obrazloženjima presuda navedeni jasni i argumentirani razlozi, Ustavni sud zaključuje da u okolnostima konkretnog slučaja nije došlo do povrede apelantice prava na pravično suđenje

iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

40. Apelacionim navodima je pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, također, dovedeno u kontekst primjene materijalnog prava koje je Ustavni sud već razmotrio u prethodnim tačkama ove odluke. S obzirom na to, Ustavni sud zaključuje da su zbog istih razloga neosnovani apelantični navodi o kršenju prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

41. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u situaciji kada je apelantični tužbeni zahtjev odbijen uz jasne i argumentirane razloge iz kojih suštinski proizlazi da je apelantica u vrijeme zaključenja ugovora bila na jasan i razumljiv način obaviještena o svim bitnim elementima ugovora, dakle i o valutnoj klauzuli, te da je ugovor sa tuženom zaključen obostranom saglasnošću volja ugovornih strana.

42. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju koje je u konkretnim okolnostima dovedeno u vezu sa pogrešnom primjenom materijalnog prava zbog istih razloga koji su navedeni u vezi sa pravom na pravično suđenje.

43. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

44. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik

Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 5328/15**, rješavajući apelaciju **L.J.L.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Zlatko M. Knežević, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 13. ožujka 2018. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija **L.J.L.** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 P 102361 14 Gž od 2. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 P 102361 11 P od 20. veljače 2014. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Lj.L. (u daljnjem tekstu: apelantica) iz Ljubuškog, koju zastupa Anela Musa, odvjetnica iz Mostara, podnijela je 30.

studenog 2015. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 58 0 P 102361 14 Gž od 2. rujna 2015. godine i Presude Općinskog suda u Mostaru (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 58 0 P 102361 11 P od 20. veljače 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i Addiko Bank d.d. Sarajevo, kao pravnog sljednika Hypo Alpe-Adria Bank d.d. Mostar (u daljnjem tekstu: tužena) zatraženo je da dostave odgovore na apelaciju u razdoblju od 3. do 30. siječnja 2018. godine.

3. Općinski sud i tužena su dostavili odgovore na apelaciju 11. siječnja i 5. veljače 2018. godine. Kantonalni sud nije dostavio odgovor na apelaciju.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelacije i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

5. Presudom Općinskog suda broj 58 0 P 1012361 11 P od 20. veljače 2014. godine, koja je potvrđena Presudom Kantonalnog suda, usvojen je dio apelantičnog tužbenog zahtjeva koji glasi: "Dužan je tuženi utvrditi da se u ugovoru o kreditu tužiteljice [apelantice] kreditna partija broj 1637266529, promjenjiva kamatna stopa sastoji od fiksne marže od 5,25% i 12-mjesečnog LIBOR-a za CHF utvrđenog na dan 31. prosinac i zaokruženog na prvu veću četvrtinu, u roku od 30 dana. Dužan je tuženi tužiteljici [apelantici] nadoknaditi parnične troškove u iznosu od 120,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 20. veljače 2014. godine do isplate, sve u roku od 30 dana." U preostalom dijelu je tužbeni zahtjev odbijen na način: "Odbija se tužiteljica [apelantica] sa zahtjevom da se tuženom naloži da njezinu obvezu po kreditu, kreditna partija broj 1637266529, obračuna u KM po kursu CHF za KM na dan 17. listopada 2006. godine i utvrdi da je glavni dug 149.651,41 KM sa rokom otplate 240 mjeseci, računajući od 1. siječnja 2007. do 1. prosinca 2026. godine, da tu obvezu apelantica plati u preostalom roku otplate od 158 mjeseci računajući od 1. prosinca 2013. godine do 1. prosinca 2026. godine u KM prema kursu na dan sklapanja ugovora o kreditu, tako da je na ime glavnog duga preostali iznos 117.819,44 KM, čija otplata je uz redovitu promjenjivu kamatnu stopu od 5,75 % (u razdoblju od 1. veljače 2013. godine do 1. veljače 2014. godine), a koja je promjenjiva u zavisnosti od kretanja 12-mjesečnog LIBOR-a za CHF utvrđenog na dan 31. prosinca i zaokruženog na prvu veću četvrtinu i uvećanu za fiksnu maržu od 5,25 %, isplati u mjesečnim anuitetima od po 1.055,98 KM (u razdoblju od 1. veljače 2013. godine do 1. veljače 2014. godine) i uz dospjeće mjesečnog anuiteta 1. dana u mjesecu za tekući mjesec."

6. U obrazloženju presude Općinski sud je naveo da iz činjeničnih navoda tužbe proizlazi da su parnične stranke 17. listopada 2006. godine zaključile ugovor o kreditu na iznos od 121.797,44 CHF uz valutnu klauzulu po srednjem tečaju, što je na dan zaključenja ugovora iznosilo 149.651,42 KM uz redovitu godišnju kamatnu stopu od 6,75%. Ugovoreni rok otplate je bio 240 mjeseci počev od 1. siječnja 2007. godine. Kredit je, osim toga, bio osiguran hipotekom na osnovi sporazuma koji je zaključen 7. studenog 2006. godine, pa pošto je ugovor o kreditu, prema apelantičnim tvrdnjama, zaključen protivno članku 56. Zakona o deviznom poslovanju FBiH, tužbenim zahtjevom je predloženo da se utvrdi njegova ništavost, odnosno da se glavni dug utvrdi u konvertibilnim

markama prema tečaju CHF na 17. listopada 2006. godine i da tu obvezu apelantica plati u roku otplate od 158 mjeseci, počev od 1. prosinca 2013. do 1. prosinca 2026. godine.

7. Osporavajući osnovu i visinu tužbenog zahtjeva, tužena je u odgovoru na tužbu istaknula sljedeće: da je smisao primjene valutne klauzule zaštita banke od promjene vrijednosti novca u razdoblju od nastanka do dospijeća obveze, da je dozvoljena na osnovi odredbe članka 395. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO), da su apelantica i tužena ugovor o kreditu zaključile suglasnošću volja i u odredbi članka 12. ugovora odredile da će apelantica dospjele obveze isplaćivati u KM prema srednjem tečaju CHF na dan uplate, da je apelantica voljno prihvatila da novčana sredstva određena u CHF budu doznačena na njezin račun u KM iako je imala mogućnost odobrena devizna sredstva položiti na devizni račun, iz čega proizlazi da je po njezinom zahtjevu, primjenom valutne klauzule, izvršena konverzija u domaću valutu. Tužena je, osim toga, navela da je apelantičina obveza određena, odnosno određiva, jer bi, u protivnom, to povuklo ništavost cijelog ugovora, pa bi sud morao cijeli ugovor proglasiti ništavim. Ugovor o kreditu je, prema mišljenju tužene, imao moguć, dopušten i određen, odnosno odrediv predmet.

8. Odlučujući u okviru apelantičinog postavljenog tužbenog zahtjeva, Općinski sud je, prije svega, istaknuo da je među parničnim strankama prijeporno je li predmetni ugovor o kreditu devizni ugovor ili ugovor sa valutnom klauzulom, je li bilo zakonito ugovaranje u svezi sa švicarskim frankom (u daljnjem tekstu: CHF), je li kamatna stopa zakonito obračunavana i obvezuje li apelanticu ugovor u svim odredbama budući da ga je zaključila slobodnom voljom, te je li u okolnostima konkretnog slučaja protekao rok u kojem se apelantica mogla pozivati na razloge za relativnu ništavost ugovora, odnosno je li potraživanje zastarjelo. U svezi sa navedenim, nakon ocjene i analize izvedenih dokaza pojedinačno i u njihovoj ukupnosti, Općinski sud je zaključio da je tužbeni zahtjev djelomično utemeljen, i to u dijelu utvrđenja koje se tiče promjenjive kamatne stope na način da se ona sastoji od fiksne marže od 5,25% i dvanaestomjesečnog LIBOR-a za CHF utvrđenog na 31. prosinac i zaokruženog na prvu veću četvrtinu. U tom smislu su ocijenjene odredbe ugovora i nalaz i mišljenje vještaka financijske struke Nedeljke Bilić, pa je, s tim u svezi, zaključeno da tužena nije imala pravo mijenjati kamatnu stopu na način kako je to učinjeno (u odnosu na visinu marže), niti je apelantici dostavljena odluka Kreditnog odbora na temelju koje je mijenjana kamatna stopa, niti je to moglo biti učinjeno a da se ne obavijesti apelantica o navedenom. S tim u svezi su prihvaćeni nalaz i mišljenje vještaka financijske struke kao osnova za djelomično usvajanje tužbenog zahtjeva, jer je u postupku utvrđeno da je dio ugovora o kreditu zahvaćen nedostatkom iz članka 105. stavak 1. (djelomična ništavost) zbog čega je utvrđeno da se promjenjiva kamatna stopa sastoji od fiksne marže i dvanaestomjesečnog LIBOR-a za CHF utvrđenog na 31. prosinac i zaokruženog na prvu veću četvrtinu. U tom smislu je uvidom u ugovor zaključen između parničnih stranaka utvrđeno da u ugovoru nije određeno za koju valutu je vezan obračun promjenjive kamatne stope i nije određena marža, a pošto je tužena tijekom trajanja ugovora neutemeljeno mijenjala maržu i isticala da na to ima pravo, bilo je očekivano da će to raditi i ubuduće, pa je taj dio tužbenog zahtjeva usvojen.

9. U preostalom dijelu je odbijen tužbeni zahtjev kojim je apelantica tražila da se njezina obveza iz ugovora utvrdi u visini kako je već određena u članku 1. ugovora o kreditu, uz rok otplate kako je već određeno u članku 2.II. i 2.III. ugovora, pa je ocijenjeno da nema osnove da se to presudom nalaže tuženoj.

Također je ocijenjeno da nema osnove ni da se izmijeni ugovorna odredba tako da se buduće apelantične mjesečne obveze vežu za tečaj CHF na dan sklapanja ugovora, jer su parnične stranke suglasnošću volja odredile da se rata kredita otplaćuje prema tečaju na dan uplate (članak 2.II. ugovora), a osim toga je ocijenjeno da nema osnove ni smisla utvrđivati visinu apelantične mjesečne obveze za razdoblje koje je već prošlo (od 1. veljače 2013. do 1. veljače 2014. godine), jer je za to razdoblje tuženi već izvršio obračun i sa apelantičinog tekućeg računa skinuo obračunati iznos.

10. S tim u svezi, Općinski sud je, prije svega, naveo sadržaj odredbe članka 18. ZOO prema kojoj su sudionici u obligacijskoppravnom odnosu dužni u izvršavanju svojih obveza postupati s pozornošću dobrog gospodarstvenika, potom, sadržaj odredbe članka 47. ZOO kojom je propisano da je ugovor ništav u slučaju da je predmet obveze neodređen ili neodrediv. Navedene zakonske odredbe su dovedene u kontekst izvedenih dokaza, prije svega sa sadržajem ugovora o kreditu čije je utvrđenje ništavosti apelantica zatražila, te je zaključeno da navedeni ugovor nije u suprotnosti sa odredbom članka 395. ZOO i člankom 56. Zakona o deviznom poslovanju iz 1998. godine, jer iz ugovora jasno proizlazi da apelantičina obveza nije određena isplatom u stranoj valuti, već u KM. Osim toga, uvjet za primjenu odredbe članka 395. ZOO je da je obveza utvrđena protivno posebnom propisu (zakonu), a to je u relevantnom razdoblju bio Zakon o deviznom poslovanju u kojem ne postoji odredba koja bi zabranjivala ugovaranje obveze u stranoj valuti. Odredba članka 56. Zakona o deviznom poslovanju na čijoj je primjeni apelantica tijekom postupka inzistirala odnosi se, kako je navedeno u obrazloženju, na kredite za pravne osobe, a pošto je u okolnostima konkretnog slučaja nepobitno kredit odobren fizičkoj osobi (apelantici), navedena zakonska odredba, prema ocjeni suda, nije mogla ni biti prekršena. Prema tome, kako je zaključio Općinski sud, predmetni ugovor nije protivan zakonskim odredbama, niti je drugim propisima bilo isključeno ugovaranje promjenjive kamatne stope i valutne klauzule.

11. Kantonalni sud je, odlučujući o prizivima parničnih stranaka, donio Presudu broj 58 0 P 102361 14 Gž od 2. rujna 2015. godine kojom su prizivi odbijeni kao neutemeljeni i prvostupajnska presuda potvrđena. Nakon što je pobijanu presudu ispitao u smislu odredbe članka 221. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP), Kantonalni sud je neutemeljenost prizivnih navoda, odnosno pravilnost i zakonitost prvostupajnske presude utemeljio na sljedećem: nasuprot apelantičnim prizivnim navodima kojima je suštinski ukazala na pogrešnu primjenu materijalnog prava zbog toga što ugovor o kreditu nije devizni ugovor, Kantonalni sud je naveo da je među strankama nepobitno da su 17. listopada 2006. godine zaključile Ugovor o kreditu kao namjenski stambeni kredit u iznosu od 121,797,44 CHF uz valutnu klauzulu prema srednjem tečaju, što je na dan zaključenja ugovora iznosilo 149.651,42 KM sa rokom otplate od 240 mjeseci i ratom u trenutku zaključenja Ugovora od 911,66 CHF, koja će se otplaćivati u KM prema srednjem tečaju CHF na dan uplate sa promjenjivom kamatnom stopom koja je u trenutku zaključenja Ugovora iznosila 6,75%, mjesečni obračun, 12-mjesečni LIBOR uvećan za maržu, LIBOR zaokružen na prvu veću četvrtinu i kamata u roku korištenja u visini redovite, a što proizlazi iz navedenog ugovora. S tim u svezi i u svezi sa apelantičnim prizivnim navodima je zaključeno da navedeni ugovor nije devizni, već ugovor s valutnom klauzulom, pa, stoga, nema mjesta za primjenu odredbe članka 56. Zakona o deviznom poslovanju iz 1998. godine, jer ne predstavlja kreditiranje u devizama koje je bilo dopušteno domaćoj pravnoj osobi u stranoj, a ne u domaćoj valuti. Međutim, kako je dalje

obrazloženo, valutna klauzula je izričito dozvoljena Zakonom o deviznom poslovanju iz 2010. godine kojim je u odredbi članka 5. propisano da je dozvoljeno ugovaranje u devizama u FBiH s tim što se plaćanje i naplaćivanje vrši u konvertibilnim markama. S tim u svezi, Kantonalni sud je pojasnio da Zakon o Centralnoj banci BiH i Zakon o bankama nisu zabranili ugovaranje valutne klauzule, već upravo protivno, nakon donošenja Zakona o deviznom poslovanju iz 2010. godine navedeni zakoni se nisu mijenjali, što znači da nije bilo potrebe za eventualnim usuglašavanjem sa Zakonom o deviznom poslovanju budući da nisu bili u koliziji jedni s drugim. U tom smislu, dakle dopuštenosti zaključenja ugovora o kreditu s valutnom klauzulom (plaćanje u domaćoj valuti prema vrijednosti određenog iznosa strane valute), jeste i stajalište sudske prakse Vrhovnog suda FBiH, kao i odredaba ZOO kao *lex generalis* u konkretnom slučaju, koji ne zabranjuje ugovaranje valutne klauzule, oslanjajući se na druge propise koji se primjenjuju u FBiH. S tim u svezi je napomenuto da se odredba članka 395. ZOO primjenjuje samo i jedino pod uvjetom da je ugovaranje valutne klauzule zabranjeno nekim drugim zakonom, pa je, s tim u svezi, zaključeno da se navedena odredba u konkretnom slučaju ne može primijeniti, jer u vrijeme zaključenja ugovora valutna klauzula nije bila zabranjena nekim drugim posebnim zakonom.

12. U svezi sa prizivnim navodima kojima je ukazano na neopravdanost ugovaranja valutne klauzule u CHF, Kantonalni sud je, obrazlažući njihovu neutemeljenost, naveo da je u vrijeme ugovaranja KM bila stabilna valuta, ali samo u odnosu na EUR, dok je u odnosu na sve druge valute bila nestabilna, da banke plasman kredita vrše iz svojih depozita, da je u vrijeme plasmana predmetnog kredita tužena imala depozit u valuti CHF i da je, stoga, kredit plasiran uz tu valutu i valutnu klauzulu, da se iz predmetnog ugovora vidi da je u pitanju stambeni kredit na iznos glavnice koji nije zanemariv i na razdoblje otplate od 20 godina, te da je, stoga, svakoj punoljetnoj i prosječno opreznoj osobi moglo biti jasno da će se tijekom tako dugog razdoblja otplate prilike u društvu mijenjati, odnosno da ekonomske prilike neće ostati neizmijenjene. Pri sklapanju dugoročnog ugovora o kreditu potpuno je jasno, kako je dalje navedeno, da se sa elementom aleatornosti uvijek mora računati, da su odredbe o valutnoj klauzuli vezanoj za švicarski franak u predmetnom ugovoru bile uočljive, jasne i razumljive i da je apelantici kao korisnici kredita bilo potpuno jasno da će se tijekom trajanja otplate kredita iznos glavnice obračunavati primjenom švicarskog franka u odnosu na konvertibilnu marku.

13. Apelantičin prizivni navod da su predmetnim ugovorom prekršene odredbe članka 40. Zakona o bankama u svezi sa nelojalnom konkurencijom, prema ocjeni Kantonalnog suda, neprihvatljiv je pri činjenici da je u vrijeme sklapanja predmetnog ugovora početna kamatna stopa, premda ugovorena kao promjenjiva, bila niža od one u ugovorima o kreditu sklopljenim u KM ili uz valutnu klauzulu uz primjenu EUR-a, što znači da takvi ugovori nisu predstavljali nelojalnu konkurenciju na financijskom tržištu u smislu odredaba članka 40. Zakona o bankama prema kojem banka ne smije ulaziti u transakcije ili sudjelovati u bilo kojim djelatnostima koje predstavljaju konkurenciju na financijskom tržištu. Osim toga, apelantičin priziv neutemeljeno ukazuje na izigravanje načela monetarnog nominalizma izraženog u članku 394. ZOO koje podrazumijeva isplatu onog broja novčanih jedinica na koje obveza glasi, pozivajući se pri tome na stajalište Vrhovnog suda FBiH usvojeno u Presudi tog suda broj 070-0-Rev-08-001688 od 23. veljače 2010. godine, jer se u konkretnom slučaju ne radi o istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi. Na temelju navedenog, prihvaćajući u potpunosti razloge prvostupajnske presude,

Kantonalni sud je apelantičin priziv odbio i prvostupajnsku presudu potvrdio primjenom odredbe iz članka 226. ZPP.

IV. Apelacija a) Navodi iz apelacije

14. Apelantica ukazuje da joj je pobijanim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Povredu navedenih prava apelantica suštinski obrazlaže pogrešnom primjenom materijalnog prava, ukazujući na odredbe čl. 26. i 47. ZOO iz kojih, prema njezinom mišljenju, proizlazi da je ugovor o kreditu koji je zaključila s tuženom ništav zbog toga što je navedenim odredbama propisano da je ugovor zaključen onda kada su se stranke usuglasile o bitnim sastojcima ugovora, odnosno da je ništav jer predmetni ugovor prilikom zaključenja nije imao određene, niti određive elemente. Smatra da je imala opravdan interes tužbom tražiti utvrđenje stvarnog stanja glavnog duga, a stoga i utvrđenje svoje stvarne obveze kao korisnika kredita, jer je predmet ugovora nakon zaključenja postao nemoguć i nedopušten. Smatra da je u okolnostima konkretnog slučaja postupljeno protivno odredbi članka 394. ZOO na način što je dopuštena valorizacija tražbine kredita u domaćoj valuti, odnosno što je dopušteno da se kredit dobiven u domaćoj valuti valorizira u stranoj, konkretno u CHF, iako iz obrazloženja pobijanih presuda proizlazi da predmetni kredit nije bio devizni, pa je, stoga, isključena mogućnost ugovaranja valutne klauzule. Primijenjeno na konkretan slučaj, odredba članka 394. ZOO, prema apelantičinom mišljenju, mogla se tumačiti jedino na način da nije dopušteno valorizirati tražbinu kredita u domaćem novcu prema vrijednosti tečaja strane valute na dan plaćanja obveze, jer je tužena u konkretnom slučaju, zbog povećanja tečaja CHF, povećala glavnice, čime je postupila protivno navedenoj odredbi ZOO. Na taj način je tužena ostvarila povećanje vrijednosti strane valute koju u vrijeme zaključenja ugovora nije imala, čime je narušeno temeljno načelo ZOO o jednakim davanjima i jednakopravnosti stranaka. Predloženo je da se apelacija usvoji, pobijana presuda ukine i predmet vrati na ponovni postupak.

b) Odgovor na apelaciju

15. Općinski sud je u odgovoru na apelaciju istaknuo da je apelacija neutemeljena, da u postupku koji se vodio pred tim sudom nisu povrijeđena apelantičina prava na koja je apelacijom ukazala, jer je u postupku i prilikom donošenja presude u svemu postupljeno sukladno relevantnim odredbama ZOO. Pri tome je ocijenjeno kao neutemeljeno nalagati tuženoj da izvrši preračun apelantičine obveze po osnovi predmetnog ugovora o kreditu, jer je prvostupajnska presuda kojom je djelomično usvojen apelantičin zahtjev povodom vrste, visine i strukture kamatne stope, te načina utvrđenja njezinog promjenjivog dijela bazirana na činjeničnom stanju utvrđenom u postupku uz zaključak da u okolnostima konkretnog slučaja nije u pitanju devizni kredit i da je obveza, iako neodređena, ipak, određiva. Predloženo je da se apelacija odbije.

16. Tužena je u iscrpnom odgovoru na apelaciju istaknula sljedeće: da su se pamične stranke prilikom zaključenja ugovora o kreditu suglasile o bitnim elementima ugovora u smislu odredbe članka 1065. ZOO, da su odredbe o valutnoj klauzuli u ugovoru bile ne samo uočljive već i jasne i razumljive, da je pri zaključenju ugovora izjava volje učinjena slobodno, da je apelantica kao korisnik kredita imala mogućnost zatražiti od tužene pojašnjenje određenih pojmova ili odredaba ugovora, da je predmet obveze iz ugovora određen i odrediv kako u pogledu glavne obveze (iznosa kredita), tako i

u pogledu sporednih davanja (iznosa kamata) o čemu su se parnične stranke prilikom zaključenja ugovora dogovorile. Osim toga, tužena je istaknula relevantne zakonske odredbe iz kojih proizlazi da je u vrijeme zaključenja ugovora o kreditu bilo dozvoljeno ugovaranje valutne klauzule, da klauzula nije vezana isključivo za EUR, već u konkretnom slučaju za CHF, čiji tečaj oscilira, ovisno o stanju na finansijskom tržištu. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

17. **Zakon o parničnom postupku** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud će savjesno i brižljivo ocijeniti svaki dokaz zasebno i sve dokaze zajedno.

18. **Zakon o deviznom poslovanju** ("Službene novine FBiH" broj 35/98) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 56.

Banke mogu odobravati devizne kredite domaćim pravnim osobama radi plaćanja u inozemstvu s tim da se na odobreni devizni kredit može plaćati kamata i u devizama.

Vlada, na prijedlog Ministarstva propisuje namjenu i uvjete uz koje se mogu odobravati ovi krediti.

Ministarstvo može utvrditi način i rokove izvješćavanja o odobrenim kreditima.

19. **Zakon o deviznom poslovanju** ("Službene novine FBiH" broj 47/10) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 5.

Dozvoljeno je ugovaranje u devizama u Federaciji s tim što se plaćanje i naplaćivanje vrši u konvertibilnim markama.

20. **Zakon o bankama** ("Službene novine FBiH" br. 39/98, 32/00, 48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03, 28/03 i 66/13) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 40.

Banka ne smije ulaziti u transakcije ili sudjelovati u bilo kojim djelatnostima koje predstavljaju nelojalnu konkurenciju na finansijskom tržištu.

Članak 40.a

Agencija ima pravo regulirati naknade koje banke naplaćuju u slučajevima sporazuma banaka o fiksnim naknadama ili drugim nekorektnim poslovanjem suprotno propisima Agencije.

21. **Zakon o obligacionim odnosima** ("Službeni list SFRJ" br. 29/78, 39/85 45/89 i 57/89, "Službeni list RBiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94 i "Službene novine FBiH" broj 29/03) u relevantnom dijelu glasi:

Član 26.

Ugovor je zaključen kad su se ugovorne strane saglasile o bitnim sastojcima ugovora.

Član 28.

(1) Volja za zaključenje ugovora može se izjaviti riječima, uobičajenim znacima ili drugim ponašanjem iz koga se sa sigurnošću može zaključiti o njenom postojanju.

(2) Izjava volje mora da bude učinjena slobodno i ozbiljno.

Član 47.

Kad je predmet obaveze nemoguć, nedopušten, neodređen ili neodrediv, ugovor je ništav.

Član 49.

Predmet obaveze je nedopušten ako je protivan "Ustavu Republike Bosne i Hercegovine", prinudnim propisima te moralu društva.

Član 50.

(1) Predmet obaveze je odrediv ako ugovor sadrži podatke pomoću kojih se može odrediti ili su strane ostavile trećem licu da ga odredi.

(2) Ako to treće lice neće ili ne može da odredi predmet obaveze, ugovor je ništav.

Član 103.

Ugovor, koji je protivan Ustavu Republike Bosne i Hercegovine i prinudnim propisima te moralu društva ništavan je ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

[...]

Načelo monetarnog nominalizma

Član 394.

Kad obaveza ima za predmet svotu novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obaveza glasi, izuzev kad zakon određuje što drugo.

Valuta obaveze

Član 395.

Ako novčana obaveza protivno posebnom zakonu glasi na plaćanje u zlatu ili nekoj stranoj valuti, njeno ispunjenje se može zahtijevati samo u domaćem novcu prema kursu koji je važio u trenutku nastanka obaveze.

Član 1065.

Ugovorom o kreditu banka se obavezuje da korisniku kredita stavi na raspolaganje određeni iznos novčanih sredstava, na određeno ili neodređeno vrijeme, za neku namjenu ili bez utvrđene namjene, a korisnik se obavezuje da banci plaća ugovorenu kamatu i dobijeni iznos novca vrati u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom.

Član 1066.

(1) Ugovor o kreditu mora biti sačinjen u pismenoj formi.

(2) Ugovorom o kreditu utvrđuju se iznos, kao i uslovi davanja, korišćenja i vraćanja kredita.

VI. Dopustivost

22. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

23. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

24. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 58 0 P 102361 14 Gž od 2. rujna 2015. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelantica je posredstvom svojeg opunomoćenika primila 1. listopada 2015. godine a apelacija je podnesena 30. studenog 2015. godine, dakle, u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

25. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

26. Apelantica pobija presude redovitih sudova ukazujući da joj je navedenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, odnosno članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

27. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

28. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

29. U konkretnom slučaju postupak iz kojeg su proizašle pobijane presude odnosi se na utvrđenje ništavosti ugovora o kreditu iz čega proizlazi da se radi o predmetu građanskopravne naravi, pa, stoga, apelantica u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Prema tome, Ustavni sud mora ispitati je li postupak pred redovitim sudovima bio pravičan onako kako to zahtijevaju navedene odredbe.

30. Apelantica suštinski ukazuje da joj je u postupku koji je okončan pobijanom presudom Kantonalnog suda povrijeđeno pravo na pravično suđenje zbog pogrešne primjene materijalnog prava. S tim u svezi, apelantica istrajava na tvrdnji da je predmetni ugovor ništav, jer se pri njegovom zaključenju sa tuženom nije usuglasila o bitnim sastojcima ugovora koji se odnose na valutnu klauzulu u CHF, zbog čega smatra da predmetni ugovor pri zaključenju nije imao određene, niti određive elemente. Smatra da je imala opravdan interes da tužbom traži utvrđenje stvarnog stanja glavnog duga i utvrđenje svoje stvarne obveze kao korisnika kredita, jer je predmet ugovora, nakon zaključenja, postao nemoguć i nedopušten, da su u okolnostima konkretnog slučaja redoviti sudovi postupili protivno odredbi članka 394. ZOO na način da je dopuštena valorizacija tražbine kredita u domaćoj valuti, odnosno da je dopušteno da se kredit dobiven u domaćoj valuti valorizira u stranoj, konkretno u CHF, iako iz obrazloženja pobijanih presuda proizlazi da predmetni kredit nije bio devizni, pa je stoga isključena mogućnost ugovaranja valutne klauzule. Smatra da nije dopušteno valorizirati tražbinu kredita u domaćem novcu prema vrijednosti tečaja strane valute na dan plaćanja obveze, jer je tužena u konkretnom slučaju, zbog povećanja tečaja CHF, povećala glavnice, čime je postupila protivno navedenoj odredbi ZOO. Na taj način je tužena ostvarila povećanje vrijednosti strane valute koju u vrijeme zaključenja ugovora nije imala, čime je narušeno temeljno načelo ZOO o jednakim davanjima i jednakopravnosti stranaka.

31. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već

je, općenito, zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

32. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, obzirom na pitanja koja se predmetnom apelacijom pokreću, ispitati je li osporena presuda Kantonalnog suda utemeljena na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava.

33. Dovodeći navedena stajališta u svezu s konkretnim predmetom, Ustavni sud, prije svega, zapaža da su sudovi koji su donijeli pobijane odluke na dvije razine, povodom apelantičine tužbe i priziva, bili suglasni da u okolnostima konkretnog slučaja nema osnove za utvrđenje ništavosti ugovora o kreditu, budući da je apelantica sa tuženom zaključila namjenski stambeni kredit čija je novčana vrijednost izražena u CHF uz valutnu klauzulu koja, u biti, znači da se mjesečne rate otplaćuju u KM prema srednjem tečaju CHF na dan uplate, da je u vrijeme ugovaranja KM bila stabilna valuta, ali samo u odnosu na EUR, dok je u odnosu na sve druge valute bila nestabilna, da je u vrijeme plasmana predmetnog kredita tužena imala depozit u valuti CHF i da je, stoga, kredit plasiran uz tu valutu i valutnu klauzulu, da je iz predmetnog ugovora vidljivo da je u pitanju stambeni kredit na iznos glavnice koji nije zanemariv i razdoblje otplate od 20 godina, te da je apelantici, kao i svakoj prosječno opreznj osobi, moglo biti jasno da će se tijekom tako dugog razdoblja otplate prilike u društvu mijenjati, odnosno da ekonomske prilike neće ostati neizmijenjene. U pogledu neprimjenjivosti odredaba ZOO na koje je apelantica ukazala tijekom postupka i povodom priziva, redoviti sudovi su u obrazloženju odluka naveli da ni Zakon o Centralnoj banci BiH, niti Zakon o bankama nisu zabranili ugovaranje valutne klauzule. U svezi s nemogućnošću primjene odredbe članka 395. ZOO kojom je propisano da, "ako novčana obveza protivno posebnom zakonu glasi na plaćanje u zlatu ili nekoj stranoj valuti, njezino ispunjenje se može zahtijevati samo u domaćem novcu prema tečaju koji je važio u trenutku nastanka obveze", Kantonalni sud je u obrazloženju presude naveo da se navedena odredba može primijeniti samo i jedino pod uvjetom da je ugovaranje valutne klauzule zabranjeno nekim drugim zakonom, što u konkretnim okolnostima nije slučaj, jer u vrijeme zaključenja ugovora valutna klauzula nije bila zabranjena nekim drugim posebnim zakonom.

34. Imajući u vidu apelacijske navode kojima je, između ostalog, ukazano na nedostatak bitnih elemenata ugovora u vrijeme njegovog zaključenja i stajalište iz pobijane presude iz kojeg proizlazi da je apelantica na jasan i potpuno razumljiv način (u pisanoj formi) bila obaviještena o bitnim elementima ugovora, Ustavni sud napominje da je pri razmatranju okolnosti

konkretnog slučaja imao u vidu Direktivu Vijeća Europske zajednice broj 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. godine ("Službeni list Europskih zajednica" broj 95/29, u daljnjem tekstu: Direktiva) na temelju koje je Europski sud pravde (u daljnjem tekstu: CJEU) donio presudu u predmetu broj C-186/16 od 20. rujna 2017. godine povodom zahtjeva za prethodnu odluku koju je uputio Prizivni sud u Oradei - Rumunjska, u okviru spora između *Ruxandre Paule Adriciuc* i 68 drugih osoba, s jedne strane, i *Banca Romaneasca SA* (u daljnjem tekstu: Banka) u svezi s nepoštenim odredbama iz ugovora o kreditu prema kojima su korisnici kredita bili dužni vraćati mjesečne rate kredita u švicarskim francima (CHF). Posljedica toga je bila da su tečajni rizik koji podrazumijeva da se rata povećava u slučaju pada tečaja rumunjskog leja u odnosu na CHF u potpunosti snosili oni.

35. U tom smislu Ustavni sud podsjeća da je nadležnost CJEU izvorna a to znači da se pred tim sudom rješavaju predmeti koji za stranku još nisu izgubljeni pred nacionalnim sudovima, te, s tim u svezi, podsjeća na obvezu država članica Europske unije da poštuju i provode odluke CJEU. U tom kontekstu, imajući u vidu da je vladavina prava temeljno načelo na čijem ostvarenju rade svi nacionalni sudovi, pa tako i pravosuđe u Bosni i Hercegovini, Ustavni sud podsjeća da, iako Bosna i Hercegovina nije članica Europske unije i nema izravnu obvezu provoditi odluke CJEU kao što imaju države članice, ona može tumačiti domaće zakonodavstvo u duhu pravnog koncepta kakav podržava Europska unija, tim prije što Ustav Bosne i Hercegovine u članku II/1. propisuje najviše standarde zaštite ljudskih prava u usporedbi sa minimalnim standardima koje nameće Europska konvencija.

36. U navedenoj Odluci broj C-186/16 CJEU je, između ostaloga, analizirajući nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima, neravnotežu u pravima i obvezama stranaka proizašlim iz ugovora, kao i opseg (granicu, okvir) pojma odredaba ugovora koje su "jasno i razumljivo sastavljene" (što na neki način predstavlja sličnost s apelantičnim predmetom), prije svega napomenuo da je svrha spomenute Direktive broj 93/13, između ostalog, i usklađivanje zakona i drugih propisa država koji se odnose na nepoštene odredbe u ugovorima koji se sklapaju između davatelja usluge i potrošača i koje su odraz nepostupanja u dobroj vjeri koje može uzrokovati znatniju neravnotežu u pravima i obvezama stranaka. S tim u svezi je naveden sadržaj članka 4. navedene direktive u kojem je navedeno: "Ne dovodeći u pitanje članak 7. nepoštenost ugovorne odredbe procjenjuje se tako da se u obzir uzimaju narav robe ili usluga na koje se ugovor odnosi u vrijeme kada je ugovor sklopljen, sve popratne okolnosti sklapanja ugovora i sve ostale odredbe tog ugovora ili nekog drugog ugovora o kojem on ovisi. Procjena o tome jesu li neke odredbe nepoštene ne odnosi se na definiciju glavnog predmeta ugovora, ni na primjerenost cijene i naknade, na jednoj strani, i isporučene usluge i robu, na drugoj, sve dok su te odredbe jasno i razumljivo sastavljene." Članak 5. iste direktive glasi (određuje): "U slučaju ugovora u kojima se potrošaču sve ili određene odredbe nude u pisanom obliku, te odredbe uvijek moraju biti sročene jasno i razumljivo [...]."

37. Razmatrajući konkretne okolnosti u predmetu broj C-186/16, CJEU je afirmirao stajalište izraženo u ranijoj odluci u predmetu broj C-26/13 (odluka *Kasler*) prema kojem je obveza redovitog suda da ocijeni, obzirom na narav, opću strukturu i odredbe ugovora o zajmu (kreditu), kao i pravne i činjenične okolnosti tih ugovora, jesu li odredbe ugovora o kreditu odraz zakonskih odredaba nacionalnog prava u smislu članka 1. stavak 2. Direktive broj 93/13 i jesu li u svakom pojedinačnom slučaju odredbe ugovora sačinjene jasno i razumljivo, što podrazumijeva obvezu nacionalnog suda da provjeri okolnosti

sklapanja ugovora, odnosno jesu li u predmetnom slučaju korisniku kredita bili priopćeni svi elementi koji bi mogli imati utjecaja na opseg njegove obveze, na temelju kojih on može ocijeniti osobito ukupnu cijenu svog zajma. Odlučujuću ulogu u toj ocjeni, kako je zaključeno, ima, s jedne strane, pitanje jesu li odredbe sastavljene jasno i razumljivo tako da prosječnom potrošaču, odnosno uobičajeno obaviještenom korisniku kredita koji postupi s dužnom pozornošću i razboritošću, omoguće da procijeni tu cijenu i, s druge strane, okolnost povezana s nenavedenjem u ugovoru o kreditu informacija koje se smatraju bitnim obzirom na narav robe ili usluga koje su predmetom tog ugovora. Zajmoprimac, kako je dalje obrazloženo, mora biti jasno obaviješten o činjenici da se, sklapajući ugovor o zajmu u stranoj valuti, izlaže određenom tečajnom riziku koji će ekonomski teško moći snositi u slučaju pada vrijednosti valute u kojoj ostvaruje svoj dohodak. S druge strane, kreditna institucija (banka) mora izložiti moguće promjene deviznog tečaja i rizike svojstvene uzimanju zajma u stranoj valuti, osobito ako potrošač koji je zajmoprimac ne ostvaruje svoj dohodak u toj valuti. Slijedeći navedeno, kako je zaključio CJEU u spomenutoj presudi, nacionalni sud mora provjeriti je li davatelj usluga potrošačima na jasan način priopćio sve relevantne informacije koje im omogućavaju da ocijene ekonomske posljedice ugovorne odredbe po njihove financijske obveze, i to "u vrijeme sklapanja ugovora", uzimajući u obzir da ugovorna odredba može unositi neravnotežu između stranaka koja se očituje tek tijekom izvršenja ugovora.

38. Vraćajući se na konkretni predmet koji se razmatra u ovoj odluci i suštinu apelacijskih navoda kojima je ukazano na pogrešnu primjenu materijalnog prava zbog manjkavosti koje se tiču bitnih elemenata ugovora, Ustavni sud, dovodeći te okolnosti u svezu sa okolnostima iz predmeta koje je razmatrao CJEU, ukazuje da je temeljni zadatak redovitih sudova kako sa aspekta primjene procesnog i materijalnog prava, tako i sa aspekta zaključaka iz citiranog predmeta broj C-186/16 bio provjeriti je li tužena kao davatelj usluge apelantici kao primatelju usluge priopćila sve relevantne informacije u pogledu njezinih financijskih obveza i to u vrijeme zaključenja ugovora. S tim u svezi, Ustavni sud, prije svega, zapaža da, iako je apelantica tužbu podnijela radi utvrđenja ništavosti ugovora, svoj tužbeni zahtjev je opredijelila na način da je zahtijevala izmjenu ugovornih odredaba iz ugovora koji je zaključila s tuženom 17. listopada 2006. godine, jer su, kako je smatrala, od tog razdoblja nastale okolnosti zbog kojih je predmet ugovora postao nemoguć i nedopušten, zahtijevajući da joj se obveza po kreditu obračuna u KM, i to prema tečaju u CHF koji je važio u vrijeme zaključenja ugovora. U postupku koji je proveden i iz kojeg su proizašle osporene presude nedvojbeno je utvrđeno da je apelantica sa tuženom suglasnošću volja zaključila stambeni kredit, da je u odredbi članka 12. ugovoreno da će apelantica dospjele obveze isplaćivati u KM prema srednjem tečaju CHF na dan uplate, da je apelantica voljno prihvatila da novčana sredstva određena u CHF budu doznačena na njezin račun u KM iako je imala mogućnost odobrena devizna sredstva položiti na devizni račun, da je u vrijeme ugovaranja konvertibilna marka u odnosu na sve druge valute, uključujući i CHF, bila nestabilna (stabilna samo u odnosu na EUR), da je u vrijeme plasmana kredita tužena imala depozit u CHF valuti i da je, stoga, kredit plasiran uz tu valutu i valutnu klauzulu, da je apelantica prilikom zaključenja ugovora u pisanoj formi bila obaviještena o svim relevantnim informacijama u svezi sa svojom financijskom obvezom u razdoblju izvršenja ugovora i razdoblju otplate od 20 godina, odnosno da joj je, kao i svakoj prosječno opreznoj osobi, moglo biti jasno da ekonomske prilike neće ostati neizmijenjene, te da nijednom relevantnom odredbom materijalnog prava nije

zabranjeno ugovaranje valutne klauzule. Također, sudovi su zaključili da u okolnostima konkretnog slučaja nije primjenjiva odredba članka 395. ZOO na kojoj je apelantica inzistirala, jer se ona može primijeniti samo i jedino pod uvjetom da je ugovaranje valutne klauzule zabranjeno nekim drugim zakonom, što u konkretnim okolnostima, kako je navedeno, nije slučaj. Pri tome Ustavni sud u okolnostima konkretnog slučaja ne nalazi ništa što bi ukazivalo da je prekršeno načelo monetarnog nominalizma iz članka 394. ZOO budući da apelantica nepobitno vraća dug u KM u kojima je i primila predmetni kredit s tim što je kao korisnik kredita (u smislu članka 1065. ZOO) obvezna "banci plaćati ugovorenu kamatu i dobiveni iznos novca vratiti u vrijeme i na način kako je utvrđeno ugovorom".

39. Ustavni sud smatra da navedeni razlozi i zaključak redovitih sudova u svezi s postojanjem bitnih elemenata ugovora u vrijeme njegovog zaključenja koji su apelantici predloženi na jasan i razumljiv način, u pisanoj formi, predstavljaju temeljnu razliku u odnosu na predmet koji je razmatrao i analizirao CJPU u svezi sa sličnim okolnostima, te da su stajališta i zaključci redovitih sudova u pogledu postojanja bitnih elemenata ugovora, kao i određenosti (odredivosti) predmeta ugovora potpuno jasni i razumljivi. Stoga, kako smatra Ustavni sud, nema proizvoljnosti u pogledu primjene materijalnog prava odbijanjem apelantičinog tužbenog zahtjeva kojim je, u biti, zahtijevala izmjenu ugovornih odredaba, koje su u vrijeme zaključenja bile jasne i razumljive, zbog toga što su se nakon zaključenja ugovora, odnosno u vrijeme njegovog izvršenja promijenile okolnosti zbog kojih apelantica smatra da je predmet izvršenja od početka bio nedopušten. Ovo tim prije što je apelantica, iako je navela da tužbu podnosi radi utvrđenja ništavosti, zapravo, tužbenim zahtjevom tražila da sud obveže tuženu da izmijeni ugovor, što je u koliziji obzirom na posljedice ništavosti na način kako su one regulirane odredbama ZOO (čl. 104. i 105). Imajući u vidu navedeno, kao i to da se konkretni predmet u ključnim aspektima (jasnoće, razumljivosti, bitnih elemenata u vrijeme zaključenja prijepornog ugovora) u bitnome razlikuje od predmeta koji je razmatrao CJPU, te da su upravo u svezi s tim ključnim aspektima u obrazloženjima presuda navedeni jasni i

argumentirani razlozi, Ustavni sud zaključuje da u okolnostima konkretnog slučaja nije došlo do povrede apelantičinog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

40. Apelacijskim navodima je pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, također, dovedeno u kontekst primjene materijalnog prava koje je Ustavni sud već razmotrio u prethodnim točkama ove odluke. Obzirom na to, Ustavni sud zaključuje da su zbog istih razloga neutemeljeni apelantičini navodi o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

41. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u situaciji kada je apelantičin tužbeni zahtjev odbijen uz jasne i argumentirane razloge iz kojih suštinski proizlazi da je apelantica u vrijeme zaključenja ugovora bila na jasan i razumljiv način obaviještena o svim bitnim elementima ugovora, dakle i o valutnoj klauzuli, te da je ugovor sa tuženom zaključen obostranom suglasnošću volja ugovornih strana.

42. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju koje je u konkretnim okolnostima dovedeno u svezu sa pogrešnom primjenom materijalnog prava zbog istih razloga koji su navedeni u svezi sa pravom na pravično suđenje.

43. Na temelju članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

44. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Ćeman, v. r.

С А Д Р Ж А Ј

**ПРЕДСЈЕДНИШТВО
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 298 Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик) 1
Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik) 1
Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik) 2
- 299 Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (српски језик) 2
Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће резерве (bosanski jezik) 2
Одлука о интервентном коришћењу средстава текуће причуве (hrvatski jezik) 3

**САВЈЕТ МИНИСТАРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 300 Одлука о утврђивању минимума процеса рада за вријеме штрајка у Агенцији за школовање и стручно усавршавање кадрова (српски језик) 3
Одлука о утврђивању минимума процеса рада за вријеме штрајка у Агенцији за школовање и стручно усавршавање кадрова (bosanski jezik) 4
Одлука о утврђивању минимума процеса рада за вријеме штрајка у Агенцији за школовање и стручно усавршавање кадрова (hrvatski jezik) 5

**АГЕНЦИЈА ЗА ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 301 Одлука о начину провјере знања кандидата који се примају у радни однос у Агенцији за поштански саобраћај Босне и Херцеговине (српски језик) 6

- Одлука о начину провјере знања кандидата који се примају у радни однос у Агенцији за поштански promet Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 8
Одлука о начину провјере знања кандидата који се примају у радни однос у Агенцији за поштански promet Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 9

**ВИСОКИ СУДСКИ И ТУЖИЛАЧКИ САВЈЕТ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 302 Рјешење о продужењу мандата замјенику директора Секретаријата Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине (српски језик) 10
Рјешење о продужењу мандата замјенику директора Секретаријата Високог судског и тужилачког вјећа Босне и Херцеговине (bosanski jezik) 11
Рјешење о продужењу мандата замјенику рavnatelја Тажништва Високог судског и тужилачког вјећа Босне и Херцеговине (hrvatski jezik) 11

**УСТАВНИ СУД
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 303 Одлука број АП 5204/15 (српски језик) 12
Одлука број АП 5204/15 (bosanski jezik) 19
Одлука број АП 5204/15 (hrvatski jezik) 25
304 Одлука број АП 5328/15 (српски језик) 32
Одлука број АП 5328/15 (bosanski jezik) 38
Одлука број АП 5328/15 (hrvatski jezik) 45

Издавач: Овлаштена служба Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Трг БиХ 1, Сарајево - За издавача: секретар Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Бојан Нинковић - Припрема и дистрибуција: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево, Цемала Биједића 39/III - Директор: Драган Прусина - Телефони: Централна: 722-030 - Директор: 722-061 - Претплата: 722-054, факс: 722-071 - Огласни одјел: 722-049, 722-050, факс: 722-074 - Служба за правне и опште послове: 722-051 - Рачуноводство: 722-044, 722-046 - Комерцијала: 722-042 - Претплата се утврђује полугодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT BANK д.д. 338-320-22000052-11, ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160-200-00005746-51, НУРО-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука, филијала Брчко 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK д.д. БиХ Сарајево 161-000- 00071700-57 - Штампара: "Унионинвестпластика" д. д. Сарајево - За штампариију: Јасмин Муминовић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од изласка гласила. "Службени гласник БиХ" је уписан у евиденцију јавних гласила под редним бројем 731. Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајеву, број УФ/1 - 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификацијски број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002. Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре. Претплата за I полугодиште 2018. за "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ, "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ.

Web издање: <http://www.sluzbenilist.ba> - годишња претплата 240,00 КМ